OVA ŽENA SE ZOVE JASNA
/skica za povijesni roman u filmskom obliku

Nakladnik –Pangolin
Autorica –Nicole Hewitt
Stručna suradnica –J. R.
Kustosica/urednica –Ivana Meštrov
Urednica vizualnog materijala –Vida Guzmić
Prijevod –Nicole Hewitt, Ivana Meštrov, Jasmina Ravnjak
Lektura –Ana Mušćet
Oblikovanje –Damir Gamulin
Produkcija –Pangolin
Tisak –Sveučilišna tiskara, Zagreb

Zagreb, 2021.

**Projekt je sufinanciran podrškom zaklade Kultura Nova,
kao i podrškom Hrvatskog audiovizualnog centra i
Muzeja moderne i suvremene umjetnosti Rijeka.**

OVA
ŽENA
SE
ZOVE
JASNA

/skica za povijesni roman u filmskom obliku

01
/Slike

1990. Jasna je imala 23 godine. Studirala je komparativnu književnost i filozofiju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Ranijih godina često se pojavljivala na naslovnicama i stranicama omladinskih i studentskih listova.
Ponekad je imala dugu kosu, ponekad kratku, ponekad kovrčavu. Voljela je izlaziti na ulice. Pogotovo kada bi stiglo proljeće. Tjednici su uvijek bilježili njen izlazak na ulicu, a fotografi su pazili da je format netaknut, da se očituje crni rub i da je kompozicija dinamična. Ponekad je prikazivana izrezana od glave. Ponekad od struka.

Zanimao ju je taj crni rub fotografije. Činilo joj se da je to konstitutivni element koji, uz nju, čini neku bitnu konstantu. Mnogo godina kasnije, pročitala je da taj rub služi kao znak i dokaz da je riječ o punom kadru, da je fotograf kadrirao fotografiju u trenutku snimanja i da poslije nije mijenjao njezin izrez. Tješilo ju je da je grafički urednik poštivao taj dokaz. Imala je osjećaj da mu pruža psihosocijalnu pomoć, a istovremeno da potvrđuje materijalnost fotografije. U MM centru često je slušala Galetina predavanja. I on je govorio o rubu kadra, i o prostoru izvan ruba, o stvarnosti, odnosno tvarnosti filma. Činilo joj se da je taj rub onda tvarna stvarnost filma pa se pitala ima li i ona rub, ili se rub odnosi samo na kadar.

Mnogo godina kasnije, krajem 90-ih i početkom 2000-tih, dok je radila kao administratorica datoteke za Dokumentacijsku i video informacijsku jedinicu u Uredu tužitelja u Haagu, mučio ju je nestanak ruba u digitalnoj fotografiji.

Opis posla

Od M/G
04/2002
Do M/G
10/2000

Vrsta posla
UN
Radno mjesto
Službenica za unos podataka/jezični suradnik

Odjel za dokumentaciju/Odjel za video
Ured tužitelja
UN ICTY
Churchillplein 1
2517 JW Den Haag

Opis posla

Bila sam pridružena različitim projektima Dokumentacijskog i jezičnog tima, što je uključivalo:

/revidiranje i/ili prijevod različitih tekstova s engleskog na bosanski/ srpski/hrvatski, kao i korištenje prikladne terminologije /usklađivanje, koliko god je to bilo moguće, s drugim prijevodima ostvarenim na Odjelu

/kategoriziranje, revidiranje, sistematiziranje i unošenje relevantnih podataka u analitičku bazu podataka, revidiranje fotografskog i drugog vizualnog materijala unutar baze podataka za daljnje korištenje od strane istražiteljskih timova
OTP/DVIU/ISU

Dok je pretraživala datoteku Komisije 780, Komisije eksperata za istraživanje i analizu informacija, predanu po Rezoluciji 771, a uspostavljenu Rezolucijom Vijeća sigurnosti 780 U.N.DOC.S/RES/780 (1992.), pod vodstvom M. Cherif Bassiounija, kao odgovor na brojne povrede međunarodnog krivičnog prava, učinjene tijekom sukoba povezanih s raspadom Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i doniranu od strane M. Cherif Bassiounija Biblioteci Kelvin Smith na Case Western Reserve Sveučilištu u Ohiou, naišla je na zbirku fotografija na kojima je prikazan nasmiješeni muškarac koji stoji ispred raznih objekata.

Pitala se tko je iza objektiva i da li su, osim formata, uzeti u obzir svjetlo i vremenske prilike. Peter Gidal, koji joj je oduvijek bio zanimljiv, govorio je da su slike i zvukovi koje vidimo i čujemo i koji nas pozicioniraju u odnosu na značenje tj. na "istinu", baš one slike i zvukovi koji su materijalni u doslovnom smislu (svjetlo, zrno, volumen, trajanje, itd.), ali i u dijalektičkom smislu društvenog i materijalnog. Takve slike su društvene, pomislila je, jer istovremeno tvore zrno, svjetlo, formu, ali i pokušaj nekog prikaza.

Pitala se u kojoj mjeri je to utješno ako smo stalno prisiljeni "loviti" sliku ili zvuk, ili strukture i značenja, a nikada nam nije pruženo zadovoljstvo iluzije, identificiranja ili ruba.

Opis posla

Od M/G
10/2007
Do M/G
Danas

Radno mjesto
Support Assistant
Court Support Services Section
UN ICTY
Churchillplein 1
2517 JW Den Haag

Pod općom nadležnošću načelnika i zamjenika načelnika Odjela za žrtve i svjedoke, a pod direktnom nadležnošću službenika za podršku, razvijam, rukovodim i provodim programe Odjela za žrtve i svjedoke (VWSO) kako bi se osigurala kvalitetna usluga žrtvama i svjedocima koji surađuju u radu Tribunala prije, tijekom i poslije svjedočenja.
Nakon što je svjedok smješten u Čekaonicu za svjedoke (WWR) neposredno prije davanja iskaza, moji su zadaci sljedeći: pružanje fizičke, emocionalne i psiho-socijalne pomoći svjedocima i/ili žrtvama prije, tijekom i nakon sudskog postupka. Od trenutka kada je pod zakletvom, pa sve dok ga sud ne oslobodi zakletve, svjedoku je dozvoljeno komunicirati isključivo s osobljem VWSO-a, te stoga kao stručna suradnica VWSO-a funkcioniram kao poveznica između svjedoka i sudskog sustava, te svih tijela uključenih u suđenje.

Dvije su sofe, jedna nasuprot drugoj.
Crne, kožne lako perive.
U sredini stol. Svijetli stol.
Nema tepiha, nikakvih mekanih površina - lako za
čišćenje, ne upijaju se neugodni mirisi.
Laminat.
Velika egzotična biljka, donacija od kolegice.
Frižider.
Na frižideru aparat za kavu i grijač za vodu, kava, itd.
U frižideru voćni sokovi, voda, coca-cola i fanta,
šalice, kutijica za čaj, papirnati ubrusi, glassex spray.
Pored, mali ormarić s informacijama, novinama i ostalim.

Još jedan ormarić pod prozorom s rječnicima, još informacija.
Vješalica za kapute i na njoj moj fluorescentni prsluk za
reakciju u slučaju uzbune i svjedokova jakna.
Danas ne.
Bio je lijep dan.
Danas je sve bilo lijepo.
Slana umjetna jezera u Tuzli,
ostaci Panonskog mora,
ljekovito i bijelo, i slano,
a ispod Tuzle rupa.

5. 2. 2013. sudnica 3

Obrana/ Molimo da se ova fotografija usvoji u spis. Ona je označena za identifikaciju. Dat ćemo vam i V broj iz kojeg je ova fotografija preuzeta, to je broj V000-7585.

Sudac Orie/ To je still iz videa. Gospođo Sekretarice, broj ove fotografije, označene za identifikaciju je … ?

Sekretarica/Broj D175.

Sudac Orie/ D175 je označen za identifikaciju. Možemo li dignuti na e-court broj 1 D662?

P/ Što se tiče fotografija snimljenih vezano za ovaj incident, držite li da su snimljene na prikladan način?

O/ Forenzični tehničar mora snimiti fotografije lokacije, to je dio obaveza koje mora ispuniti.

P/ Možemo li pogledati mapu 1 D664? Uvećajte dio gdje piše Ali… pašino… polje

P/ Slažemo li se da su 3 granate...?

O/ Da, ovo tu je broj 3.

P/ Dvije su udarile na to mjesto?

O/ Da.

P/ Možete li obilježiti tu točku trokutom?

P/ A treća?

O/ Treća. Treća je pala u okolici.

Subject(s):
Damaged buildings
Graves
devestation

Description:
Man digging in ethnic cleansing aftermath

Publisher:
Frederick K. Cox International Law Center, Case Western Reserve University,
Kelvin Smith Library: Digital Case, the Digital Library of Case Western Reserve

Contributor:
Bassiouni, M. Cherif, 1937-
Scharf, Michael P, 1963-

Date:
n.d.

Type:
still image

Format:

Title:

Description:
Old woman waiting for water

Title:
The "Sveti Marko" in Sarajevo Suffers Extensive Damage.

Description:
The building is essentially a shell. The interior looks abandoned the face of the building is scarred with numerous bullet holes.
A detailed, typed description in Bosniak appears on the back of the picture.

Subject(s):
Damaged buildings
Graves
Devastation

Description:
Ethnic cleansing aftermath

Publisher:
Frederick K. Cox International Law Center, Case Western Reserve University,
Kelvin Smith Library: Digital Case, the Digital Library of Case Western Reserve

Contributor:
Bassiouni, M. Cherif, 1937-
Scharf, Michael P, 1963-

Date:
n.d.

Type:
still image

Format:
image/jp2
reformatted digital

Identifier:

Title:
Photograph of a building

Description:
Photo of a building, possibly a church or mosque, with damaged roof

Title:

Description:
Towards the hospital

Title:
Photograph of apartment buildings

Description:
Photo of several apartment buildings with cars parked in front on the street; some of the apartments may have windows boarded up, some windows possibly broken

P/ Znači li to da je smjer azimuta zapad, i to 270?

O/ Da.

P/ Je li točno da je došla sa zapada, odnosno pomalo sa sjevera u odnosu na zapad?

O/ Mi smo odredili točku na kompasu, ali nismo je odredili u odnosu na sjever.

P/ Da bi odredili točku gdje se svi smjerovi sretnu morate odrediti stupnjeve na kompasu otkud je došla, odnosno stupnjeve..., zapad 270, sjever 0 ili 360, istok 90 i jug 180. Dakle, odredili ste za sve tri, odredili ste smjer izvora?

O/ Samo liniju, a ne i točku. Odredili smo smjer, ali ne i izvor.

P/ Samo liniju, a ne točku?

O/ Točno.

P/ Molim vas nastavite.

P/ Je li točno da ste odredili zapad na tlu? Bi li to bilo 270 stupnjeva, je li to azimut?

O/ Ne, to je na tlu prema analizi glavne osi, kratera i smjera…

P/ Vi ste upotrijebili tu riječ.

O/ Da.

P/ Tako da biste trebali znati što pod tim podrazumijevate, što po vama znači riječ azimut?

O/ Azimut je stupanj na zemlji.

P/ Svjedoče, mi tražimo azimut, a vi govorite o kutu pada.

O/ Točno.

P/ Vi niste izmjerili azimut u odnosu na smjer.
Ispod 360 stupnjeva kompasa.
Kad govori o azimutu on govori o kutu pada.

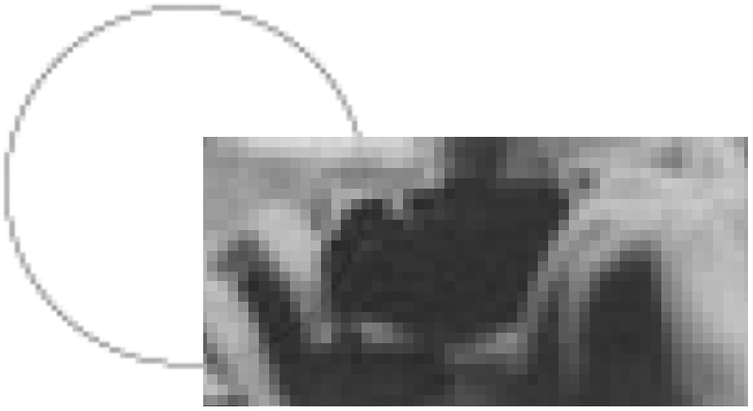

Sudac Orie/ Gospodine Lukić, predlažem da više ne koristite riječ azimut jer nas samo zbunjuje, imate dvije vrste azimuta, dok svjedok ima samo jednu vrstu na pameti. Govorimo o upadnom smjeru koji daje liniju, a ne točku i koristimo upadni ugao za kut između površine na koju pada i putanje na kraju doleta.

Ponovo imamo fotografiju.
Molim vas nastavite.

Radeći i dalje na digitalnoj arhivi Tribunala, pokušavala je naći način za osjetiti prostor između tvarnosti i stalne dvodimenzionalne mreže piksela. Kada bi povećavala piksele dolazilo bi do prelijevanja koja su je podsjećala na nekog hrvatskog slikara. Nije bila sigurna je li to Oton Gliha ili netko drugi, dolaze li te smetnje od fotona ili od toplinske energije. Budući da se taj efekt pojavljivao na tamnim bojama, pogotovo na plavoj zavjesi iza sudaca, razmišljala je radi li se o kratkoj valnoj dužini ili o apsorpciji crvene, jer su, na primjer, smetnje bile bitno manje na uvećanim pikselima kože.

Zanimala ju je moderna umjetnost. Jedno vrijeme je boravila u Londonu gdje je, s dvadesetak netom pristiglih ljudi s područja Hrvatske, sudjelovala u umjetničkim akcijama za podizanje svijesti i promoviranje mira. Ponekad bi izlazila na ulice s nepoznatim ljudima.

Od M/G

1991

Do M/G

1994

Točan naziv radnog mjesta

Mirovni aktivist

Naziv poslodavca

Nevladina organizacija

Opis posla

U Londonu je 1991. grupa ljudi, netom pristigla iz različitih dijelova Jugoslavije, uključujući i mene samu, formirala mirotvornu aktivističku grupu. Registrirali smo se kao fondacija i organizirali smo različite događaje. Moje aktivnosti su bile organizacijskog i administrativnog tipa, vezane uz podizanje svijesti ljudi o situaciji u bivšoj Jugoslaviji kroz umjetničke akcije.

Pitala se može li umjetnička praksa podizati svijest i u kojem je to odnosu s radom, odnosno socijalno-materijalnim, tako da je osjetila olakšanje kada je dobila posao u radionici za gumenu robu, utoliko što je rezultat njenog rada i umijeća bio opipljiv. To je ručni rad i sve mora biti savršeno izrezano. Nigdje niti najmanjeg oštećenja jer se guma jako lako raspara. Sve mora biti savršeno čisto; rezovi, guma. Niti zrnce prašine, ni otisci prstiju. Rezultat mora izgledati industrijski; kao da je izliven.

Od M/G

02/1992

Do M/G

10/1996

Naziv poslodavca

DeMask

Vrsta poduzeća

Dizajn studio za odjeću od gume

Opisposla

Kao izrađivačica gumenih maski bila sam odgovorna za izradu krojeva, prilagođavanje i kopiranje krojeva na gumu, čišćenje rubova vanjskog sloja maske i pažljivo slaganje milimetar po milimetar dijelova maske kako bi se postigao savršen obris profila. Ojačavala sam rubove i pudrala unutarnji sloj radi lakšeg korištenja i nošenja maske. Kao majstorica izrade korzeta, dizajnirala sam i krojila korzete, odabirala gumu, mjerila rebra. Nakon pripreme elemenata impregnirala sam ih ljepilom, nanoseći tanki sloj na dijelove korzeta. Komadi su se spajali milimetar po milimetar, kako bi postigli savršenu linija bokova i uski struk.

Izrada gumenih artikala zahtijeva vještinu i preciznost. Vrlo je bitno da su predmeti, ne samo lijepi, nego i anatomski odgovarajuće oblikovani i čine savršen obris. Činilo joj se da s tim obrisom ima oštriji rub i da je jasnije odvojena od okoline, iako je negdje pročitala da odnos vanjskog i unutarnjeg u gumenoj odjeći dovodi u pitanje mogućnost razlučivanja vlastitog tijela od drugog. Svidjela joj se unutarnja anatomija koju je gumeni sloj aktivirao. Iako je bila svjesna teorija o tijelu kao površini na koju se upisuje socijalno, voljela je zamišljati prostor između gume i kože.
Mnogo godina kasnije odnos između mekanog tkiva s unutrašnje strane i nategnute opne s vanjske se promijenio, ali prostor između prve i druge kože, i dalje je tvorio rastezljivu membranu koja može biti vrlo praktična, posebno u zimskim mjesecima u Nizozemskoj. A uostalom, tješio ju je i crni rub.

02
/Mrtve prirode

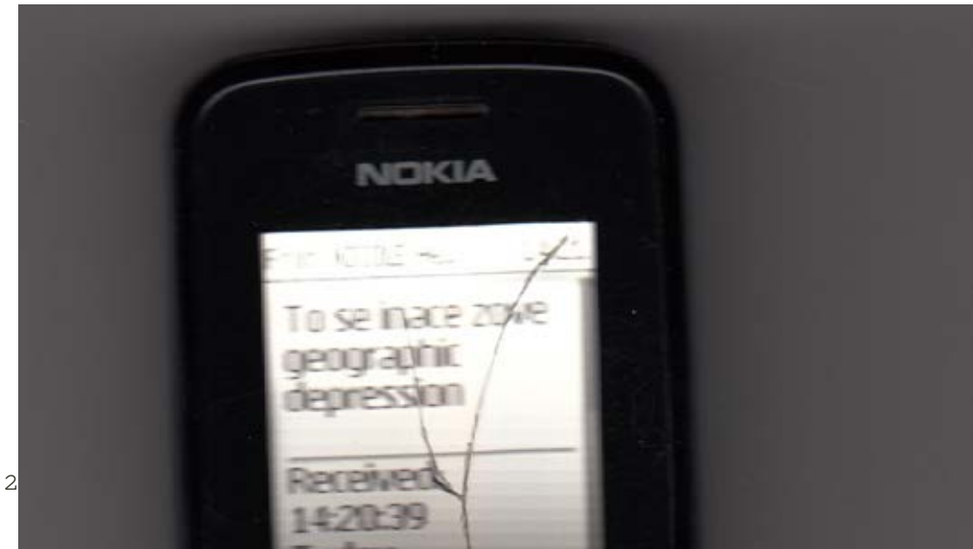

To jutro imala je Skype intervju za radno mjesto u Nizozemskoj ambasadi, u Sarajevu. Drugi dan je upoznala Maka K., koji se natjecao za isto radno mjesto. Budući da je taj posao zahtijevao “interpersonal and communication skills”, a mislila je da vjerojatno zahtijeva i poznavanje aktualne kulturne scene u Bosni, i u Nizozemskoj, zaključila je da ona nije najbolji kandidat s obzirom na to da joj njezin posao ne ostavlja dovoljno vremena za bavljenje suvremenom kulturom. Mak je, s druge strane, bio idealan kandidat.
Njoj bi prije odgovaralo nešto ovako:

Činovnik Arhivar G-3
(Temporary Vacancy Announcement
31 December 2013)
URED : Odjel za Arhive i dokumentaciju,
Archives and Records Section, Registry
2013/REG/AR/035-GS

Ključne vrijednosti UN-a:
Integritet, profesionalizam, poštivanje različitosti
Ovo radno mjesto nalazi se u Odjelu za Arhiv
i Dokumentaciju pri Tajništvu.
Izvršitelj će raditi pod nadzorom šefa Arhiva.

Odgovornosti:

Podrška radu arhivista kroz sudjelovanje u razvoju i implementaciji odluka i procedura za upravljanje dokumentima MICT-a (Mehanizam za međunarodne krivične sudove).
Radne obveze mogu uključivati i sljedeće:
/Podrška razvoju i uspostavi projekata za unaprjeđenje sustava prikupljanja informacija, obavljanje poslova vezanih uz obradu, organizaciju,
popisivanje, pohranu, čuvanje i raspolaganje arhivskim gradivom.
/Uredno održavanje službe za pohranu Odjela. Održavanje evidencije, registra i drugih aktivnosti vezanih uz upravljanje repozitorijem.

Počeli su stizati SMS-ovi s nepoznatog broja:

+ 31628459987
Svi koji su umrli nisam ih pozdravila,
svi koji su se rodili nisam ih upoznala

+ 31628459987
Tek nakon jedanaest godina počela sam za njom žalovati

+ 31628459987
Često sam maštala kako na vrhu planine vrištim urlam
derem se iz petnih žila, ali Nizozemska je nizina bez visina

Neki dan se sjetila kako je u žalovanju maštala da se penje na vrh planine i vrišti iz petnih žila. Ta scena ju je iz nekog razloga podsjećala na scenu iz filma gdje jedna žena opći s planinom i onda kada doživi orgazam s vrhom planine sve eksplodira – i ona, i planina. Nije se mogla sjetiti imena režisera, ali dok su bili učlanjeni u Cult Videotheek odgledali su brdo trash pornića. Činilo joj se da bi to mogao biti Russ Meyer koji je započeo karijeru u Evropi za vrijeme Drugog svjetskog rata, kao ratni snimatelj.
Je li to bio ovaj film?

Supervixens (1975) IMDb
Clint Ramsey mora napustiti posao na benzinskoj pumpi Martina Bormanna i pobjeći nakon što mu je suprugu ubio policajac psihopat Harry Sledge, koji pokušava pripisati ubojstvo Clintu. Dok prolazi Amerikom, Clinta sa svih strana napastuju raznorazne raskošne nimfomanke, a sve završava u doslovno eksplozivnom klimaksu.

A koliko je Nizozemska ispod razine mora?

+ 31628459987
ICTY je pet metara ispod razine mora, a stan u Amsterdamu,
kao i u Haagu par metara iznad. To je oko pola metra ispod.

+ 31628459987
Inače se to službeno zove geografska depresija (smiley).

Jasna je nedavno posjetila novouređeni Rijksmuseum i na vlastito iznenađenje najviše ju je privuklo prizemlje, koje je na mapi bilo obilježeno kao:

Zeleno: posebne zbirke 0 1100. – 1600.

iako je Rijksmuseum najpoznatiji po svojoj kolekciji nizozemske škole i najposjećeniji kat je svakako drugi kat muzeja, onaj koji je u brošuri muzeja obilježen kao;

Žuto: 1600. – 1650. 2 1650. – 1700.

Jasna se zadržala na slikama nepoznatih srednjovjekovnih autora, koje su mahom prikazivale biblijske scene u tipskim pejzažima. Perspektiva je tako bila naznačena hladnim bojama u pozadini – plavom, ljubičastom, zelenom, a prvi plan toplim bojama – smeđom, narančastom, oker. U tim pejzažima se u pozadini često prikazivala planina ili brdašce u daljini s jednim stablom na vrhu. Dok je pretraživala slike srednjovjekovnih i ranorenesansnih majstora, tražeći drveće i planine, učinilo joj se da prepoznaje onaj isti motiv s omladinskih tjednika 90-ih godina. Ti su tjednici bili jako zainteresirani za slike Jasne i redovito su je dokumentirali, posebno kada bi došlo proljeće ili ljeto. Ali, to nije mogla biti ona jer je od onda prošlo petsto godina i više. I na ovim slikama je bilo proljeće ili ljeto, jer je često prikazivana gola.
Ovako je izgledala scena iz njezinih snova; talijanski krajolik kod Napulja, u pozadini Napuljski zaljev i otok Ischia s Epomeo vulkanom. U prvom planu su ostaci rimskog vodovoda, s desne strane je put popločen velikim kamenjem, u pozadini samostan na vrhu brda, a na putu svećenik i muškarac s dva psa.

Je li to bila ova slika?
Ova tu?
Ili ova?
Ne, ova.

Internet stranica Rijksmuseuma pojasnila je kako je Italija imala snažan utjecaj na slikare sjeverne Evrope, koji su putovali u Italiju kako bi proučavali umjetnost renesanse. Na stranici piše: inspirirani njima, mlađi su slikari počeli slikati u istom stilu, a da nikada nisu posjetili Italiju. Ispod svake slike stajala je i skala boja. Tako da je sada imala i skalu boja svoga sna.

Njezin bivši mentor, Norman Bryson, govorio je o uvođenju povijesti u opis. Bryson je doduše pripadao generaciji teoretičara koji su i dalje duboko implicirani u jezik, u tzv. lingvistički zaokret. To ga je obilježilo kao prilično staromodnog, s obzirom na to da su se trendovi u teoriji mijenjali brže nego vrijeme u Nizozemskoj, ali ona je, kako je i sama bila jedna od onih za koje vrijeme nije pravac nego dužina, nalazila utjehu u tako jednostavnom pitanju – kako se u opis uvodi povijest?

U jednom od intervjua, g. Tabbush je izjavio: “Zgrade se mogu potpuno razoriti i prometni znakovi porušiti tenkovima, dok drveće uvijek zadržava svoj oblik. Kako raste, kutevi njegovih grana se ne mijenjaju, samo debljaju.”

P/ Jeste li obratili pažnju na išta drugo osim na vegetaciju, kada ste išli na lokaciju koja je prikazana u 15:42 na izlošku D2? Na kuću, prometni znak, šupe, jablane i orahe, na stvari takve prirode? Jeste li obraćali pažnju na takve stvari?

Dok je slušala svjedočenje stručnjaka za drveće, zamišljala je drvo na pozadini hladnih boja kako stoji usamljeno na brdašcu, koje je petsto godina ranije naslikao nepoznati majstor.

P/ G. Tabbush, koje je vaše zanimanje?

O/ Ja sam silvikulturist.

P/ Što je to silvikulturist?

O/ Silvikulturist je znanstvenik koji se bavi znanošću i umijećem upravljanja drvećem, šumovitim krajevima i šumama.

P/ Zove li se to uobičajeno – šumarstvo?

O/ Da.

P/ Jeste li specijalizirani u području dendrologije?

O/ Da. Dendrologija je znanost o poznavanju pojedinačnog drveća.

P/ Pogledamo li ovaj izložak, izložak tužilaštva 215, je li to drvo koje ste prepoznali?

O/ Da.

P/ Molim vas, pogledajte izložak tužilaštva 232. Izgleda li ovako to drvo danas?

O/ Da, točno tako.

P/ Koja je razlika, ako uopće postoji, između ove dvije fotografije?

O/ Gledajući vremenski kod na videu, vidi se da je prošlo šest vegetacijskih razdoblja između ove dvije fotografije.

P/ Koje je ovo drvo?

O/ Murva.

P/ Ima Ii nešto osobito kod tog drveta?

O/ Osobito je za ovo područje. Ne postoji nijedno drvo slično ovome uz cestu. Njegove dvije glavne grane ovdje čine rupu, nešto kao rupu između.

P/ Postoji li ikakva sumnja da ovo drvo nije isto kao ono prikazano u video zapisu, obilježeno s 15:36.

O/ Ne postoji. Proučio sam kuteve grana i pozicije glavnih grana toga drveta u odnosu na sliku na videu.

P/ Molim vas pogledajte izložak tužilaštva 218. Koje je to drvo?

O/ To je orah.

P/ A orah koji također vidimo u video segmentu 15:42 se nalazi gdje?

O/ U točki A.

P/ Sada vas molim da pogledate izložak tužiteljstva 223, mapu koju je pripremio G. Djuro. Podudaraju li se lokacije koje ste označili kao točku C i točku A s lokacijama koje je g. Djuro označio na svojoj mapi?

O/ Murva je ovdje na točki C. Točka B je ovdje.

P/ Je li ovo točka B ili točka A?

A/ Oprostite, da, to je točka A. Možete vidjeti po ovom komadiću zelenila da se radi o točki A.

P/ Odlično, hvala vam.

Ponovo se sjetila Petera Gidala i njegovog inzistiranja na materijalnosti umjetničkog rada. Služi li materijal samo kako bi se proizveo unutarnji sklad umjetničkog djela? Bryson je govorio kako je, u srednjovjekovnoj organizaciji slikovnog plana, tijelo gledatelja implicirano unutar već unaprijed zadane konstelacije, jer su industrijalizacija i naglo bogaćenje promijenili odnos gledatelja prema konstelaciji slike. Srednjovjekovna konstelacija bila je unaprijed zadana, poznata i stabilna. Odnos prema luksuzu bio je odnos prema biblijskoj zabrani, borbi duše protiv smrtnih grijeha. Odnos prema oskudnosti bio je odnos prema godišnjem dobu, odnos prema obilju bio je odnos prema žetvi, itd. Prva zemlja na svijetu koja je prešla liniju omeđenu tom točkom i postavila pravac prezasićenosti viška ponude, a čije su veze bile navigacijske, trgovačke i istraživačke, bila je Nizozemska. Nizozemski slikari bili su fascinirani cvijećem i vegetacijom koje je stizalo iz Novog svijeta – orhidejama, tulipanima čak.

Adriaen Coorte slikao je prikaze pojedinačnog voća i povrća. Na jednoj slici šparoge, na drugoj grožđe. Bilo je i drugih sorti, ali nije se mogla sjetiti više kojih, a pomno je proučila i pročitala informativne muzejske letke o slikama na drugom katu: potpisane slike nastale između 1600. i 1700.

Što je to moglo biti? Luk? Brokula? Poriluk? Gledamo materijalni dokaz, pomislila je – bila je to šparoga, bio je to tulipan, bio je to luk, bilo je ljudi koji su ga jeli, bilo je ljudi koji su ga bilježili. Gledamo stvari koje inače ne vidimo.

Opet soba. Zaboravila je bila na ogledalo u sobi. Moraju moći provjeriti svoju vanjštinu prije svjedočenja.

A zaboravila je i na zvukove, zvuk vanjskih vratiju koja se stalno otvaraju i zatvaraju. Već je nekoliko puta zamolila zaštitare da nešto poduzmu oko tog lupanja, škripanja.

Jasna je ovako zapamtila jedan od razgovora u sobi:

“sijem si duhan”
“i siječete ga, kako?”
“stavim na stolić pa oštrim nožem sitno sjeckam, pažljivo”
“to mi svi radimo”
“otkad su propale firme koje su to radile za prodaju”
“a i skupo je”
“ne paše vam moj duhan?”
“slab mi je, preblag”
“pravi duhan prekrasno miriše”
“da, samo je pȍoštar”
“čula sam da ima neki takozvani flor”
“da, ali ja pušim onaj naš domaći jaki”
“da mi je samo da zaradim barem 500 maraka, bio bih presretan”
“gledao sam, koštao je 20 eura pa sam mislio, što ako ne valja, nisam ga kupio”
“on mi je došao svaki dan, i kad nije radio, barem cigaretu da ispušimo”

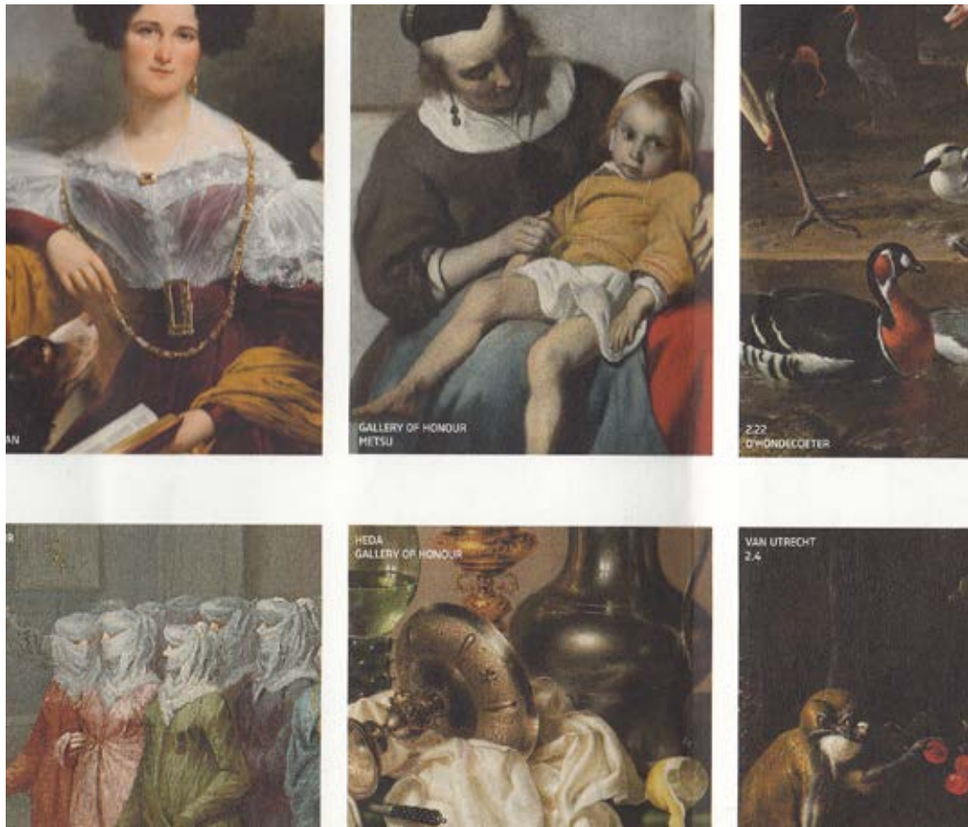

“jako je dobar on”
“je, jako je dobar čovjek. znam ga ja, kako radi”
“a nikad o tome ne priča”
“ne”
“nikome”
“mi smo se dogovorili da ćemo poslije na kavu i da slikamo”
“i da li vas još boli glava?”
“ne, prošla je”
“jeste uzeli neki lijek? hoćete da vam ga donesem?”
“ne treba, sad je bolje”
“možda sad da idemo”
“sjedite, recite mi kako ste, moramo čekati vozača”
“a možda bih sad mogao sendvič”
“jedete li sve, jedete svinjetinu?”
“ne”
“onda nešto jednostavno, sir?
“može”
“drago mi je da smo uspjeli napraviti da danas završite”
“da, moram ići, već sam tu deset dana, a taj čovjek koji je pomagao od jučer više ne može”
“a zovu me da nemaju drva, nemaju ništa, moram sve ja”

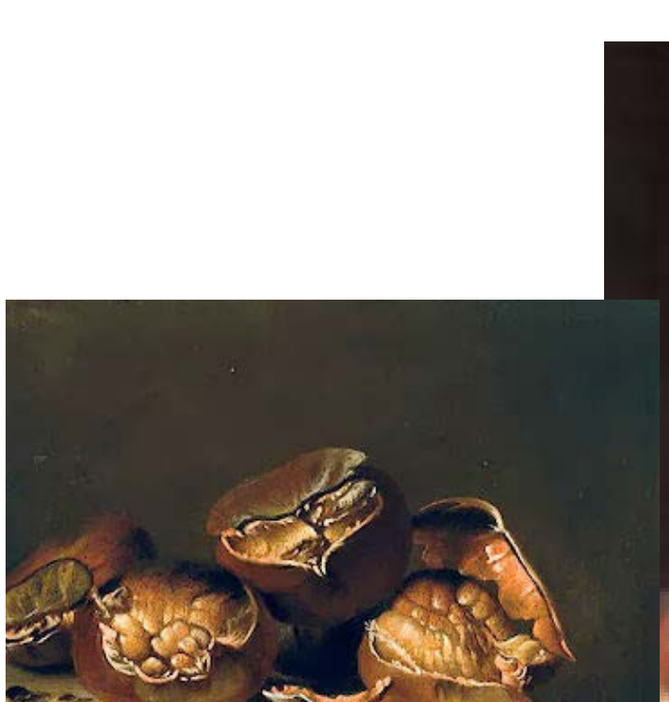

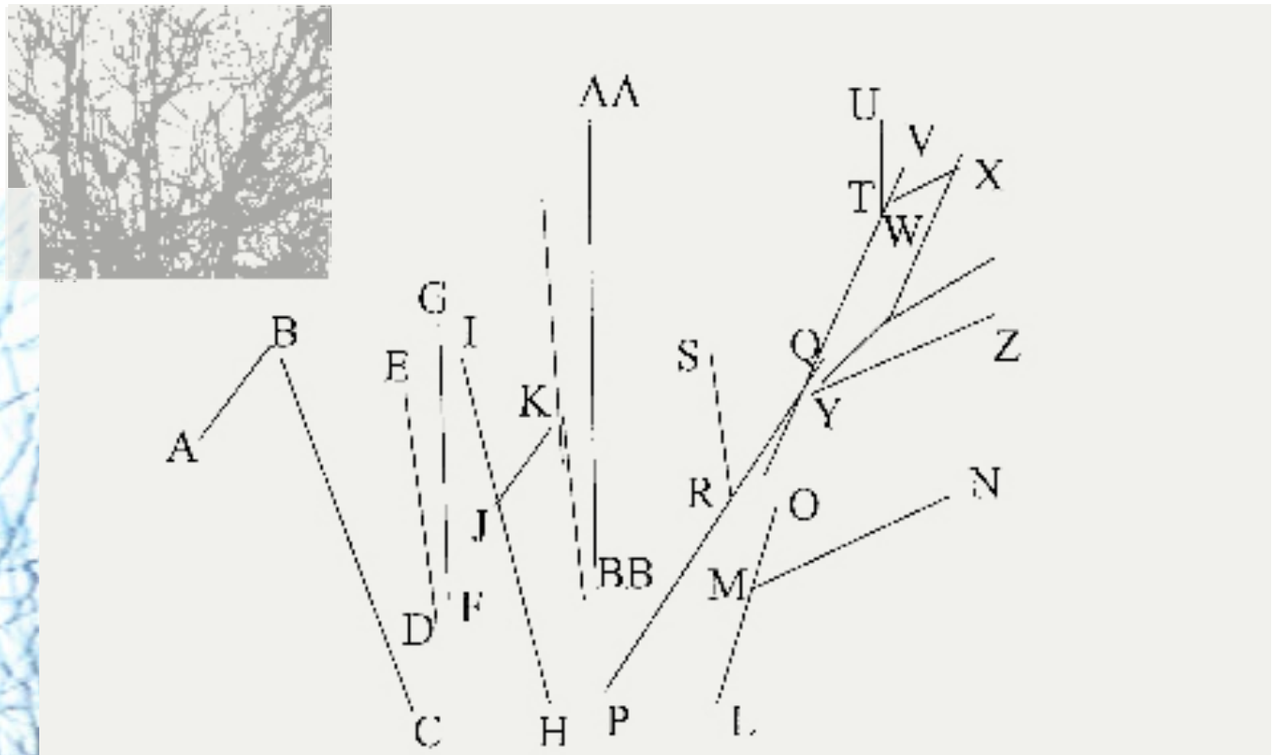

Compilation 4. Angles taken from photo 7 taken in 1997

U nedavnoj posjeti Whitechapel galeriji u Londonu, Jasna je naišla na knjigu o ruševinama. Na naslovnoj stranici bila je ruševna zgrada u Beirutu. Stalno se vraćala na tu sliku. Pokušavala je shvatiti zašto je njena reakcija na nju toliko drugačija od reakcije na fotografije ruševina u njezinom gradu. Ona se nalazila na naslovnici knjige koja se prodavala u knjižarama velikih galerija u Londonu, Amsterdamu, New Yorku. Hoće li možda jednog dana slike ruševina njezinog grada krasiti naslovnicu knjige u Whitechapel galeriji i ako do toga dođe, koju će vrstu transakcije, odnosno prijevoda, izvoditi?
Ta je slika obuzeta i unaprijed zaposjednuta od strane onih sila koje drže pravo na prikaze, pomislila je.

Sakupljala je razglednice svoga grada na internetu, špijunirala je Vucafe, a na Facebook stranicama objavljivala na stotine slika. Dok sam tamo živjela izgledao mi je ovako, iako nije, rekla je.

Kupila je knjigu u Whitechapel galeriji,
knjigu koja govori o modernosti kroz ruševno,
o ljubavi prema ruševnome,
o dugoj povijesti tog afiniteta,
o dugoj povijesti tog entuzijazma,
entuzijazma prema ruševinama,
prema vojnim i industrijskim ruševinama,
prema udaljenim ruševinama.

Trudila se zamisliti svoje ruševine kao primatelje tih atributa. Zamišljala je ruševnu kuću na kojoj je napisano jedno slovo, jedan samoglasnik ili kuću na kojoj su napisana 4 slova, 4 suglasnika, i pokušala metodom mindfulness meditacije usmjeriti svu silu romantizma da prenese njegove atribute na prikaze svoga grada. Ali slike u njezinoj glavi su se opirale, odbijale su postati uzvišenima. Ostale su proste, sirove i nepokretne. Uzvišenost, činilo joj se, sigurno zahtijeva neku distancu, neku nestvarnost ili dolazi s prošlosnošću. Na primjer, ostaci socijalističkih zgrada i spomenika su lako podlijegali tom prijenosu atributa. Sva veličanstvenost moderne, sva njena stremljenja i propadanja uredno su se redala u ushićenom upisivanju epiteta izgubljenih projekcija budućnosti. Glatko i nesmetano, prianjali su uz postojeći diskurs, uzbudljivi diskurs duge povijesti fragmenata i krhkih ostataka.

Pitala se je li onda od povijesnog značaja to što se njezin život rasuo u fragmente i je li fragmentacija sadrži različite kategorije, ovisno o intenciji fragmentiranog? Ako je fragment uistinu simbol moderniteta, onda je ona bila vrlo suvremena.

Postaje li fragmentirani grad gradom, koji je radikalno kritičan, upravo radi svojih formalnih svojstava?

Ne, niti teoretski, niti dezartikulirano, niti uzvišeno. Subliminalno. Subliminimalno, pomislila je.

Pitala se o umjetnim ruševinama koje su u prošlosti ukrašavale vrtove velikaša. Svojevremeno je šetala bečkim vrtovima i razgledavala habsburške starorimske ruine. Čak je jednom pisala o habsburškoj opsesiji umjetnim antičkim ruševinama koje su služile kako bi ukazivale na neprekinutu civilizacijsku sponu.

Zamišljala je da leti u vremenskoj kapsuli, gdje atmosferski elementi do nje ne dopiru, gravitacijske se sile na nju ne odnose te slijeće u Vukovar ili možda Sarajevo 2321., i posjećuje biblioteku, muzej.

Kapsula je malo ličila na Human torch, u prijevodu "ljudsku buktinju" iz stripa Fantastična četvorka, koji su ona i njezin brat obožavali, a koji je među glavnim superjunacima imao i nju – nevidljivu ženu. Tada je, kao i sada, bilo bolje zatvoriti sve otvore, a možda će budućnost biti toliko obećavajuća da će nanotehnologija dopustiti da se iz nevidljive žene pretvorimo u puža. U njezinom slučaju nevidljiva žena je imala i moć zaustavljanja vremena.

Za 700 godina arheolozi će pronaći krhotine cigli i betona, pomiješane s ostacima svinja, mašina i kostiju. Je li kosti otvrdnu? Okamene li i postanu dio pejzaža kao fosili?

Kažu da nas ruševine izdvajaju iz toka vremena. To zvuči utješno, rekla je. Izbačena iz toka vremena, tako nepovezana, oslobođena od grubosti, tvrdoglavosti, inertnosti objekata koji stoje. Nepokretnih, nekretnih, nelikvidnih nekretnina. Renoviranih nekretnina, pomislila je i sjetila se prijatelja Mire. Tko ih je renovirao, pitala se.

Odlukom o utvrđivanju Liste prvenstva za stambeno zbrinjavanje u 2013. godini, utvrđena je Lista prvenstva za 2013. godinu za način stambenog zbrinjavanja iz članka 8., stavka 1. točke 1., 2., 3. i 4. Zakona o područjima posebne državne skrbi.

Planom stambenog zbrinjavanja u 2013. godini.

U skladu s člankom 12., a stavkom 3. Zakona o područjima posebne državne skrbi, liste prvenstva, utvrđuju se za područje županije gdje je podnositelj zahtjeva tražio stambeno zbrinjavanje, prema načinu stambenog zbrinjavanja, i to za: darovanje građevnog materijala za popravak, obnovu i nadogradnju obiteljske kuće ili stana, odnosno izgradnju obiteljske kuće na građevinskom zemljištu u vlasništvu podnositelja zahtjeva (E).

U nedavnoj posjeti rodnom gradu sjela je pod hrast na obalu Dunava i srela Miru, prijatelja iz djetinjstva. Prošlo je točno dvadeset godina otkad su se zadnji put sreli. Dvadeset godina ranije, u Zagrebu, zajedno su kuhali, skupljali odjeću od Crvenog križa i gledali gay porniće. On sav uzbuđen, ona sva zainteresirana. Aha, tako to oni rade, rekla je. Prije godinu dana vratio se iz Leipziga i sada u renoviranoj obiteljskoj kući sadi paradajz, kuha džem od marelica i dalje živi u ormaru. Na odlasku joj je poklonio teglu džema, vrlo slatkog, s nijansom gorčine. Dugo je u njemu uživala.

Dr. William Haglund, forenzični antropolog, istražitelj smrti i bivši direktor forenzičnog programa Physicians for Human Rights (PHR) bio je UN-ov viši forenzični savjetnik za Tribunal.

U knjižnici Haškog suda naišla je na knjigu autora Erica Stovera i Gillesa Peressa. Knjiga se zvala Grobovi. Napisao ju je borac za ljudska prava, Eric Stover, a crno-bijele fotografije izradio je Gilles Peress, kojeg Magnum opisuje kao jednog od najvećih vizualnih moralista našeg doba. Uz fotografije, stoji i tekst. U tekstu se pojavljuje forenzični antropolog William Haglund koji, kako navodi autor, nosi šešire u stilu Indiane Jonesa i puši cigare. Dok je sjedila u kafiću u Haagu čitala je:

"Jedno rano rujansko jutro, 1996. William Haglund napustio je istočno-bosanski grad, Kalesiju, u svom bijelom Land Roveru i uputio se prema poljima na obali rijeke Drine. Njegova prosijeda brada presijavala se u rumenom odsjaju kabine, dok su se tragovi noći ispunjene whiskeyem i nemirnim snovima ocrtavali u osjenčanoj i preplanuloj koži ispod njegovih svijetloplavih očiju. Jureći praznim ulicama, prebirao je po pretincima automobila i izvukao svoju prvu jutarnju cigaru.
Billu Haglundu nije bio stran svijet mrtvih. Donijela ga je na svijet tijekom Drugog svjetskog rata sedamnaestogodišnja brineta, ljepotica po imenu Bertie, koja je zarađivala za život po klonulim honkie tonk motelima i whiskey barovima u borovim šumama istočne Minnesote. Jednog dana, Billov je otac otišao po cigarete i nikada se nije vratio.

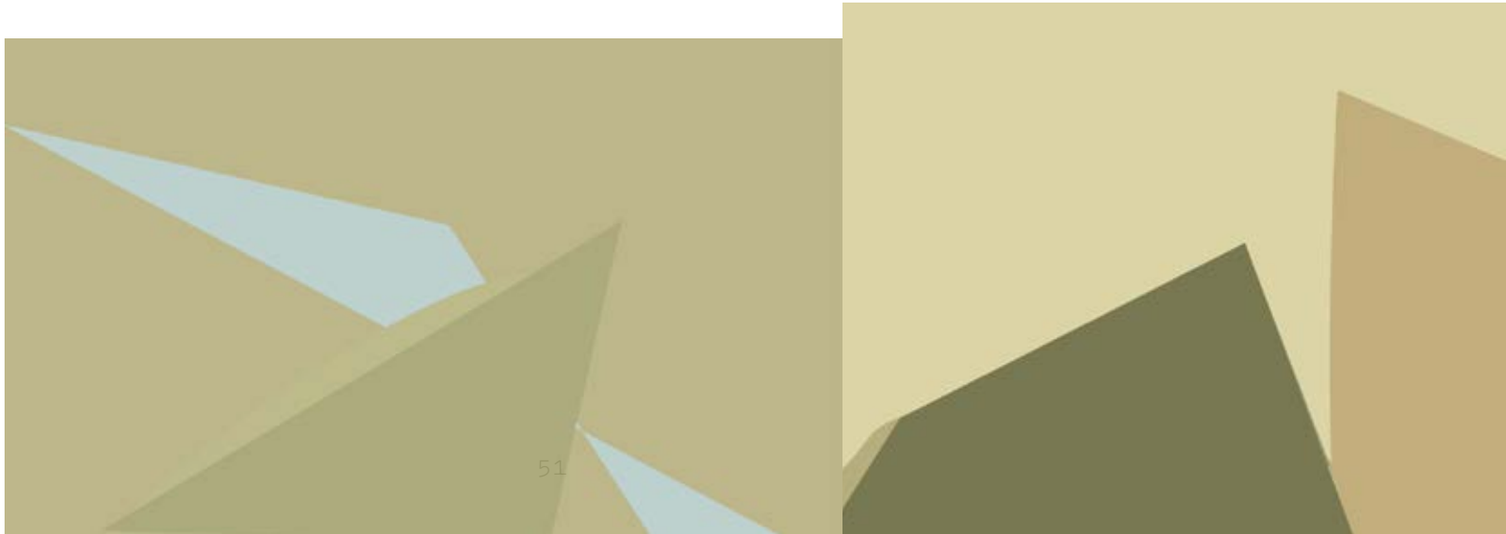

Sredinom osamdesetih, Haglund je upisao diplomski studij fizičke antropologije na Sveučilištu u Washingtonu. Specijalizirao je tafonomiju, poprilično ezoterično polje studija koje nastoji objasniti utjecaj fizičkih elemenata (zemlje, vode, zraka i vatre, itd.) na ljudske ostatke nakon smrti. Već je 1990., po završetku doktorskog studija, uspio zadobiti pažnju jednog od glavnih stručnjaka iz tog polja, Clydea Snowa."

Clyde Snow, kako je kasnije doznala, bio je poznat kao The Sherlock Holmes of Bones **i znao je govoriti: "Kosti su pravi svjedoci, one govore tiho, ali nikada ne zaboravljaju i nikada ne lažu", što je svojevremeno citirao i Eyal Weizman.**

Dr. Haglund znao je govoriti: "Mrtvi nam govore, mi interpretiramo za mrtve, a oni nam govore istu priču koju preživjeli govore istražiteljima... ja govorim u ime mrtvih, ne u ime Tribunala."

Je li to bio ovaj čovjek? Ili ovaj?

I dr. Haglund je pisao knjige, ali se držao stručne literature. Mnogo godina kasnije izgubio je pamćenje i, premda je napisao mnoge knjige, nije ih se više mogao sjetiti.

SVJEDOK: Napisao sam mnogo, mnogo tekstova i mnogo poglavlja u knjigama. Moram ih ponovno pročitati, jer ih se ne sjećam.

1 Srijeda, 24. 7. 2013.
2 [Javna sjednica]
3 [Optuženi ulazi na sud]
4 --- Početak u 9:30 sati

Ovo je slučaj IT-09-92-T

SVJEDOK/ WILLIAM HAGLUND [nastavak]

P/ Doktore, prihvaćate li svoje svjedočenje, koje ste izrekli u slučaju Popović, kao točno?
O/ Ako je to ono što – ako je to ono što je rečeno, to sam onda rekao. Skoro da bih nešto rekao, ali mislim da ne mogu. Ne znam bih li trebao nešto reći ali jako gubim pamćenje i vrlo mi je teško pamtiti stvari i izvući ih. Tako da…
Sudac Orie/ Postoji li specifičan razlog zbog kojeg trenutno patite od gubitka pamćenja u ovom trenutku? Radi li se o bolesti?
O/ Pa, to je… to je… da. Mogao bi biti…
Sudac Orie/ Ako vam je draže da o tome ne pričamo u javnosti, budući da je to privatna stvar, možemo nastaviti na zatvorenoj sjednici.
O/ U redu.
Sudac Orie/ Je li vam tako draže?
O/ Mislim da bismo mogli. Mislim da bismo mogli. Mislim da mi ne ide baš dobro ovdje i da se lovim za stvari, i ja…
Sudac Orie: Da. Onda ćemo nastaviti na zatvorenoj sjednici.
P/ Dr. Haglund, kada ste svjedočili na ovom sudu u drugim prilikama, jeste li uvijek odgovarali na pitanja, u skladu sa svojim sjećanjem i najtočnije moguće?
Svjedok/ Da.

Sudac Orie/ Predlažem da sada odemo na pauzu. Ispratit će vas iz sudnice. Hoće li 20 minuta biti dovoljno? Ili biste htjeli…

Svjedok/ Ne, to je u redu. Ja sam spreman učiniti sve što treba.

Sudac Orie/ Da, ali ono što ste u mogućnosti učiniti. Ne želimo da…

Svjedok/ Dobro sam.

Svjedok/ … činite više nego što možete.

Svjedok/ Hvala Vam.

Sudac Orie/ Možete za službenikom.

Javna sjednica

P/ U odnosu na prethodno pitanje, doktore, u slučaju Popović, pitani ste to isto pitanje. Ja ću se sada na njega pozvati.
P/ Slažete li se s time?
O/ …
O/ Ja stojim iza svojih prethodnih svjedočenja. Sada baš ne stojim iza svojih izjava tako jako.
P/ U predmetu Popović, rekli ste da vam je teško vjerovati da ljudi na terenu nisu znali da se radi o kriminalističkoj istrazi.
O/ Stojim iza toga.
P/ Potom su vas pitali je li jedan od razloga što ti ljudi nisu bili informirani o vrsti posla o kojoj se radi, što ih vi, kao glavni supervizor, nikada niste u potpunosti informirali. Jeste li informirali ljude na terenu o kakvom se poslu radi?
O/ Postoji li na to pitanje odgovor u prethodnom svjedočenju?
P/ Postoji.
O/ U redu. Stojim iza toga.
P/ Ali danas se ne sjećate svoga odgovora, nije li tako?
O/ Jako mi je maglovito za… odgovoriti. Stojim iza onih odgovora, jer tada me je pamćenje još dobro služilo, u redu?
G. Lukić/ Ja ne vidim previše smisla u ovom unakrsnom ispitivanju.
G. McCloskey/ G. Predsjedniče, ja… ja ne… i ja nisam liječnik, ali… ja mislim da… ako g. Haglunda možemo konzultirati o tome… ja… znate, nitko od nas nema savršeno pamćenje. Ako bi on pokušao, i ako je to očigledno nemoguće, onda, naravno, ne bi… ne bismo imali drugu opciju.
G. McCloskey/ Ja… mi… mi moramo prihvatiti ljude onakvima kakvi jesu. Sada smo u 2013., jer je optuženi bio u bijegu nekoliko godina. Nitko ne može biti savršen. Ne postoji savršeni svjedok. Ako je dr. Haglund voljan probati, ja ću ga podržati. Ako mu je dosta, ja… ja ću sjesti. No, nema savršenih svjedoka. Nitko nema savršeno pamćenje.

G. Lukić/ U predmetu Stakić, koji se vodio pred ovim sudom, sudac Schomberg presudio je da svatko ima pravo pobjeći i to nema nikakve veze s ovim unakrsnim ispitivanjem.

Sudac Orie/ Da, svatko ima pravo…

G. Lukić/ … Bježati.

Sudac Orie/ Bježati.

G. Lukić/ I skrivati se, da.

Sudac Orie/ Da. Ja ne mislim da je g. McCloskey rekao kako optuženi nema pravo bježati, nego da to ima svoje posljedice.

G. McCloskey/ Točno. Ja razumijem zašto netko bježi.

G. Lukić/ Ali, opet, to nema nikakve veze s ovim unakrsnim ispitivanjem. Ne mislim da možemo zaključiti ovo unakrsno ispitivanje. To je moje iskreno uvjerenje.

Pitala se kako je uopće moguće pamtiti ako je njezina izvorna predodžba već bila iskrivljena, a kontinuirano prepričavanje uporno je mijenjalo oblik sjećanja te istovremeno fiksiralo njegove detalje.

Bila je svjesna raznih mnemoničkih tehnika. Jedan od jednostavnih načina za vježbanje pamćenja sastojao se u povezivanju svakog podatka s određenim pokretom. Ovu je tehniku svojevremeno koristila s kćeri ne bi li joj olakšala beskonačnu rijeku faktografske reprodukcije koju je hrvatski školski sustav zahtijevao.

Metoda je posebno dobro funkcionirala kod popisa podataka koje je trebalo pohraniti u dugoročno pamćenje, ali sada, kada se pokušavala prisjetiti slijeda precizno definiranih pokreta i njihovih značenja, jedino čega se mogla prisjetiti bili su sljedovi pokreta koji su jednom pripadali nekom podatku, na primjer, hrvatskom banu Mažuraniću, a sada su plutali nošeni mimo povijesti, odvojeni od svojih referenata, kao ostaci zaboravljenog obrazovanja.

Možda su ti podaci bili nebitni, a pokreti bitni. Tako je, na primjer, nedavno zapamtila da je ban Mažuranić u svom jezikoslovnom poslu, pišući prvi hrvatsko-njemački rječnik, uveo niz novih riječi u hrvatski jezik kao, na primjer, riječ – sladoled.

I stvarno, koja divna riječ, pomislila je, jedino nije razumjela znači li to što je ban Mažuranić morao izmisliti riječ sladoled, da sladoleda prije nije bilo. Ili se koristila njemačka riječ, iako se na njemačkom sladoled kaže samo eis, **što znači led, kao i engleski** ice, **a ne sladak led. Samo led. Možda se koristila mađarska riječ, o čemu je isto nedavno čitala. Ban Hedervari je, na primjer, htio da svi govore mađarski, ali na mađarskom, barem tako kaže Google, sladoled se kaže** fagylait, **što nije nikad čula u Hrvatskoj, iako je njezin rodni grad bio poznat po brojnim narodnostima, što je uključivalo i mnoge Mađare.**

Pitala se koristi li još uvijek netko rječnike i kojom brzinom se unose nove riječi. Jednom je čula da Oxford English Dictionary uvodi novu riječ, nakon što se ta riječ tri godine pojavljuje u novinama, ali ni to više nije istina, saznala je jer, kako kaže njihov site, engleski se jezik toliko brzo mijenja i nove riječi takvom brzinom ulaze u upotrebu, da je OED akcelerirao svoj selekcijski postupak pa tisuće leksikografskih suradnika love nove riječi u tisku, knjigama, pjesmama i na webu. Glavni je kriterij da je riječ napisana, a ne samo izgovorena. Zadnji update zbio se u ožujku 2014., kada je uvedeno 360 novih riječi među kojima su se isticale bookwoman, riječ koju Google još ne poznaje i ethnopoetics, koju Google poznaje još od 2009. Google i Harvard nedavno su objavili zajedničko istraživanje kojim su ustanovili da engleski jezik ima 1.022,000 riječi. Ali, riječ urbicid još nije ušla u Oxford English Dictionary, iako Wikipedia pod urbicidom uredno svrstava Vukovar, Sarajevo, Zimbabwe i New Orleans.

Jasnu je fascinirala veza između riječi, memorije slike i smrti. Bila je oduševljena svojom kovanicom "mnemocid", a kasnije je uvidjela da, iako riječ mnemocid još ne poznaju ni Google ni Wikipedia, ona postoji u tekstovima vezanim za Irak. Ohrabrena činjenicom da je memorijsko umorstvo prepoznato u području političke znanosti i teorije traume, odlučila je napisati pismo M. Cherif Bassiouniju s određenim prijedlozima, kako bi se, s jedne strane izbjegao problem gubitka pamćenja, kao u slučaju doktora Haglunda, a s druge brisanje memorije, odnosno rasipanje signala prošlosti.

Poštovani M. Cherif Bassiouni,

PREDMET: AFEKTIVNA DATOTEKA

Obraćam vam se kao prvom Predsjedatelju Komisije stručnjaka, uspostavljene od strane Vijeća Sigurnosti 780 (1992.), za istraživanje kršenja međunarodnoga humanitarnog prava na području bivše SFRJ i Specijalnom izvjestitelju Komisije za prikupljanje i analizu podataka.
Uvidom u postojeće stanje sustava za prikupljanje, unošenje i obradu podataka u datoteku Suda, utvrdila sam određeni manjak u Mehanizmu te sam slobodna predložiti način rada kojim bi se spriječio ubrzani gubitak detalja, poglavito vezanih uz područje memorije i slika, kojemu svjedočimo posljednjih dvadesetak godina. Kako bi se postojeći sistem unaprijedio predlažem uvođenje novog sustava za evidentiranje i praćenje afektivne, odnosno emotivne faktografije, i to tako da se uz svaki inventarni predmet u sistem unosi i pripadajuće polje afekta. Emocije i afekti unose se abecednim redom, počevši od agonije, preko boli, ciničnosti, čuđenja, čemera, depresije, ekstaze, frenetičnosti, gađenja, halapljivosti, izbezumljenosti, jeze i jada, konfuznosti, letargije, ljubavi, mržnje, netrpeljivosti, očaja, panike i prijezira, razjarenosti, srama i straha, tuge, ushićenosti, vedrine, zaljubljenosti pa sve do žalovanja. Mapiranjem i unošenjem potonjih u datoteke efikasnije će se izvršiti proces rekonstrukcije, iako smo svjesni da ćemo ovom metodom polučiti tek fragmentirani narativ, održavan projekcijom fragilne mogućnosti.

Srdačan pozdrav,

Jasna X
Suradnica za podršku
Služba za podršku rada Suda
ICTY
Churchillplein 1
2517 JW Den Haag

04
/Utvare

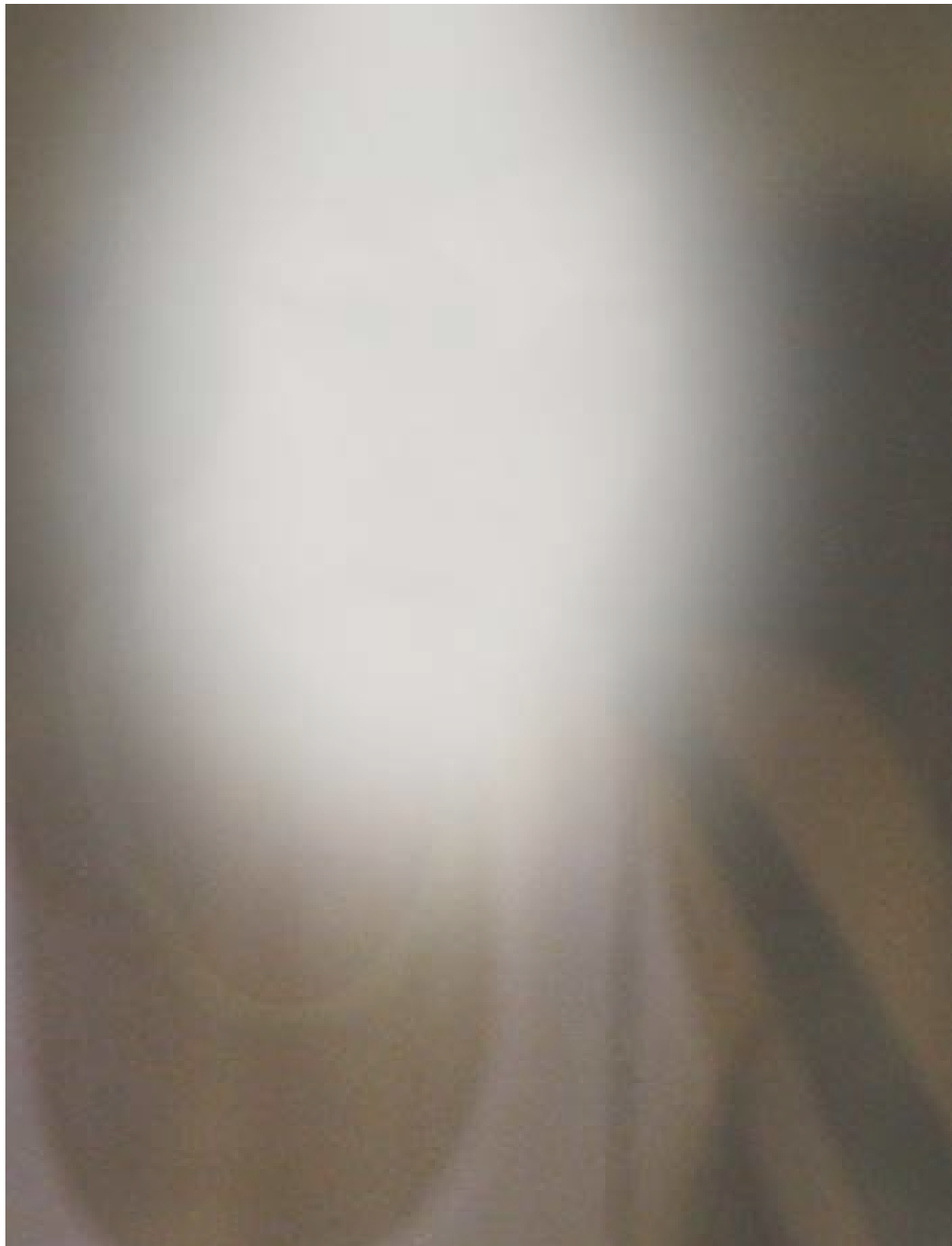

Jasna je jako voljela jazz. Često je posjećivala kafić u kojem su studenti haške jazz akademije svirali standarde, iako je ona više voljela eksperimentalni jazz, inspiriran vanzemaljskim zvukovima Sun Raa, koji je poticao sa Saturna, a Saturn, kad je u konjunkciji sa Siriusom, nagoviješta globalne političke promjene.

Kako kaže online astrolog:

> Egzaktna konjunkcija Saturna i Siriusa dogodit će se nakon što Saturn izađe iz svoje retrogradne faze, tijekom posljednjih deset dana mjeseca lipnja 2004. Nadolazeća konjunkcija tijesno je povezana s aktualnim događanjima u UN-u. Bit će vrlo napeto.

Sirius je obožavala. Jedan od jubilarnih brojeva bio je posvećen muzici, i u njemu se nalazila pripovijetka Glazbotvorac (Tunesmith) Lloyda Bigglea Jr. iz 1957. Stariji muškarac, Baque, stoji u muzeju budućnosti i prisjeća se kako je empatična muzika spasila civilizaciju od jinglova. Taj je broj poklonila prijatelju glazbeniku.

Jednom će netko sigurno pronaći vezu između Cul de Saca, Siriusa i vučedolskog astralnog kalendara, pomislila je. Kad je gledala u nebo, jedne ljetne večeri uočila je Orion preko iPhone aplikacije i pitala se zašto ima toliko slika koje iz svemira gledaju prema zemlji, dok je pretražujući internet, u potrazi za slikama Oriona s lokacije na zemlji samo nailazila na sirove ambleme iskrivljenih osjećaja pripadnosti. 5000 godina ranije, pomislila je, ljudi koji su živjeli na 45. paraleli i 18. meridijanu gledali su u zvijezde i štovali Sirius.

U potrazi za slikama Oriona naišla je na arhiv Danijela Reponje. Danijel Reponj snimio je ovu sliku 24. prosinca 1983.

Posebno je cijenila što je Danijel bilježio sve specifikacije uvjeta fotografiranja, poštovao je i vrijeme snimanja i objektiv, i aparat, ekspoziciju i otvor blende. Na njegovoj stranici stoji i njegova biografija. Do 1991. radio je u virovitičkoj tvornici namještaja TVIN, 1991. prešao je u MUP, a sada radi u Policijskoj upravi Virovitičko-podravskoj. Astronomijom se bavi od malena i učlanio se u Astronomsko-astronautičko društvo “Mirko Daniel Bogdanić” u Virovitici, gdje se specijalizirao za patrolna promatranja Sunca. Osim toga, uključio se i u projekt traganja za vanzemaljskim civilizacijama – SETI@home.

Jednom, nakon završetka rada na ogromnom projektu ICTY-a, odlučila je promijeniti radno mjesto pa se prijavila za poziciju Terminologa/Jezičnog tehnologa u uredu za podršku jezicima u Evropskoj svemirskoj agenciji. ESA je imala sastavnicu u Noordwijku. Internacionalne agencije posluju na sličan način, a posebno ju je razveselilo što joj se Evropska svemirska agencija obraćala ovim riječima: Evropska svemirska agencija podržava ravnopravnost i potiče zapošljavanje žena. Nije ju veselilo što se ESA obraćala i na ovaj način – natječaj je otvoren za kandidate mlađe od 55 godina.

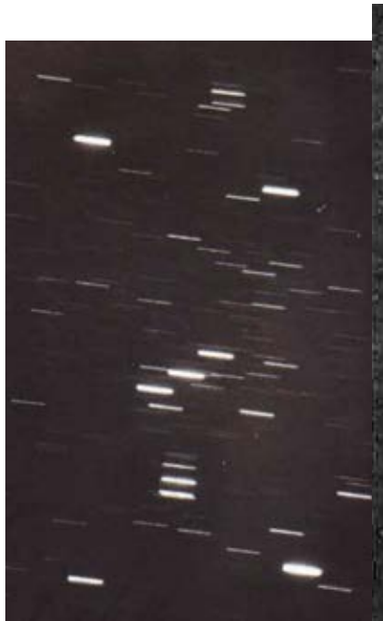

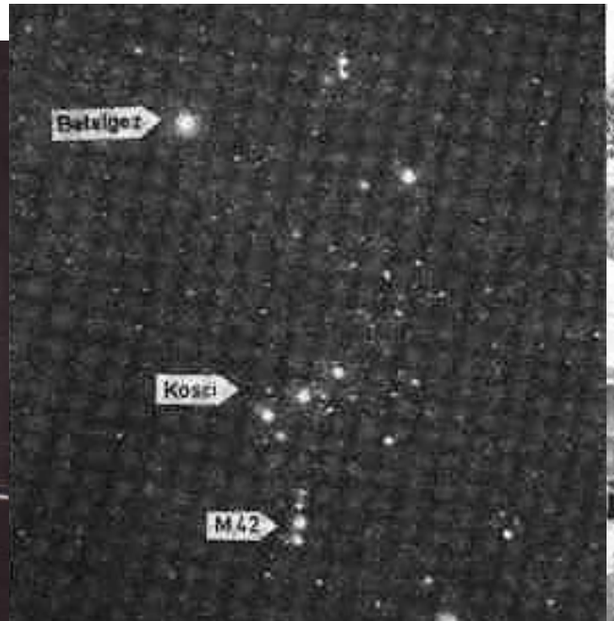

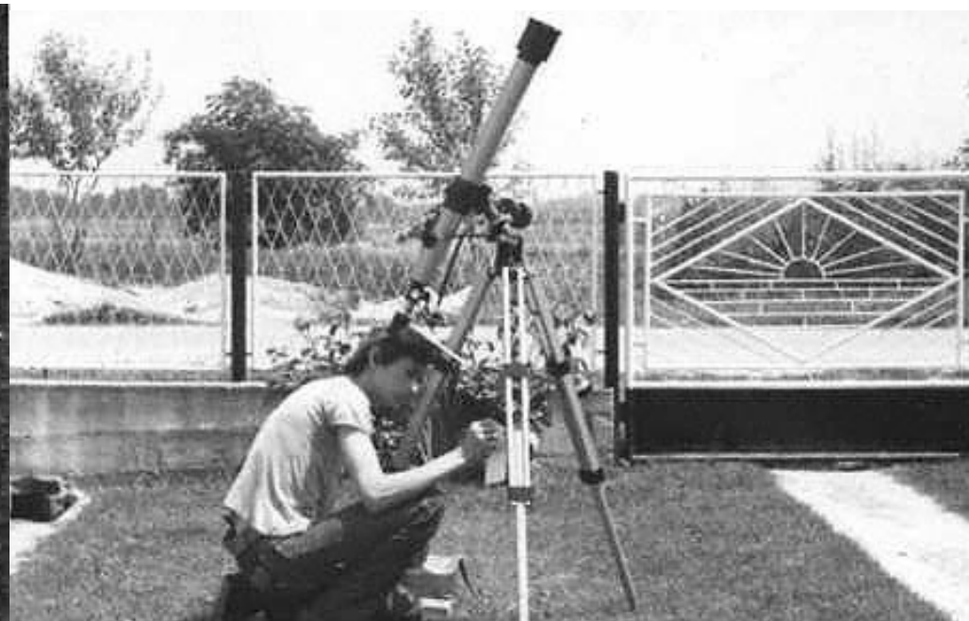

Natječaj za radno mjesto pri kabinetu Generalnog direktora:

Opis radnog mjesta

/Održavanje, unaprjeđenje, ažuriranje ESA Terminology base 1, obavljanje terminoloških istraživanja, ekstrahiranje terminologije iz dokumenata Agencije i drugih vjerodostojnih izvora, procesuiranje materijala od ESA-inih prevoditelja

/Pružanje terminološke podrške i savjetovanja ESA prevoditeljima i drugim službenicima Agencije po potrebi

/Ocjenjivanje svakodnevne uporabe terminologije i e-prevodilačkih alata, korištenih unutar ESA prevodilačke službe

/Razvojna strategija korištenja ESA terminološke baze van okvira ESA prevodilačke službe

S obzirom na to da je već imala iskustva s usklađivanjem terminologije, kao Language Research Assistant **na Međunarodnom sudu za ratne zločine počinjene na području bivše Jugoslavije u Haagu, smatrala se kompetentnom i u svemirskim okvirima.**

Od M/G
09/2000

Do M/G
09/2001

Točan naziv radnog mjesta
Službenik za indeksiranje kompjuterskog Sistema
Podatkovni službenik
Reviser - Supervisor
Information Support Unit

Naziv poslodavca
UN ICTY
Adresa poslodavca
Churchillplein 1
2517 JW Den Haag
Ime nadležne osobe
—
Broj i tip zaposlenika pod vašom nadležnošću
4 - 6
Je li to državna služba pri vašoj Vladi?
NE

Opis posla
Revizor supervizor za kolosalni projekt (project X), koji je uključivao više od 2 milijuna stranica koje je trebalo identificirati, analizirati, rezimirati, prevesti i pripremiti za DISCLOSURE objavu OTP/DVIU/ISU.

Sažetak rezultata

Uspješno nadgledala 4 do 6 osoba u kolosalnom DISCLOSURE projektu (project X). Identificirala, analizirala, rezimirala, prevela i pripremila za DISCLOSURE objavu OTP/DVIU/ISU. Sastavila upute za korištenje za sve zaposlenike uključene u projekt, provodila opsežno istraživanje inter alia katastarskih jedinica i popisa stanovništva na lokacijama bivše SFRJ te sastavila popise lokacija relevantne za projekt.

Projektni status

Projekt zaključen.

Da bi se osigurala kvalitetna obrada više od milijun dokumenata napisanih na BHS-u, 2000. godine ICTY je zaposlio na stotine ljudi za potrebe prevođenja, indeksiranja, arhiviranja, analiziranja, identificiranja i priprema za objavu milijun dokumenata. Jesu li dolazili u autobusima, pitala se, Ryanairom ili možda Easyjetom? Od tih uvezenih zaposlenika stotine je ostalo, obnavljali su ugovore svakih tri, šest, devet, dvanaest mjeseci. Nakon deset godina, neke su dobile stalno radno mjesto, udale se za međunarodnu radnu snagu, imale međunarodnu djecu i upisale ih u međunarodne škole.
Jednom je u sudnici slušala simultani prijevod jedne žene svjedočenja jednog generala. Njezin glas, glas prevoditeljice, gospođe Mirjane, bio je blag, sanjiv i odjekivao kao da tehničar nije pravilno podesio mikrofone. I gospođa Mirjana stigla je autobusom iz Hrvatske u Haag, na privremeni ugovor, na povremeni rad. Gospođa Mirjana voljela je naglašavati.

Naglasni sustav hrvatskoga jezika sastoji se od četiri naglaska. Jednosložne riječi imaju silazni ton, riječi s dva ili više slogova ne mogu imati naglasak na zadnjem slogu (osim pojedinih usklika), ali mogu imati silazni ton i to samo na prvom slogu. Neke riječi nemaju svoga naglaska.

Tako se, na primjer, može reći:
ùtvara
ili
utvâra
ali ne i
utvarâ

Kao i ICTY, Unija se služi engleskim i francuskim kao službenim jezicima, dok UN koristi još dodatna četiri – arapski, kineski, ruski i španjolski. Svi su sudski procesi i spisi po pitanju ratnih zločina u bivšoj Jugoslaviji na BCS-u, što je u prijevodu BHS – bosanski, hrvatski, srpski. BHS je pragmatičan ostatak jezika, ruina i fragment nematerijalne kulture, pomislila je. Štoviše, UNESCO ne radi razliku između materijalne i nematerijalne kulturne baštine. Štoviše, to je ruina koju Sveučilište u Austin Texasu ima u svojoj ponudi preddiplomskog studija, kako stoji na web-stranici Sveučilišta:

Odsjek za slavenske i euroazijske studije

Zašto studirati BHS?
Bosanski/hrvatski/srpski je južnoslavenski jezik koji se govori na širem području Balkana. B/H/S govori većina stanovništva Srbije, Crne Gore, Bosne i Hercegovine, Hrvatske i drugih država i pokrajina u regiji, kao i veliki broj imigranata diljem svijeta. Regija u kojoj se koristi BHS nalazi se u centralnom području jugoistočne Evrope, gdje se sijeku mnogi važni međunarodni kopneni i vodni putevi. Stoga je BHS jezik od značajne društveno-političke i ekonomske strateške važnosti. Studenti koji studiraju BHS imat će pristup jedinstvenoj povijesnoj, umjetničkoj i književnoj baštini, nastaloj na kulturološkom raskrižju istoka i zapada.

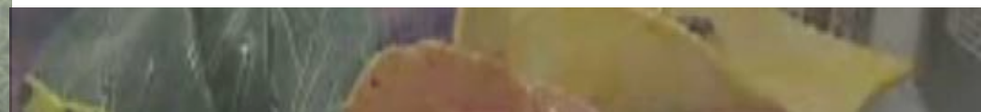

> Studenti humanistike i znanosti često su zainteresirani za BHS nakon što čuju za Ivu Andrića, čuvenog dobitnika Nobelove nagrade za književnost, koji je pisao na bosanskom ili Nikolu Teslu, Srbina rođenog u Hrvatskoj koji je izumio generator izmjenične struje. BHS je isto tako jezik bogate nacionalne povijesti, folklorne tradicije i epske poezije, koji je nadahnuo Wolfganga von Goethea i braću Grimm da ga nauče.

Terminologiju su na ICTY-u usklađivali u svrhu očuvanja BHS jezika koji, iako nije službeni jezik Suda, jest jezik kojim se služi Sud.

S obzirom na to da je netom završila rad na kolosalnom Projektu X, unutar kojeg je usklađivala terminologiju i surađivala s ekspertima za jezik, smatrala je svoje kompetencije prikladnima za posao u ESA-i. ESA doduše Jasni i nije baš bila praktična opcija, jer je 20 km udaljena od Amsterdama, ali činilo joj se da Ujedinjena Evropa na svemirskoj razini mora biti dobra stvar, jer znanstvenici vjeruju da na Evropi ima uvjeta za život. ESA-ina je uloga očito bila zaštitnička; stvoriti kolosalnu membranu koja obavija cijelu planetu i odozgo je pokriva, snima i štiti.

Štiti od čega, pitala se? Predviđa, štoviše. Funkcija Evropske svemirske agencije, kao i svih internacionalnih agencija, bila je ponajprije proročanska, pomislila je. Zaštititi i spriječiti. Spriječiti se može samo nešto što se tek može dogoditi, spriječiti se ne može nešto što se već dogodilo. Povijest se, na primjer, ne može spriječiti, spriječiti se može budućnost.

Čak je i natalna karta ICTY-a, koji svakako jest međunarodna agencija, potvrdila Jasnino mišljenje:

> "Vi ste jedan od istinskih romantika ovog svijeta, vaša bujna mašta mora u svakodnevne situacije uvijek unositi auru značenja, potencijala i svrhe. Velika snaga vaše prirode leži u vašem zrelom odnosu prema kreativnoj moći vaše podsvijesti, koja vam omogućuje pogled u budućnost i zamišljanje potencijala koji nisu odmah prepoznatljivi u sadašnjosti."

Zamišljala je sve potencijalnosti koje se nisu dogodile jer su bile na vrijeme spriječene. Čitavu povijest mogućih događanja koja su predskazana, ali ne i ispunjena. Tako da je dužnost internacionalnih i evropskih agencija trostruka.

Zaštititi.
Predvidjeti.
Spriječiti.

Činilo joj se da to onda podebljava vrijeme, jer u vremenu postoji i sve što se dogodilo i sve što se nije dogodilo istovremeno, kao što sve moguće temporalnosti nemirnih subjekata istovremeno titraju. A titraju li i nemirni objekti, pitala se. Sve je češće nailazila na metafore u kojima progovara neživo. Progovara materijal, progovara tvar. Sjetila se forenzičnih arheologa i njihove strasti prema kostima i neživoj materiji. Neživost, je li to stanje prošlosti, pitala se? Kosti, ruševine i keramika, pomislila je.

Voljela je šetati obalom Sjevernoga mora. Scheveningen je lokacija na kojoj se nalaze ostaci raznih prošlosti. Osim Atlantskog zida, tu je bila i skeletalna građevina West pier, koja je zamijenila originalni mol kraljice Vilhelmine, zapaljen 1943. i zatvoren od strane okupatora. To nije mnogo utjecalo na slobodno vrijeme lokalnog stanovništva, s obzirom na to da je Scheveningen 1942. zatvoren za javnost ne bi li firma Abteilung Siedlung und Bauten, iz ogranka Rijkscommissariaat Nederland, mogla nesmetano raditi na izgradnji Atlantskog zida, čiji ostaci i dan-danas vire iz scheveningenskih dina, a o kojima je svojevremeno pisao Paul Virilio u knjizi Arheologija bunkera. Ovo je područje u prapovijesti bilo spojeno s Velikom Britanijom, ali tek na nekoliko metara iznad razine mora, tako da je 8000. pr. n. e. plimni val potpuno potopio kopnenu masu, poznatu kao Doggerland. Svo stanovništvo ovog mezolitskog raja je nestalo. Njezini su klijenti bili okruženi kako povijesnim tako i kulturnim sadržajima što navodi Flickr stranica scheveningenskog pritvora.

Ćelija za pritvor.

Svaka ćelija od 15 m² nadmašuje međunarodne standarde prostora, rasvjete i opremljenosti, a dizajnirana je za individualni smještaj. Svaka od ćelija sadrži krevet, radni stol, police, ormar, toalet, lavabo, TV i intercom za komunikaciju s djelatnicima, dok je ćelija zatvorena. Zatvorenici imaju mogućnost pohađati edukativne aktivnosti i radnu terapiju iz predmeta kao što su: engleski, informatika i likovna umjetnost.

Posebno su bile popularne likovna radionica i radionica keramike.

Rad s glinom ga je opuštao, imao je terapijski učinak.
Sviđao mu se osjećaj gline pod prstima,
dok je prianjala uz kožu.

Glina je bila vlažna i suha, i hladna,
i ugrijala bi se od njegovog gnječenja.
Elastična i podatna, predala bi mu se
dok ju je pažljivo oblikovao u veliku
mašnu i veliki cvijet,
i druge dekorativne ornamente,
u koje je urezao žensko ime.

Maja ili možda Maša?
Glina kao da je oživljavala, čarolijom transformirana.

Tako se iz neživog stvara živo,
iz trošnog trajno,
iz mekanog tvrdo.

Zasigurno je ključ bio u transformaciji, alkemiji.

Poznato je da su keramičke figure kroz povijest imale magičnu moć supstitucije, većinom one zoomorfne ili antropomorfne, no nađene su i keramičke minijature namještaja, kozmetike i hrane. Kako pojašnjavaju didaktički paneli egiptološkog odjela British Museuma, replike hrane, oružja i dekorativne kozmetike bi se transformirale u stvarne objekte nakon što bi pokojnici stigli na drugi svijet. Na mašni je pisalo Maja ili Maša. Što ona supstituira i za koga?

Jednom je davno i ona pokušala glinom formirati oblik. Njezini pokušaji bili su samo djelomično uspješni. Repliku glave, oblikovanu u glini odlila je u poliesteru, ali zbog nevještog vladanja termičkom tehnologijom materijal je ostao ljepljiv. Nije se htio osušiti ni odvojiti od svoje okoline te, umjesto glatke i jasno izdvojene površine, oklijevao je i neumjesno na sebe lijepio čestice prašine, mucica, mrvica, dlaka i masnoće, i odlagao komadiće vlastitog nestisnutog svojstva u svoje okruženje. Jače viskozna tvar djeluje ljepljivo i teško se prelijeva, pomislila je.

Bila je to nepotpuna transformacija, a kemijski proces manjkav. Pitala se što se događalo s nedopečenim glinenim supstitutima kada bi ostali vlažni u sredini ili puknuli od prejake vatre. Da li se onda transformacija za koju su bili predbilježeni mogla izvršiti?

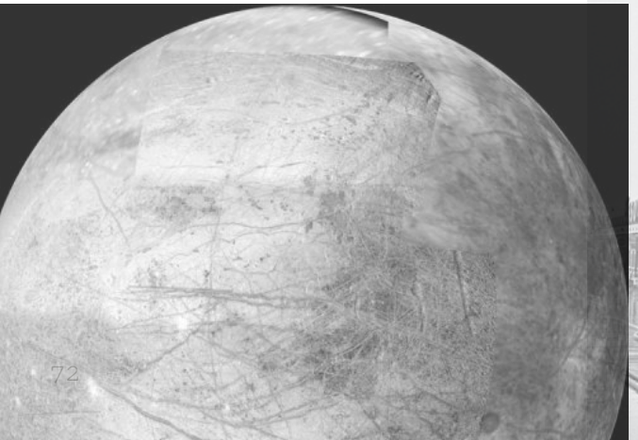

Je li ta transformacija bila parcijalna i uhvaćena između dva stanja bivanja ili dvije razine viskoznosti? Ni žitka, ni kruta, ulovljena u nekom međustanju, kao kad se Reginald Barclay u Star Treku nađe u pokvarenom transporteru u faznom pomaku i u nemogućnosti ponovne materijalizacije rastavlja u subatomske veze. Možda je to stanje intrasupstancijalnosti imalo značenje?

Oduvijek ju je zanimao prostor između, iako je bila svjesna da pojam međustanja pretpostavlja postojanje nekog cjelovitog stanja s obje strane onoga između. Međutim, za nju je ideja o međuzoni bila ideja o prostoru kontinuiranog protoka. Uostalom, tko ima moć ući u tijek vremena?
Doktor Aleksandar Durman tvrdio je da je šepajući kovač, arsenom otrovan kao i Hefest, imao moć preko astralnog kalendara kontrolirati vrijeme.

Kako prenosi stranica istorijabalkana:

> "Vjerovalo se da je metalurg onaj koji može nasilno iz utrobe zemlje izvući rudaču i posebnim procesima pretvoriti taj metal u uporabni predmet. Metalurg je i onaj koji može zaustaviti ili ubrzati vrijeme, odnosno skratiti procese rasta metala u zemljinoj utrobi, do njegovog konačnog oblika - zlata. Svojom funkcijom "operatera vječnosti", metalurg je, u stvari, bio šaman, a kao što je poznato šamanska tehnika se sastojala od "odlaska" u svijet mrtvih i povratka u svijet živih, tj. od donošenja poruka s onoga svijeta", kaže doktor Aleksandar Durman.

Doktorica Marina Hoti tvrdi da su se, prema pogrebnim običajima Vučedolske kulture, ljudi pokapali prekriveni velikom posudom koja, postavljena naopako preko srednjeg dijela tijela, služi da bi ih zaštitila od prodora zloduha ili vampira. Vampiri, kao što znamo, vrijeme doživljavaju kao labirint, odnosno kod vampira vrijeme ne teče nego se širi, a u tako proširenom vremenu moguće je jedino biti sam. Zbog toga se vampiri i ne vide u ogledalima, jer bi prisustvo tog drugoga dovelo do paradoksa u širenju prostora i vremena.
Zanimala ju je ta vampirska refleksija, s obzirom na to da i samu sebe nije mogla vidjeti u ogledalu. Činilo joj se da je jednom vidjela svoj odraz, ali da se u njega instantno upisala i buduća fiksacija toga odraza, tako da se nije iznenadila kada je 20 godina nakon odlaska u Nizozemsku, prilikom posjete napuštenoj obiteljskoj kući u istočnoj Slavoniji, naišla na jedan jedini materijalni dokaz o svom prijašnjem postojanju.

U kući nije bilo ničega, rekla je – ni stolice, ni štekera – i trčim kroz nju, i završim u podrumu, i nađem službenu školsku fotografiju s prvog dana škole, A4 format, istrunuo okvir i istrunula fotografija, ničeg nije bilo u kući, sve je istrunulo, fotografija se razgradila. Jedini preostali tragovi slike bila su moja dva oka zalijepljena za staklo.

Danas, dvadeset godina kasnije, pitala se gdje se točno nalazi sjećanje na prikaz tih očiju, a gdje memorija njihovog odraza. Da li je to sjećanje stvarno prostor unutar kojeg se nešto pojavljuje u prvom, a nešto u drugom planu? Ili je to sjećanje pohranjeno duboko u vremenu koje se širi, u gustom vremenu, u vremenu gdje percepcija postoji i tu, i tamo istovremeno.

Uostalom, gdje je ta dubina? Je li pohranjena u njezinim stopalima? Što štiti palac koji opsjeda slika, pitala se.

Laž sasvim sigurno nije korektna forma. Laž je prevara, obmana i prema tome nedolična forma, ali pomalo je i moćna, pomislila je.
Jednom je gledala dokumentarac na BBC-iju. Smjestili su nekolicinu djece u prostoriju punu slatkiša.

"Nemojte dirati slatkiše", zamolila ih je novinarka. Novinarka je zatim nakratko izišla iz sobe. Kad se vratila pitala je: "Jeste li dirali slatkiše?"
"Ne", slatko joj se nasmiješilo dijete, "Ne, nisam dirala slatkiše".
"Dirati slatkiše značilo bi da sam lagala, skrivala i bila nedolična", reklo je žensko dijete.
"Tako je", odgovorila je novinarka, "lagati se ne smije".

BBC-jeva naratorica komentirala je kako dijete u laži uspostavlja vlastitu mogućnost djelovanja. Otkriva svoju odvojenost od majke. "Autonomnost misli, suverenost radnji", pojasnila je naratorica.

Jasna je bila itekako svjesna teorija o filmskom iskazu i naratologiji, i vrlo su joj poznate bile teorije jezikoslovlja u kojem su, naizgled benigne gramatičke forme, kao što su lice i vrijeme, vrlo lako podlijegale represivnom diskursu. Naučila je za studentskih dana kako se u poststrukturalizmu dekonstruira tekst i otkriva stvarna narav političke intime autora. Prema tome, znala je kako upotrebom trećeg lica množine, u kombinaciji s jednostavnim prezentom ili perfektom, dolazimo do takozvane totalizirajuće paradigme. U takvoj paradigmi našla se i ona, a i njezini prijatelji.

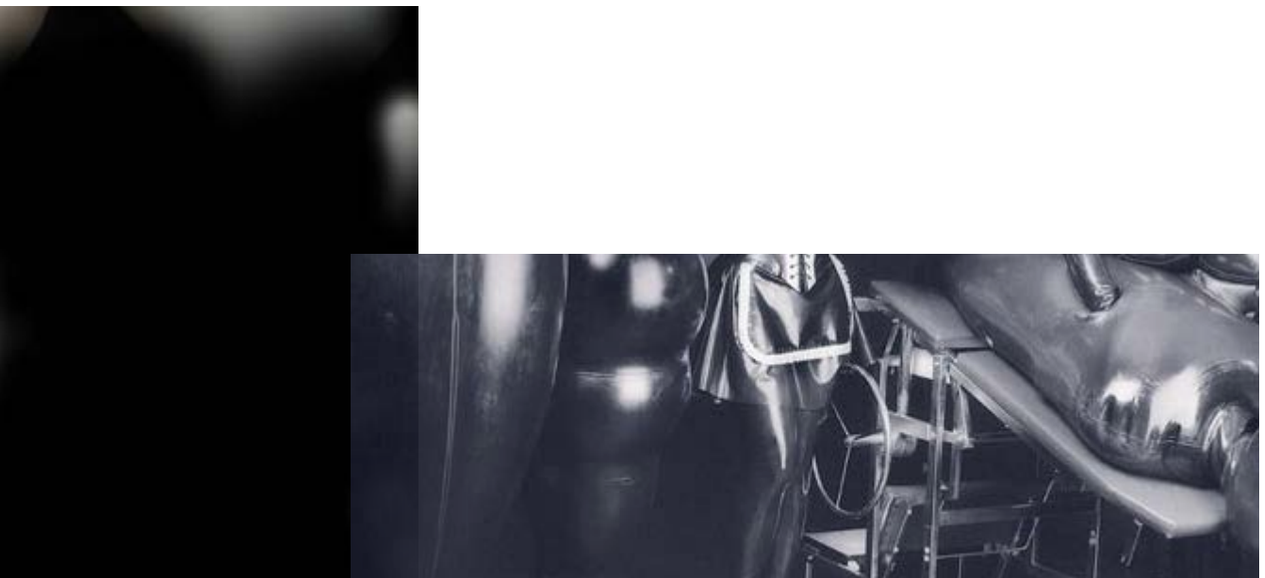

P/ **Jeste li bili svjesni za vrijeme pisanja da se o vama piše?**
O/ **Ne. Vodila nas je na kavu nakon nastave...**
P/ **Prepoznajete li ovaj lik?**
O/ **Da. Ovaj lik, koliko znam, je moj prijatelj L.**

"Like so many others Laki had come to Amsterdam for the cheap pot."

Njegova vizija bila je monumentalna, pomislila je Jasna. Namjera mu je bila pronaći sve riječi iz jednog jezika i proizvesti nove riječi istoga značenja na drugom jeziku, a zatim izdati te parove u knjizi koja bi bila veća od debelog Van Dalea. Kako bi uspješno izvršio ovu viziju, bilo je potrebno konzultirati se, ne s jednim, nego s nekoliko stručnjaka za jezike, kako u izvornom, tako i u ciljanom jeziku.

"L. je bio ambiciozan, želio je napredovati", pisala je spisateljica.

L./ **Riječ** genuflect**?**

Stručnjak za jezike (u daljnjem tekstu S. J.)/ **To je lako.** Genus flectum**, što na oba jezika znači prebacivanje tjelesne težine na koljena, u gesti štovanja i poniznosti. Položaj se ponekad koristi u svrhu egzekucije. U tom slučaju glava subjekta je na prikladnoj visini, a njegova pozicija sugerira, ne samo poniznost, već i ponižavanje.**

S. J./**Sufiks** -avanje **u ovom slučaju označava trajniju radnju provedenu nad subjektom.**

L./ **Proces, a ne stanje?**

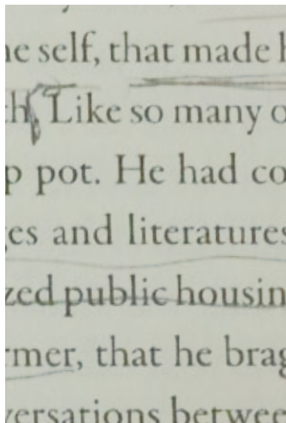

S. J./ Da, mi se trudimo podržati procesualnost. Ponižavanje je ujedno povezano i s radnjom skraćivanja, ali i s od-rubljivanjem, jer radnja odrubljivanja ujedno i skraćuje.

L./ Točno, naime u ciljanom jeziku odrubljivanje je odglavljivanje.

S. J./ Mogli bismo ustvrditi kako odrubljivanje znači koga ili što lišiti ruba. U tom slučaju, subjekt se interpretira kao porubljena cjelovitost, koja gubljenjem ruba gubi glavu, što je sasvim drugačija percepcija tijela negoli skraćivanje, u kojem odrubljivanje znači izgubiti vrh tijela, pa time ujedno i skratiti tijelo (za glavu).

L./ Da, tzv. skraćenica.

S. J./ Uskraćivanje je vrsta kontrakcije; ono sugerira prethodno kompletnije stanje, stanje koje je potom uskraćeno.

L./ Uskraćeno, ali i pogubljeno.

S. J./ Točno. Budući da pogubljenje sugerira slijepu ulicu, ćorsokak, bespovratno stanje, krajnje stanje, mrtvu točku, neku vrstu finalnosti.

L./ Finalizaciju, odnosno okončavanje.

L. S./ Konačno rješenje.

L./ Kako biste definirali razliku između finalizacije i finalnosti?

S. J./ Finalizacija sugerira izvršavanje radnje unutar određenog trajanja koje mu prethodi.

L./ Za razliku od momentalnog izvršavanja krajnjeg rješenja?

S. J./ Da, mogli bismo ustvrditi kako počiniti pretpostavlja izvršitelja, koji ostvaruje gubitak, odnosno pogubljenje, a ostvariti znači učiniti nešto stvarnim, odnosno realnim. Dakle, možemo zaključiti kako ostvariti pogubljenje znači ostvariti konačnost, realizirati smrt.

L./ Momentalno?

S. J./ Da. Momentalno. Momentalno ostvarivanje uskraćenosti.

Stručnjaku za jezike, L.-u, činilo se primjerenim analizirati jezična sparivanja gore citirane spisateljice, kroz realizaciju prevoditelja Michaela H. H. Namjerno nije gledao izvorni tekst, nego samo prijevod na ciljani jezik te je pokušavao s ciljanog jezika preprevesti na izvorni. U konzultacijama s jezičnim stručnjakom, izdvojio je nekoliko primjera. Prva riječ na koju je obratio pažnju bila je Bumpkinese – riječ se pojavljuje u rečenici 'a dialect they had despised as Bumpkinese.' Što bi to moglo biti Bumpkinese? Ponovno se savjetovao sa stručnjakom za jezike.

L./ Bumpkinese?

S. J./ Bumpkin/ese. Bumpkin se vjerojatno referira na seosko stanovništvo. U tom bi slučaju sufiks "ese" označavao seoski govor?

L./ Što bi to bilo u izvornom jeziku? Ako se držimo ideje sela i seljaka, to bi možda moglo biti "seljački" ili seoski, u smislu govora kojem se služe seljaci ili poljodjelci. Možda sadrži i negativnu konotaciju?

S. J./ Ja bih rekao da bumpkin ima prilično afirmativan, doduše pomalo pokroviteljski ton. Možda malo podsjeća na hobite?

L./ Ako uzmemo da je populacija etnička grupa, onda bismo mogli definirati Bumpkinese kao govor naroda.

L./ Idemo dalje. Newspeak.

S. J./ Ako ovo zaista jest referenca na Orwellovu 1984., onda ona sugerira represivni državni aparat?

L./ **Je li u izvornom jeziku to novi govor ili** novogovor, **iako novi govor pomalo gubi na slikovitosti** novogovora, **koji se mogla iskovati i kao** neo-govor, **dok ukidanjem samoglasnika "o" dobivamo** negovor, **odnosno šutnju.**

Jasna je bila oduševljena analizom jezičnih stručnjaka. Ovaj lik je već puno zanimljiviji, ali što je s mojim likom? A uostalom kako sam i ja postala likom? A kad već jesam lik, kako se taj lik može razviti, pitala se?

Razvoj lika u romanu podrazumijeva ne samo opis, već i radnje koje taj lik poduzima. Koju radnju poduzeti ne bi li lik bio vjerodostojniji? Možda to uopće nije bila ona, možda je krivo shvatila, možda je to samo rezultat njezine paranoične i sumnjičave prirode.

Pregledala je svoj CV i tamo stvarno stoji:

Veljača/ 1992. – listopad /1996.

Ime poslodavca:
DeMask

Vrsta aktivnosti
Dizajn studio za odjeću od gume

Opis posla
Kao izrađivačica gumenih maski i kapuljača bila sam odgovorna za izradu krojeva, prilagođavanje i kopiranje krojeva na gumu, itd. Kao majstorica izrade korzeta, dizajnirala sam i krojila korzete, odabirala gumu, mjerila kostur.

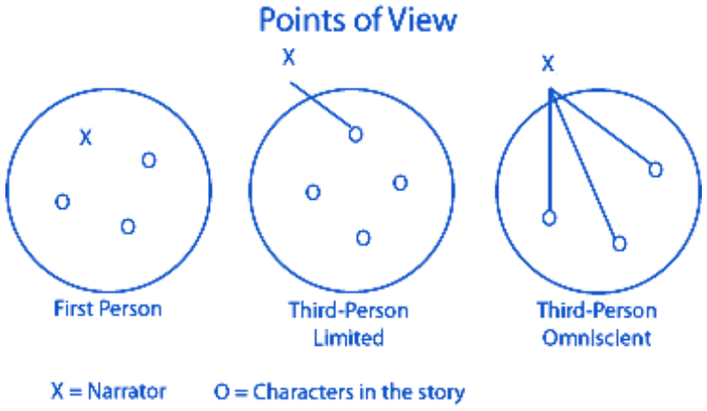

Jasno se sjećala vještine i preciznosti koju je taj posao zahtijevao. Njen prvi korzet prodao se za x guldena istog trenutka kada se pojavio u izlogu. 90-ih je gumena roba bila vrlo popularna među dance kulturom.

Možda to stvarno nije bila ona. Je li moguće da postoji još neka osoba koja u toj mjeri odgovara njenoj biografiji? Možda postoji njen klon; uostalom što je to što razlikuje moje ja i mene od ne-ja i ne-mene? S druge strane, njezin je rub bio toliko tijesan da i nije bilo dovoljno prostora da između nje i njezinog ruba izviri još neki entitet. Možda je negdje mogao izmigoljiti neki sluzavi crni entitet, možda je iskliznuo, a možda ipak iscurio njezin klon? I ako jest, je li taj klon onda ona ili je taj klon uljez?

Prizvat ću svoje znanje, pomislila je.

Klon je reprodukcija, repeticija forme i sadržaja, a jedan od njoj najbitnijih tekstova je svakako bio Benjaminov Autor kao proizvođač, **i ako se dobro sjeća Benjamin govori ne samo o ispravnom sadržaju, već i o korektnoj formi. Da bi forma bila korektna, sav ostatak, sav značenjski višak, sve ono što više nije služilo za posredovanje značenja, mora biti izvan redovnog, mora biti izvanredno.**

Dakle, ključ ovog romana u kojem sam se našla, pomislila je, jest njegova forma, stoga je potrebno:

/analizirati formu
/proizvesti vlastitu formu
/usporediti i razlikovati

Za prvi zadatak, krenula je u sintaktičku analizu rečenice. Iako baš nije bila sigurna što sve sintaktička analiza podrazumijeva, tješila ju je činjenica da se takva analiza koristi u psiholingvistici, u svrhu opisivanja jezičnog razumijevanja.

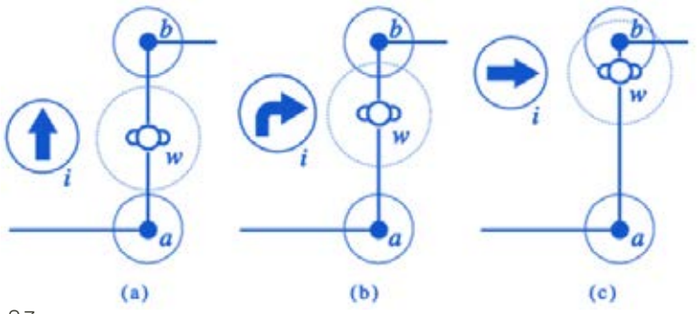

Rečenica “Kao i mnogi drugi, Laki je došao u Amsterdam radi jeftine trave.”, sastoji se od:

poredbeni veznik
sastavni veznik
pridjev
pridjev
vlastita imenica
pomoćni glagol
glagol
mjesni prijedlog
vlastita imenica
prijedlog
pridjev
opća imenica

Jasna je svoju metodu provjerila na online sintaktičnom analizatoru. Zamjenjivanjem istovjetnih vrsta riječi dolazilo se do novih rečenica:

Ali i toliko drugih ljudi je otišlo iz Zagreba zbog velike sparine.
But so many other people had left Zagreb because of the great humidity.

(S (PP Like
(NP (ADVP so)
many others))
(S (NP Laki)
(VP had
(VP come
(PP to
(NP Amsterdam))
(PP for
(NP the cheap pot)))))

NV SV P P VI PG G PP VI NP P OI
(S But
(NP (QP so many)
other people)
(VP had
(VP left
(NP Zagreb)
(ADVP because
(PP of
(NP the great humidity)))))

Ne bi li proizvela vlastitu formu, odlučila je riječi zamijeniti njihovim sintaktičkim označiteljima, zanemarujući rečenične dijelove i fokusirajući se na vrste riječi. Tako da su sve gore navedene rečenice u novoj formi zvučale ovako:

(IN Preposition or subordinating conjunction)
(NP noun phrase (RB Adverb) (JJ Adjective)
(NNS Noun, plural)))
(NP noun phrase (NNP Proper noun, singular))
(VP verb phrase (VBD Verb, past tense)
(VP verb phrase (VBN Verb, past participle)
(VP verb phrase (TO)
(VP verb phrase (VB Verb, base form)
(PP past participle (IN Preposition
or subordinating conjunction)
(NP noun phrase (DT determiner) (JJ Adjective) (NN Noun, singular or mass close bracket close bracket close bracket close bracket)))))))))

U skraćenom obliku:

IN RB JJ NNS NNP VBD VBN TO VB I N DT JJ NN

Za sljedeći zadatak odlučila je usporediti i razlikovati govorni i pisani jezik. Naime gore izvedene rečenice bile su teške za izgovoriti, zahvaljujući izostanku samoglasnika.

Riječi u govoru su same po sebi vrsta tehnologije, nisu li? I usko su vezane uz biološke uvjete za život, s obzirom na to da nastaju tek posredstvom daha. Naime, izgovorena riječ ujedno je i dokaz o obliku postojanja. Pitala se da li onda činjenica da se na sudu preferira govorni iskaz, odnosno da se govor "izvodi", a kazna "izriče", znači da su svi sudionici de facto i de jure živi. Ako se sud koristi i pismenim i usmenim izrijekom, znači li to da su sudionici ICTY-a de facto i de jure i živi i neživi.
Stari metafizičari odavna su tvrdili da je prisutnost govora ujedno i dokaz o prisustvu subjekta. Da li je onda neprisustvo govora indikacija za odsutnost subjekta? U tom slučaju cijela sudnica postaje dijalog između onih kojih nema, odnosno onih koji tek povremeno i privremeno bivaju materijalizirani ispuštanjem glasa.

Pa to ne može biti dobro, pomislila je.
Ne, tu je neki krivi korak u izračunu.
Jedno je prisustvo, a drugo je blizina.

Možda metafizičari nisu imali na umu ovu vrstu govornika kada su govorili o primarnosti izrečene misli. Uostalom, kako mogu mjeriti vrijeme između oblikovanja i izgovaranja misli. Štoviše, vrsta dijaloga koja se odvija u sudnici nije spontana. Davanju iskaza prethodi niz priprema i uvježbavanja, tako da je udaljenost između subjekta i iskaza već unaprijed određena. U književnoj formi jedno od stilskih obilježja jest upravo udaljenost između autorice i lika.

Ponovno se okrenula liku koji je postala u romanu. Kako je konstruiran taj lik? Je li to bio tipski lik? I ako jest, zašto ju je nervirao taj lik? Njezin je lik dijelio toliko obilježja s drugima, govorio je istim glasom kao i drugi, i sasvim sigurno nije bio kompleksan, čak i pomalo blijed, malo siv, malo musav. Niti je spisateljica uronila u moju psihu, niti joj je pisanje oštro, niti je moja motivacija jasna, niti prepreke konzistentne. Gdje, u odnosu na mene, stoji moja spisateljica? Na ljestvici od 1 do 5, mjereći udaljenost autora od lika, s tim da je 1 objektivno, izvanjsko opisivanje lika i situacije, a 5 unutarnje viđenje iz pozicije lika, kako stojimo moja spisateljica i ja?

Ovaj je lik onda voodoo lutka, vezani ostatak kontakta sa mnom, pomislila je. Odlučila je izraditi vlastitu voodoo lutku koju je postavila na broj 5 skale unutrašnjosti, po pitanju misaone aktivnosti junakinje, situirane duboko u unutrašnjost lika, a na broj 1 skale po pitanju jezičnog oblikovanja teksta, odnosno maksimalno distanciranu po stilu pisanja. Tematika je i dalje posredno ratna, a Jasna je posredstvom mimikrije prisvojila ulogu dr. Haglunda iz treće epizode Jasne – 03/Ruševine:

> Umjesto petrifikacije koju je očekivala, našla se pred velikim prikazom, posloženim u formu višestruke Piete. Tražila je znakove prirodnih procesa, što je bio jedan od zadataka njezinog posla. Tafonomistkinja istražuje djelovanje prirodnih procesa (vode, zraka, zemlje i vatre) na tijelo nakon smrti. Svi ti elementi ostavljaju trag svoga djelovanja, a na njoj je bilo da ih utvrdi.
>
> Nije svatko bio u stanju obavljati tu vrstu djelatnosti, ali njoj se činilo neobičnom privilegijom razlikovati djelo prirode od onog ljudskih ruku i unositi te podatke u datoteke. Njena je uloga bila posredovati za mrtve, negdje između babice, šamana i detektivke.
>
> Po čemu su se ovi ostaci izdvojili kao barokna Pieta, pitala se. Imamo položaj nogu, savijenih u koljenu, te torzo koji se izduljuje i završava u glavi okrenutoj prema unazad. Nadalje, ruke koje zrcale noge, su slično savijene u laktu i uredno zavezane iza leđa. Ova kompozicija, u suprotnosti s ranijim renesansnim kompozicijama sugerirala je kontinuirano uvijanje materije unutar sebe same. Pogled gledatelja ne zaustavlja se na jednoj točki, već prelazi preko zgrčenih oblika, ritmizirajući i oscilirajući između savijenih koljena, savijenih laktova, privezanih ruku, zabačenih vratova. Oko ne miruje, već nas smjer gledanja vodi istovremeno prema potiljku, pa dijagonalno prema dolje, gdje su se možda nalazili nožni prsti, i dijagonalno u suprotnom smjeru, prema ramenima.
>
> Nakon što je utvrdila formalne karakteristike objekta, krenula je kontekstualizirati svoje nalaze. Jedna je stvar opisivati, a druga interpretirati, pomislila je.

Digla se iz jame i postavila prvi u nizu mjernih štapova pokraj jedne od glava. Obilježila je visinu glave žutom trakom. S drugim štapom slijedila je imaginarnu putanju od žute oznake do odgovarajuće točke iznad jame. Odgurnula se od zemlje, postavila desnu nogu na rub jame i zabila još jedan štap u zemlju. Lijevo koljeno savijeno, desna noga ispružena. Dubokim iskorakom, lijevim koljenom prema naprijed, desnom nogom pruženom, pružila je ruke i postavila sljedeći štap u visini jednog od ramena. Obilježila ga je crvenom trakom.
Okret, noge zajedno, desno koljeno naprijed, odgurni se, postavi štap u zemlju, obilježi žutom, čučni, noge skupa, štap na desno rame, odgurni, ispruži ruke, štap u zemlju...

Kad su svi štapovi bili postavljeni, kako u jami, tako na površini, zastala je. Njene naredne radnje razotkrit će procese koji su prethodili formiranju ove Piete. Kad završi ovaj posao, prošlost će prestati biti spekulacijom.

Spojila je nitima točke na štapovima u jami s točkama na štapovima iznad jame, polako pletući putanju objekta koji pada, u fazama i međufazama. 1.80 m, 73 kg, u slobodnom padu brzinom od 2 km/h, putanjom duljine pola metra, ruke vezane, noge vezane, oči vezane.

Jasni se u baroku najviše sviđala repeticija.

Ovaj se tekst sastoji većinom od glagola i imenica, pridjevi i opisni jezik svedeni su na minimum. Metodičkim opisom određenih radnji postiže se psihička udaljenost od situacije, odnosno autorica svoju junakinju izvodi pod neobičnim kutem. Ovo dosta uspješno funkcionira, međutim, dobro je poznato da protagonist koji nije u sukobu sa silama antagonizma, ne iziskuje našu pažnju. Isto tako ukoliko kroz transformaciju glavnog lika ne dolazi do nekog gubitka, zaplet nas ostavlja ravnodušnim. Mi kao čitateljice želimo vidjeti koju je cijenu junakinja morala platiti za rješenje svoga sukoba. Također, ako se držimo brojeva 2 i 3 na skali udubljenja, rijetko ćemo mariti za sudbinu lika. Teško ćemo se snalaziti izvan unutarnjeg svijeta naše junakinje, ako na broju 5 nema izmjene razina. Naše riječi predstavljat će se kao da nisu riječi.

Svakako je reprodukcija zanimljiva, ali kako se mjeri i naspram čega? A uostalom, kojim božanskim trikom nastaje nešto što nije, nešto što ne postoji, a predstavlja nešto što postoji. Zašto ima toliko toga što je prisutno, a ne postoji, odnosno toliko toga što postoji, a nije prisutno?
U nedavnoj posjeti British Museumu, u potrazi za neolitskim figurinama naišla je na grupicu posjetitelja i njihovog vodiča. Vodič je pokazao na staklenu vitrinu u kojoj su se nalazili ostaci dvaju kostura. Kosturi su, kaže, svjedočili o prvim znanim dokazima međuljudskog oružanog sukoba. Prva poznata masovna grobnica jest Jebel Sahaba. Spektakularna vijest, pomislila je.

I oni su ljudi, pomislila je, iako izloženi na 3. katu British Museuma.
Stradalnici, žrtve prvog ljudskog rata.
Koliko su dugo ležali pod zemljom?
5000 godina? 10 000?
Wikipedija kaže da su pod zemljom ležali između 13 140 i 14 340 godina, a iskopao ih je Fred Wendorf 1963.

Oni postoje, ali nisu prisutni. Kako je to moguće, pitala se.
Možda je stvar u pismu, pomislila je, budući da nema riječi koje ih opisuju, niti tekstova koji ih okružuju. Ispali su iz toka vremena.
Biti nepismen = biti bezvremen, zaključila je.

Bezvremenski ljudi onda i nisu subjekti jer pojam subjekta ne postoji izvan pisma, odnosno vremena, a ako nisu subjekti onda se na njih i ne odnose prava čovjeka i prava građanina, jer sasvim se sigurno izložiti ih tako protivi pravu čovjeka i pravu građanina.
Za 13 140 ili 14 340 godina neka će druga tehnologija memorije zamijeniti pismo.
Za 13 140 ili 14 340 godina prošlost će se dijeliti na prapovijest, povijest i nešto treće.
Tada će povijest i svi njeni spisi ponovno ispasti iz tijeka vremena jer prošlost će se tretirati u toj novoj, za sada još nezamislivoj, tehnologiji.

Tko će tada biti subjekt, a tko objekt, pitala se.

```
(ROOT
  (X (SYM a)))
```

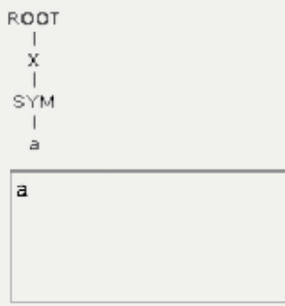

a

```
(ROOT
  (X (MD would)))
```

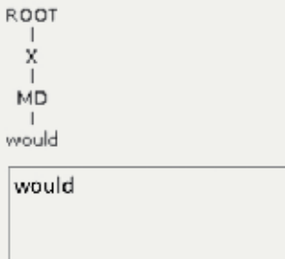

would

```
(ROOT
  (NP (NNS days)))
```

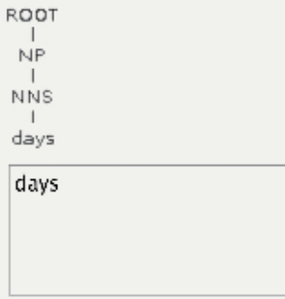

days

```
(ROOT
  (FRAG (JJ beautiful)))
```

beautiful

Volio ju je.
U rijetkim trenucima kad je imao priliku biti s njom, on ju je volio.
Volim te, govorio bi,
moja je ljubav kao okov teška,
kao lanac razapeta,
kao kugla olovna.

Volim te, govorio bi,
ti si moj lanac, lane moje
ti si moj okov, oko moje
ti si moja kugla sva od olova, golubice moja,
ali ugodna.

Sjedio je uspravno, prsti ovijeni oko njene ruke, stisnuti, u autobusu, i rekao je:
"Ne znam točno zašto sam te svih ovih godina volio i ne znam točno zašto nisam ostavio svoju obitelj, niti ti svoj red, niti zašto sam ostao među vojnicima, ali nitko ne smije znati. Nitko nikad ne smije znati koliko je beskrajna moja ljubav za tebe. Kao Héloïsa i Abelard ljubim ono što nikad neće biti moje, ljubavi moja.

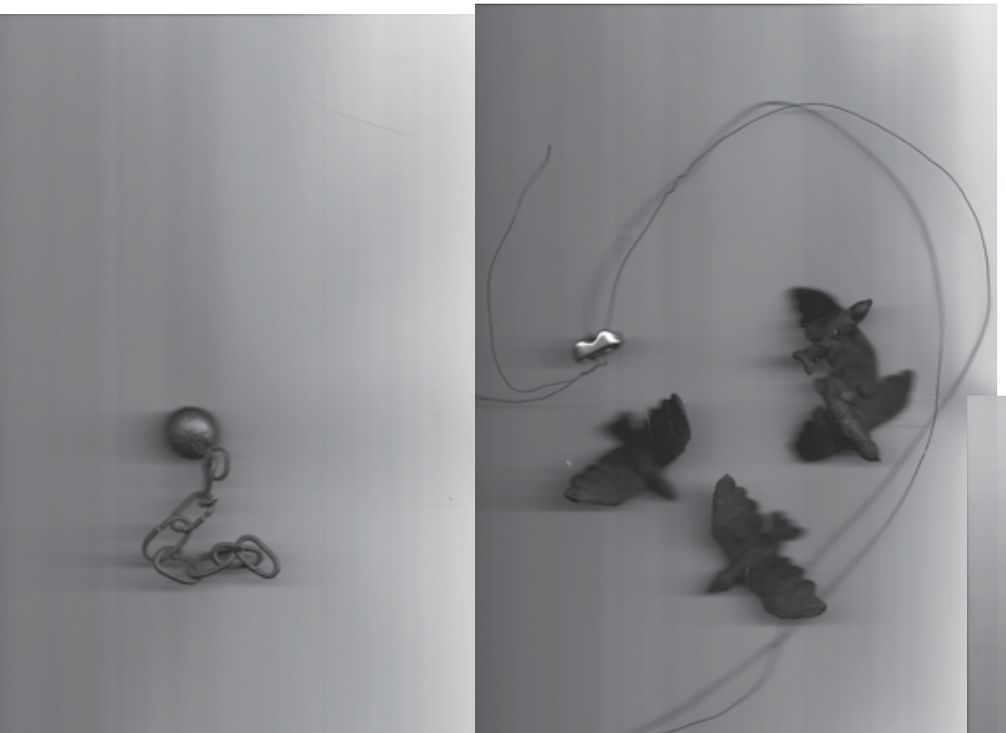

Ljubav je moja kao ocean duboka, tamna kao crna noć,
teška kao lanac s kuglom.
Ljubav je moja sidro izliveno od čelika tisuće okova,
kao zupci na lančaniku moja ljubav veže svaki moj čin uz tebe
ljubavi moja, svaki moj trzaj, za tebe.
Kada dajem zapovijed, dajem je za tebe,
i snaga se prenese.
Kada potpisujem nalog, potpisujem ga za tebe, i lanac se steže.
Kada stojim uspravno, stojim za tebe,
dok se slatkim sokom pune mišići moji, ljubavi moja.
Oblim slovima oblikujem oči tvoje, ljubavi moja.
Na moju zapovijed sav crni tuš ovoga svijeta ispisuje ime tvoje,
u kurzivu, ljubavi moja."

Pogledao je kroz prozor i na drugoj strani vidio ženu – ta žena nije bila sitna, ona nije drhtala, niti drhturila, naprotiv, ta se žena činila solidnom, čvrstog stava, jedna žena oštrog uma, u vijećnici, kod radnog stola, na prezentaciji. Činila se solidnom, ne kao Brenda, ne kao njena treperava bedra, njena usta sva od ljupkosti, njeno oko u tamnoj sjeni. Reci mi ti – je li od straha, je li od stresa? Ne, njoj je hladno. Ispod njene oprave njena nježna koljena drhture, tako bijela, tako neotkrivena, tako skrivena od svijeta.

Dvije su mi stvari jasne, ljubavi moja, prvo – ti nemaš najlonke, a drugo – tvoje oči oklijevaju. Dvije su mi stvari jasne, ljubavi moja, oči koje oklijevaju nadvladat će promrzlost bedara, oči koje oklijevaju, vrludaju i pogled će uperiti u nebo kad tad i naši će pogledi presjeći mrkli nebeski svod, kao zrake na istoj osi stopiti se u žarište jedno,
u točku,
jednu,
u očište,
jedno,
ljubavi moja.

Ljubav je moja orkanska, zapovjedna, burna i olujna.
Od ljubavi moje vojnici ginu i civili pogibaju.
Moji govori pustoš žiju, moji PowerPointovi aplauz ubiru,
na moj glas dižu se svi, i svi oni koji dišu i svi oni koji ne dišu,
i svi vi tu, i svi oni tamo, iz sumorne prošlosti ustaju preci
i stoje mirno, kad začuju moj glas, moju gestu, kada vide
moju ljubav koja pokreće me i svaki moj pokret pokreće.
Na vrhu brda, onog u YouTube clipu,
ja
ću recitirati s pjesnikom.
Mi
ćemo pjevati i oglasiti svoju ljubav, ljubavi moja.

Promotri ovo, ljubavi moja, lane moje milo,
promotri pjesnika i pod njim grad,
promotri pjesnika, i pod nogama mu zemlja moje nevolje.
U nebo naše oči upiru, s onu stranu zvijezda naše oči prodiru.

Pitao je:
"Imate li muža?"

Pitala je:
"Želite li sendvič?"

Odgovorio je:
"Moram zagrijati glas."

Pitala je:
"Kavu možda? Imamo desetak minuta. Jeste li dobro putovali? Odgovara li vam hotel? Možda da kasnije prošetamo ili posjetimo minijaturni grad, to vam je Holandija u malom?

Kako se zvala?"
"Brenda. Zvala se Brenda."

Soba je bila prilično mala, a budući da su u njoj boravili pritvorenici, svjedoci i razni članovi međunarodne administracije pravde, pušenje je bilo dopušteno. Namještaj je bio pažljivo odabran u online katalogu ili naručen od proizvođača namještaja s ekskluzivnim ugovorom s Tribunalom, materijali su se lako čistili, odbijali su neugodne mirise. Molekule dima od cigareta i parfema, odbijali su se od površina (skaj i laminat) i vraćali se u nosnice žitelja ove sobe. Nije bila sigurna bi li ih više svladao dim cigareta ili miris njenih triju parfema, ali nedostatak kisika imao je omamljujući efekt i svi koji su ga udisali ustuknuli bi pred njim i samovoljno, i nemilosrdno, govorili bi istinu.

Iz njega se izlila sva nutrašnjost, i ono što se slijevalo bilo je s onu stranu fikcije, i s onu stranu televizije. Bilo je to s onu stranu Adama Curtisa, a opet teško se moglo svrstati u formiranu ideologiju, jer njegova je ljubav bila ljubav koja parira šekspirijanskoj drami, grčkoj tragediji, meksičkoj telenoveli.

Kad bi itko ikad znao. Nitko nikad ne smije znati.

Nitko nikad ne smije znati priču ove skrivene ljubavi, ljubavi koja nadilazi vjeru, i etničnost, i rod i kućni red. Ljubav nikad konzumiranu, ali sveprožderuću, ljubav koja guši pluća koja je udišu, koja paralizira sve oko sebe, koja ide, i grmi, i okamenjuje.

Kada je on volio, ljudska bi se bića zamrznula, ulični promet usporio, zrak zgusnuo, zvuk stišao, a ptice su letjele natraške. Ništa osim njegove ljubavi nije se kretalo, a kada se ljubav njegova kretala glasnice su grmjele, larynx se naprezao, istiskao zrak i rastvarao atmosferu na 78.9% dušika, 10.95% kisika, 0.93% argona i malih količina ostalih plinova. Samo neophodna količina kisika stigla bi do njegovih pluća, onoliko koliko je bilo potrebno da istisne riječi.

I rekao je:
"Moja je ljubav za tebe kao okovni lanac s kuglom, toliko užarena da je otopila sve željezo ovoga svijeta, toliko fluidna da je oblikovala sidro u najdubljem dubokom moru, sidro je uronjeno i nikad više neće izroniti. Sigurnu luku ono pruža tebi, ono pruža nama, ljubavi moja. Je li ti hladno za noge?

Stat ćemo i ja ću zaustaviti vrijeme i obustavit ću prostor da ti pribavim novu opravu, ljubavi moja, kroz čije tkanje hladnoća neće prodrijeti, kroz čija vlakna mrzla noć neće proći, niti nazepsti tvoju naježenu tanku kožu, ljubavi moja. Čekaj me tu dok te ne opskrbim, ljubavi moja."

Izgasio je cigaretu i podignuo obrvu. Gledao ju je odozdo. Kao što bi to učinio Cary Grant ili Clark Gable. Dvosjed od umjetne kože i dalje je odbijao dim. Ventilacija ga je usisavala, a ogledalo na zidu reflektiralo naslovnicu hrvatskog izdanja National Geographica na kojem se vidio naslov.

Astralni kalendar/Morski Demoni/Ekonomija kamenog doba.

Poslužila je kavu.
"Mora da vam je bilo jako teško.
Trebate li maramicu?
Cigaretu?"
"Pušenje isušuje laringealnu sluznicu."
"Čašu vode?"
"Da, moram hidrirati sluznicu", rekao je.
"Ja glasom grmim za nju.
Ja volju tjeram za nju.
Ja grobove punim za nju."

Pitala se što to čini čovjeka toliko vještim u oblicima kajanja i nasilja.
Pitali su: "Što nam možete reći o tom čovjeku?".

Mogu vam reći da je bio trbušast kao tipski lik, rekla je. Lik na kojeg uvijek možemo računati za utjehu i zabavu. Bio je zbijen i štokrljast, mogu vam reći i to da je volio žestoka alkoholna pića. Njegovo je najdraže žestoko alkoholno piće bio Stock. Stock mu je dopuštao trenutke sloge i jedinstva među muškarcima. Dopuštao mu je da svoje želje slobodno iskaže, muškarcima. Žestina mu se slijevala kao žar kroz grlo njegovo i kroz grla muškaraca. Dopuštala mu je da vatrenim pogledom kompenzira za mlohavu vlažnost u preponama ispred anusa, iza penisa, i između bedara.

Suradnički oblici rada oduvijek su mu bili bliski. Činilo mu se svakako korisnije za opće dobro da svaki čovjek radi za sebe, a ujedno radi za zajedništvo. Kad bi jednome rad postao prenaporan, drugi bi uskočili.

Je li bilo nečeg zavodljivog u toj kolegijalnosti i osjećaju zajedništva? Je li to bio osjećaj pripadnosti, osjećaj spoznavanja svojeg mjesta u svijetu? Je li taj osjećaj najednom obavio te muškarce u toplu izmaglicu, koja je masirala njihove unutarnje organe, umijesila ih u pjenastu masu i napunila njihove tanke i usukane žile nepoznatom žestinom.
Oduzmi im usamljenost, oduzmi im jad, oduzmi im osjećaj manje vrijednosti i nevoljenosti, oduzmi im osjećaj da su odbačeni otpaci ovome svijetu. Neka zaborave na godine, ako ne desetljeća, otkad je itko polegnuo ruku na njih nježno, otkako je bilo koja koža osim vlastitih bijednih kožica došla u dodir s njihovom. Nisu baš bili vješti u žilavim vijugama dijaloga, nisu se znali nositi s manjkom bavljenja njima. Mjesto koje su zvali dom bilo je daleko, toliko daleko da nisu ni sami bili sigurni je li je ikada i postojalo.

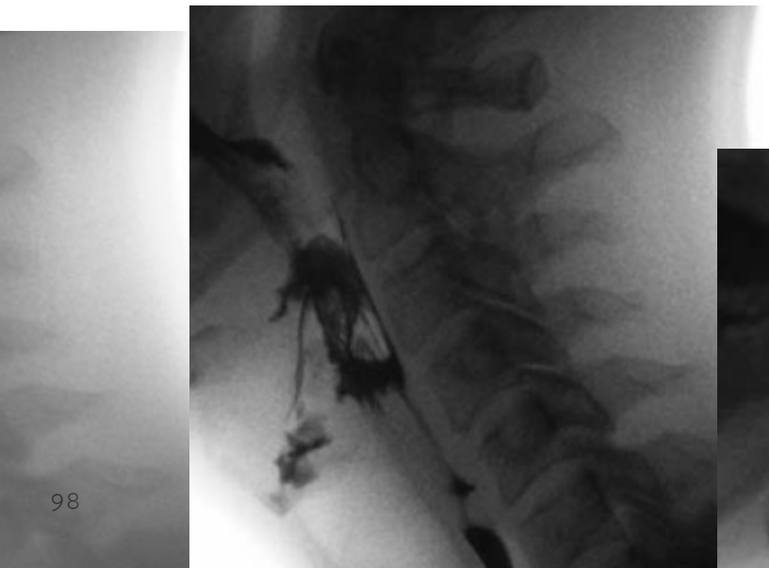
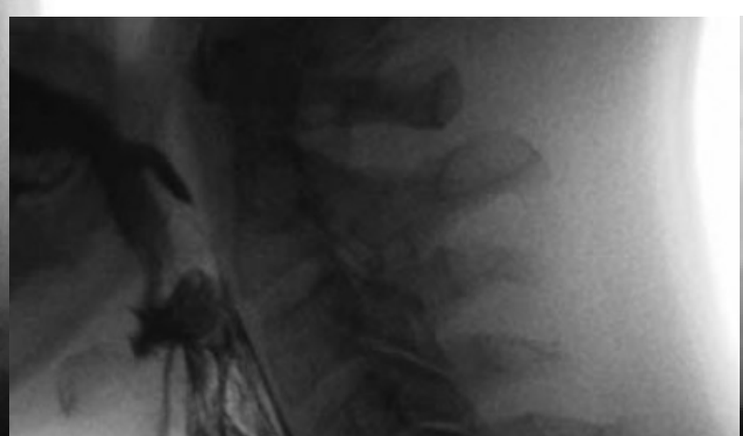

Mjesto, pomislila je, zaslužuju li uopće mjesto? Prije prostor, prazni prostor, vakuum, gdje ništa više nije ostalo, čak ni ništa. Praznina toliko pusta da nema jeke, ona upija i istovremeno istjeruje.

Taj mehanizam ju je oduvijek mučio. Činilo se da ima konačnost, no nije se ponašao po pravilima. Ponekad se osjetilo tupo, nevoljko reagiranje na poticaj. Kada bi polje detektiralo nadražaj unutar svoga djelokruga malo bi se zgusnulo, onoliko koliko je bilo potrebno da i nadražaj reagira na isti način, otičući i šireći se. Nakon početnog oticanja, tanak britki sloj bi se odvojio i spustio na polje, koje bi u prihvaćanju stimulansa paradoksalno umanjilo svoj volumen i djelovalo kao kontinuirano i aktivno jenjavanje. Nalazila je utjehu u cirkularnosti djelovanja ovog prigušivanja. Sva glasna srca, natečene žile, pulsirajuća krv, nabrekli živci i tvrde žlijezde, sve će to biti poništeno.

Mogu vam reći da nije zavidjela raznim emotivnim stanjima kojima je svjedočila u sobi. Nije to za nju, te uzvišene strasti, daleko su od nje te drhturave vitice moći, odmaknute od nje sjenovite duše onih koji se ispovijedaju i onih koji se povjeravaju. Mogu vam reći da je uvijek dolazila na vrijeme. Da se ravnala po unutarnjem satu koji je bio naštiman 23 godine ranije. Svako malo, i vrlo rijetko, čula bi rečenicu ili dvije, koje kao da su stvarale vezu između sive svakodnevice stepeništa, vratiju, ureda, sobe i politike traume. Kada bi se to dogodilo pogledala bi na desno, ali i na lijevo, kako bi bila sigurna da je nitko nije čuo i da nikome nije stalo. U tom slučaju imala je dvije opcije; posjetiti obližnji hotelski bar i popiti pola čaše crnog vina ili vratiti se unutarnjem svijetu međunarodnih agencija i vladinih tijela.

Kada bi odabrala opciju dva, po povratku u unutarnji svijet, dočekao bi je određen komfor življenja koji su uživali akteri tog svijeta. Stresan i emotivno iscrpljujući posao zahtijevao je radne uvjete koje nude podršku i priliku za društvene i kulturne aktivnosti. U tom duhu se učlanila u zbor Tribunala, vedru i veselu priču, gdje su suci i čistači zajedno pjevali šaroliki repertoar kompozicija 20. i ranog 21. stoljeća. Branitelji, tužitelji, administratori, zaštitari, prevoditelji, vozači, arhivisti... sklad je vladao dok su glasovi pjevali Doris Day ili Giuseppea Verdija ili Philipa Glassa.

Rijetko, ako uopće, i samo kad je razmišljala o budućnosti, bi se pokolebala. Inače se osjećala obavijena gustom i nesmetanom istovjetnosti, za koju je pretpostavljala da je stanje vječne sadašnjosti. Bujala je u svim smjerovima i bila je statično stabilna. Neizmjerna, lebdjela je, pomalo debela, i sasvim nepokretna. Uronjena u sadašnjost kretala se kao kroz tustu i gustu tekućinu. U pravilu je stalan šum lebdeće sadašnjosti bio utješan i rado je u njega uranjala, osim u rijetkim trenucima kada bi se pokolebala. Taj se dan pokolebala, posjetila hotelski bar i naručila pola čaše crnoga vina.

Na povratku je zamišljala razgovor u sobi:

On je dobitnik svih čuda i svih mekoća ovog svijeta.
Zanimljivo, umire li?
Da, čini se da umire. Uvjeti njegovog naglog povlačenja nepoznati su mi, ali čula sam ga kako ranije govori: “Jutros sam još bio mladić i krasan i snažan, popodne više nisam bio snažan, a sad sam neprijatan”.
Ranije se pridružio općem veselju, a pogledaj ga sad. Jedva diše. On je stranac, tako da govori stvari kao: “Nevjerojatno je koliko ljudi ovdje hoda bez čarapa”.
Koliko još vremena ima?
Možda desetak minuta.
Misliš da treba pozvati svećenika?
Ne znam kojeg.
Misliš da bi se trebao ispovijedati?
Ja ću biti njegov ispovjednik i njegov svećenik.
Jesi li kvalificirana? Govoriš li uopće njegovim jezikom?

Pa, on govori mojim, ja govorim njegovim, dobro sam proučila gibanje zvijezda te riječi ljudi od prvih mračnih doba. Snalazim se u području srama i krivnje te imam višegodišnje radno iskustvo na polju časti i savjesti. Kao glavna administratorica WSS-a pomogla sam desecima osramoćenih osoba te smatram da moje iskustvo u razlikovanju poraza i očekivane kazne može biti od velike koristi vašoj organizaciji.

Stepenice,
tapison,
vrata,
soba.

Ušla je u sobu i rekla: “Da prošetamo, posjetimo minijaturni grad? To vam je Holandija u malom. Zove se Madurodam. Vidite li koliko je precizna ta izrada, pogledajte kako su vjerodostojni detalji. Da, karte jesu malo skupe, ali mi imamo slobodan ulaz za naše goste, naše klijente, mi klijentima nudimo ovu vrstu razonode, ovo su karte za vas.

Utješno je vidjeti grad Amsterdam pod nogama, zar ne? I ove male figurice kako idu svojim poslom, pogledajte male autiće, pogledajte dječaka, kanal, evo tu je kanal iz Rembrandtove slike, ovdje se rodio kapitalizam, znate, i moć, malo drugačija vrsta moći od one koju vi prakticirate, možda. Trebali bi napraviti i malu maketu Tribunala i mali pritvorni centar, s malim sudnicama broj jedan i broj dva i suca Oriea, i terasu za pušače i male krevetiće za zatvorenike.

Mogla bih i ja staviti tu svoje snove. Sanjala sam da mi je netko dao generala Gotovinu na čuvanje i bio je mali, mali sićušni general koji mi je stao u ruku. Malo je bio sklizak, iako se nije migoljio, bio je sasvim miran. Malo me mučilo što nisam znala kako da ga nosim pa sam ga zamotala u mali ručnik. Nisam htjela da me itko vidi. Tako da bi dobro došla mala maketa zatvorske ćelije, čak ako je sad na slobodi nije strašno ako minijaturni grad prikazuje događaje iz prošlosti, pa nije ni onaj dječak sigurno, u stvari, sad na kanalu. Tako da bi vas ovdje mogli staviti sve i ako bi vam bilo drago, mogla bi tu biti i replika autobusa i Brende, i Vas, i onda još jedan autobus u kojemu se nalaze sjećanja svjedoka broj 3 i još jedan na kojem piše Tuzla transport. I mogli bi vaše metafore pretvoriti u male replike, mali lanac i okove, i kuglu, i sidro, i duboko najdublje more, i ptice bi mogle letjeti natraške tu na malom mehanizmu, i tu bi mogao biti mali bager, i tu brdašce, a na njemu pjesnik. Vidite kako bi bilo neobično to spremište gdje se vaše metafore i naši snovi sreću.”

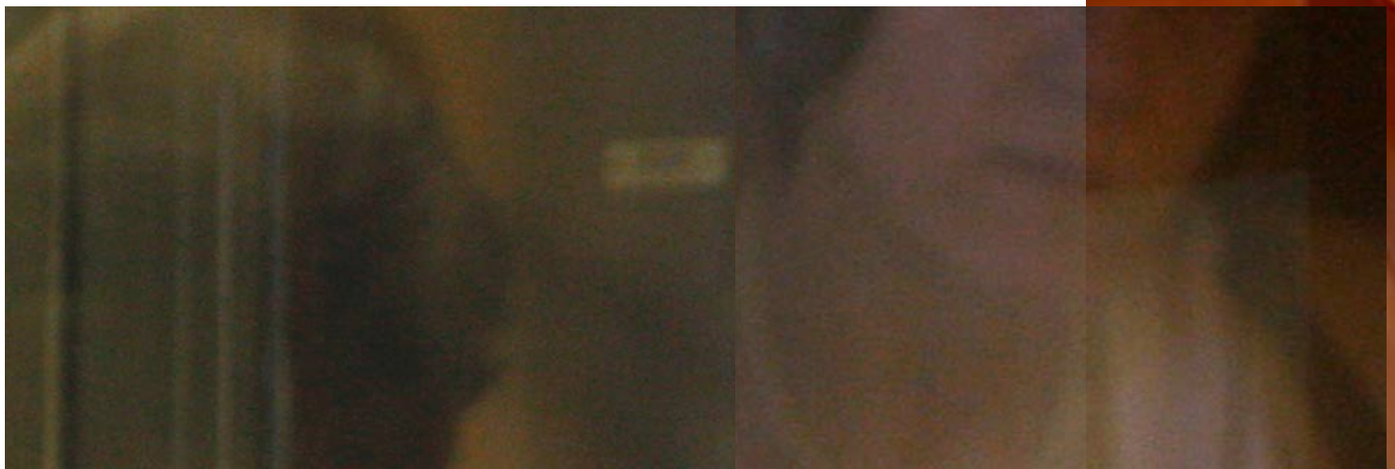

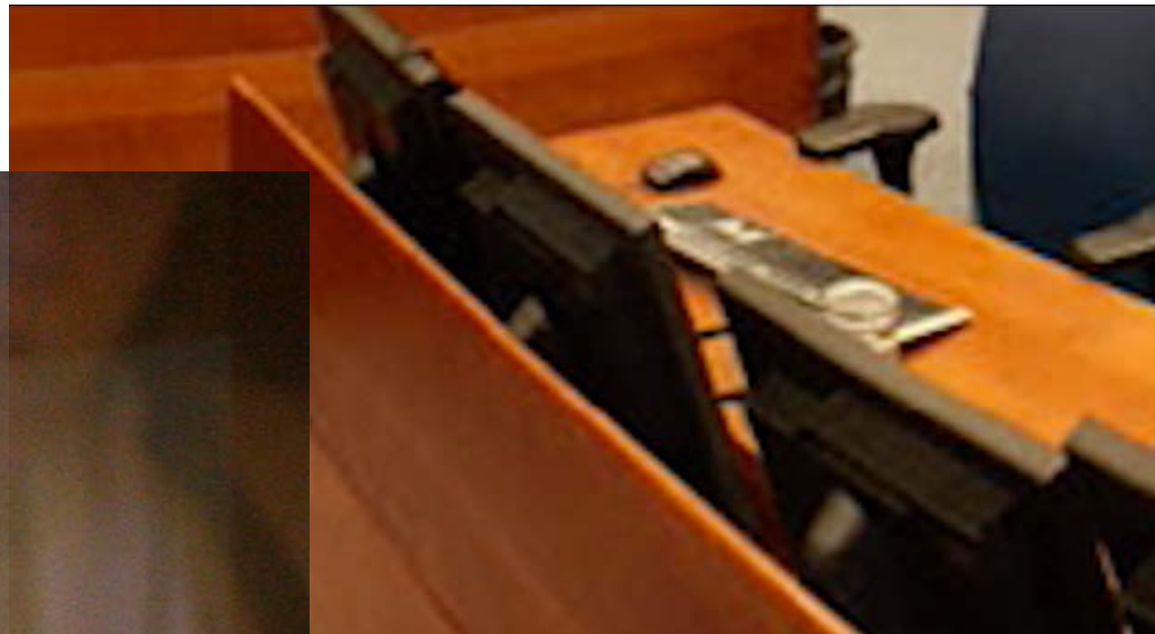

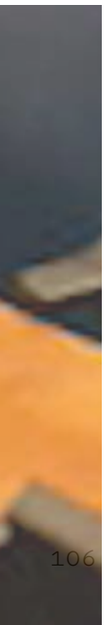

U nedostatku mogućnosti da prostim okom istovremeno vidi prostrano i mikronsko, pitala se kako se mjeri vidljivo.

Koje je Vaše zanimanje?
Ja sam biologinja.

Što je biologija?
Biologija je nauka o živim organizmima.

Koja je Vaša specijalizacija u tom polju?
Virologija.

Što je virologija?
Virologija je nauka o virusima – submikroskopskim, parazitskim česticama koje se nalaze na granici nežive prirode i živog svijeta.

Koje je područje Vašeg istraživanja?
Istražujem elektronsku mikroskopiju.

Što je elektronska mikroskopija?
Elektronski mikroskop je mikroskop kojem, kao izvor svjetlosti, služi zraka akceleriranih elektrona. Budući da je valna duljina elektrona i do 100 000 puta kraća od valne duljine vidljivih svjetlosnih fotona, elektronski mikroskop ima jaču snagu razlučivanja nego svjetlosni mikroskop i može otkriti strukturu manjih predmeta.

Bavite li se i istraživanjem električki vodljivih nanosa?
Da, ultra tanki sloj električki vodljivih metala nanosi se ili visoko vakuumskom evaporacijom ili putem nisko vakuumskog sputter coatinga, odnosno – raspršenjem uzorka. Materijal koji ja preferiram je zlato.

Dakle, Vi se bavite vizualizacijom?
Da, ja vizualiziram.

Možete li iskreno potvrditi da vam je mikropovijesni tijek događaja, vezan uz teritorije u čiju ste se okupaciju u tom trenu uključili i Vi, tada bio nepoznat, i da nije bilo na Vama preispitivati ekstremnost uvjeta u čijem ste postavljanju sami sudjelovali? Bi li bi bilo ispravno tvrditi kako u jednoj od tih prilika, u periodu od 20. do 25. MM/GGGG niste bili upoznati s aktivnostima koje su se tamo odvijale i da doista niste imali nikakvo saznanje o vlastitom sudjelovanju u tim događajima te da, koliko znate, niste bili prisutni u tom prostoru, ni u tom vremenu?

Čini se vrlo neizglednim da tamo niste osobno prisustvovali, s obzirom na to da postoji određeni broj osoba koji vas smješta u vrijeme i prostor događaja pod istragom. Dapače, ne samo da je, prema svjedočanstvu jedne od tih osoba prisutnost vaše osobe prepoznata, nego je prepoznata i prisutnost drugih živih bića, poglavito - golubova, istih tih golubova koje je pak druga osoba koristila za vježbu streljaštva. Golubovi bi se vraćali na svoje stanište potpuno nesvjesni opasnosti koja je prijetila, kako njima, tako i drugim živim bićima. Ta živa bića, po mom mišljenju, polažu pravo na vlastito neznanje.

Navodno se pokajao
punim srcem.
Rekao je:
Ja priznajem svoju krivicu,
ja sam kriv,
i ja se ispričavam.
Ispričavam se mrtvima i
ispričavam se njihovim sjenama.

Njoj se to činilo jako lijepim,
malo intrigantnim,
jer mrtvaci nemaju sjenu,
budući da su pod zemljom,
ne vidi ih Sunce
ni Mjesec
niti ulična rasvjeta.
Živući imaju sjene
budući da su iznad zemlje.
Njih vidi
i Sunce, i Mjesec, i ulična rasvjeta;
njih vide svi.

Nije on to mislio bukvalno.
On je to mislio figurativno.
Mislio je: Živući su sjene mrtvih,
za svako mrtvo ljudsko biće, živuće
klizi u sjenovitoj formi,
stvara prepreku
zrakama
bez boje i bez volumena.
Plošnu pomičnu formu,
koja se izdužuje kako se planeta okreće
i kako Sunce zalazi proteže se ponekad i do beskraja.

Jesi li zaboravila na Mjesec i na Veneru, i na Jupiter,
ako ti to uvjeti dopuštaju?

Pitala se što bi se dogodilo za vrijeme pomrčine Sunca.
Gdje bi tada bili svi duhovi?
Trenutno u miru, i živi i mrtvi.

Uz stepenice, lijevo,
sivi linoleum
bijela vrata
ogledalo.

Popela se stepenicama, okrenula i ponovno spustila. Mislila je da ako dovoljno brzo korača možda stigne do vrha prije nego što stigne do dna. Brzina je bila ključna u njenom tipu posla.

Nema zadržavanja na prošlom i svršenom vremenu. Svaki put kad se popela znala je da nema koristi, jedino što je bilo bitno je da se ponovno popne. Nakon nekog vremena ostala je bez daha i pomislila kako je ljudsko tijelo slabo podešeno teorijama prostora i vremena i pitala se zašto je teorija relativnosti toliko hvaljena kad se ona nije uspijevala ni popeti stepenicama prije nego li se spusti. Da li se o ovome može i drugačije razmišljati? Da li bi bilo moguće da pri silaženju udahne i zadrži dah, čime je disanje suspendirano i prema tome se ne računa?

Pretpostavila je da postoji ograničena količina daha koja može pratiti penjanje po stepenicama i ako se suspenzija pri silasku ne računa, ona je u tom trenu praktički neživa te je time prevarila pravilo bivanja prisutnim u vlastitom tijelu. Imala je već neku intuiciju o tom neprisustvu, već nekoliko puta, ali ovo je prvi put da je intuicija imala praktičan značaj. Kada bi mogla razviti ovu moć mogla bi se kretati po svijetu na nenaglašenom ritmu takta. Nenaglašen bi bio trenutak njenog silaska.

Ponovno se spustila i ušla u sobu. Pogledala je u ogledalo, iznenađena, kao i uvijek, da vidi svoj odraz. Buljila je prazno, njeno lice jedva prisutno, zabilježeno tek pokojom flekom crne olovke oko očiju, ili oko onoga što su vjerojatno bile oči. Ogledalo je bilo preveliko, njoj se više sviđalo malo ogledalce balansirano na koljenu. Tako nikad nije morala vidjeti više od segmenta lica. Jedan kapak namazan, gornja usna pokrivena ružem, pola obrve počupano.

Lacan, kao što je dobro znala, govorio je o djetetu koje vidi u ogledalu svoju cjelovitost - prikaz koji mu inače nikad nije omogućen, koji mu pruža osjećaj potpunosti i kontrole, osjećaj koji je, naravno, lažan, budući da mu u srži leži manjak. Ali s druge strane, njoj se činilo utješnim započeti iz pozicije manjka, manjak druge strane lica, manjak druge obrve, manjak donje usne. Na taj je način mogla sastaviti krpariju s raznim šavovima koja i dolikuje marksističkoj i feminističkoj filmskoj teoriji. Nikada ne biti potpuna, nikada identitet, pomislila je, dok je piljila preko naočala i na papiriću za duhan ostavljala bogati sloj ruža.

Iza vratiju stol
papir
laptop
njene bilješke i na USB-u PowerPoint.

Krivnja i ukor, to je ono što nam sada treba, trebamo ukoriti i trebamo okriviti. Trebamo se sudariti sa sadašnjošću, baš onako kako se prošlost turbulentnih lokacija sudara s nama, tu i sada. Sada hodamo istim ulicama, a različite povijesti vuku se za nama. Ja ću izabrati modele konstantnosti u narativima koje si pričam i koji su po mom mišljenju, i potvrđeni od strane međunarodnih organa pravde. Vidite, kada su se dva muškarca prepirala, treći je intervenirao. Sjedio je na višoj poziciji i s visine je gledao: "Ne, ne, ne, Gospodine M., ne još jedan govor. Ne, ne, ja ću ovo sad zaustaviti".

I uistinu, ta su dva muškaraca izgledala kao oni muškarci koje je prije prepoznavala u obliku oca, nastavnika, profesora. Muškarci kojih se prvo bojala, onda im se opirala, a potom ih ignorirala. Ali vidi što se dogodi kad ih ignoriraš, vidi samo kako se prošire, tako neprivlačni, tako široki.

Ušla je u sobu i rekla je: "Gospodo, ja ću vas zaustaviti sad, i ja ću vas zaustaviti ovdje, jer vidim da se ovo pretvara u svađu, a u ovoj ustanovi nema mjesta slobodnom padu. Naprotiv, mi imamo i misiju, i viziju, i dugoročni strateški plan, i kratkoročni strateški plan. Učinili smo SWOT analizu kojoj je cilj bio detektirati problematične točke i pronaći efektivna rješenja. Što je ono bilo? Snage i slabosti – na nama je bilo da evaluiramo prilike i prijetnje!" Kako je to išlo, pitala se, ali je i zaboravila, i pomislila – imam solidne cipele, imam crveni ruž i imam vlastiti miks parfema i neću dopustiti da se pred ovom gospodom sapletem oko slova W. Gdje smo ono stali, bavimo li se slikama, ili pojavama, ili vizualizacijom ili... ? Te su slike afektivne, one se ni ne mogu gledati više, pa znamo da se neke slike ne gledaju kao slike, već kao dokaz, neke slike, kao što nam je dokazala afektivna teorija, djeluju prije nego što smo svjesni toga što smo vidjeli. Ja preporučam kratko gledanje. Kratko pogledajte pa spremite, eksponirajte se tek djelić sekunde, inače ćete vidjeti i poljubac znanstvenice i zločinca, a pod njima tijelo bez sjene.

Sva sreća slika je stara, moglo je biti gore, mogla je biti HD, mogla je biti vektorska, gdje nema kraja oštrini. Duge su povijesti naših pokušaja da kontroliramo svjetlo. Čitala sam ja Seana Cubitta, svjesna sam duge povijesti Sunca, sunčeve velikodušnosti, duge povijesti neposredovanog svjetla, darivanog, ali ne, ono je sad posredovano, ono je sad medij i onaj kojim se već koristimo, i onaj koji čeka nove tehnologije slikovnog. To neulovljivo obilje svjetlosti pokorit ćemo kad-tad, ulovit' u cijelosti kad tad. S jedne strane, kako kaže Cubitt, ta želja za kontrolom, za redom, teži prema ravnoteži, prema simetriji u svim smjerovima, u svim omjerima, nedostupnim ljudskom oku, ali s druge strane, istovremeno i entropiji. Ona teži da se izgubi u termodinamičkom neredu, povećanju odsutnosti, smanjenju različitosti, ali prvo mi trebamo vidjeti sve, prvo trebamo prigrliti tehnologiju koja sama povećava, izoštrava, uočava i predviđa. Ona više ne prenosi signal, ona signal oslobađa, pruža joj niz potencijalnosti, niz mogućih budućnosti, H264 od nas traži interpretaciju, od nas traži pažnju, od nas zahtijeva da prepoznajemo idealni vektor, vektor koji predviđa, vektor kojemu mi pomažemo, on se scalea unedogled, on se širi unedogled.

Jasna je bila svjesna teorija o svjetlu. Nedavno je čitala Seana Cubitta i bila je impresionirana njegovom interpretacijom sunčevog svjetla, našim pokušajima da kontroliramo svjetlo i tehnologije transmisije. Posebno ju je interesirala povijest tehnologije projekcije, s obzirom na to da ono što ulovimo uređajima za snimanje slikovnog zapisa i ono što vidimo posredovano uređajima za prikazivanje slikovnog zapisa više nije isto, nisu više iste točke ishodišta i točka odredišta. Komprimiraju se, dekomprimiraju, ugađaju, kalibriraju.

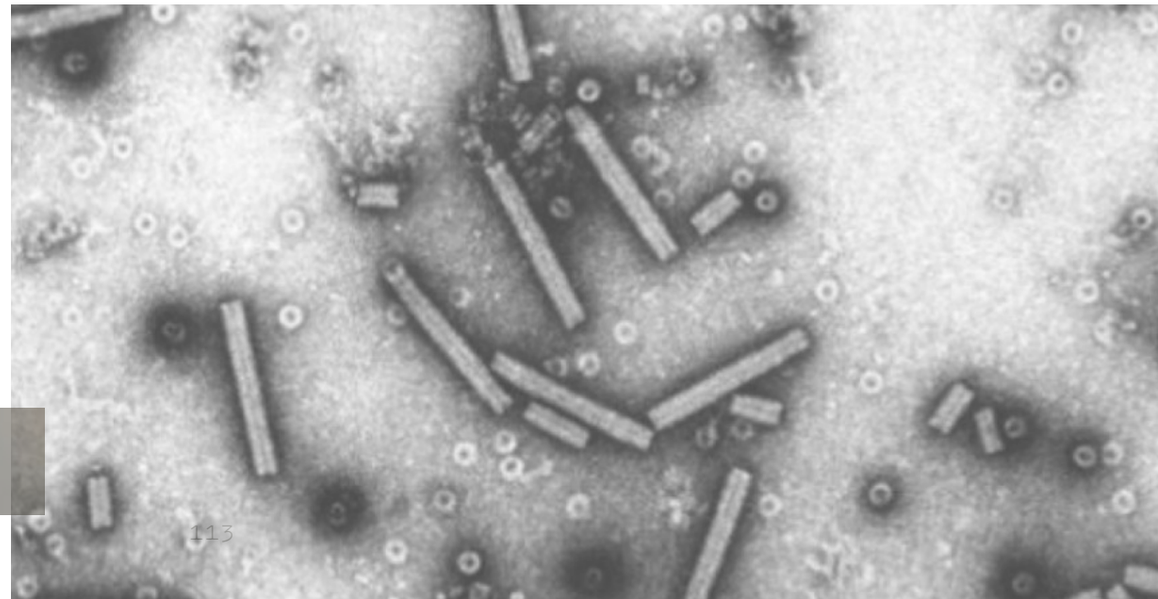

Gdje im je svjetlost, pitala je?
U što se pretvori, pitala se?
Kako se lovi, rekla je.
Kako se lomi, zahtijevala je.

"U svakoj sudnici ima šest kamera kojima upravlja audio-vizuelni tehničar, koji se nalazi u zvučno izolovanoj prostoriji uz sudnicu. Audio-vizuelni tehničari rade za Sekretarijat i neutralni su u odnosu na postupak. Audio-vizuelni tehničari kamerama mogu zumirati i prikazati sliku u širokom planu. Osim toga, oni povezuju snimke tih šest kamera u jedan snimak koji se šalje u svijet. Svi učesnici postupka, bilo da je riječ o sudijama, tužiocima, braniocima ili svjedocima, na monitorima računara na svojim stolovima mogu birati između četiri opcije. Na jednom kanalu se istovremeno s postupkom može pratiti elektronska verzija transkripta koju sudski stenograf zapisuje. Postoje i dva kanala koja omogućuju učesnicima postupka da gledaju dokazne predmete, poput fotografija i dokumenata, koje su predočene na papiru, kao i elektronske dokaze. Naposljetku, video-kanal omogućuje učesnicima postupka da vide ono što audio-vizuelni tehničar u sudnici snima."

Vjetar je ponovno puhao, kiša je ponovno padala, i lokva je vodu zapljuskivala prema gore dok se vozila biciklom pored scheveningenske šume. Na putu prema obali, koja joj je ponovno izgledala strana, pogled je privukao njene oči na drugu stranu i sve što je mogla reći o svojoj situaciji bilo je: "Da, tu sam već dvadeset dvije godine".

Sunce je blještalo, pokušavalo se probiti kroz vjetar koji se razmahao iznad svojih mogućnosti, kao da se u potpunosti prepustio vlastitoj snazi, ukidajući tako osjećaj neadekvatnosti. Prepustiti se zrakama svjetlosti značilo je da sva bića na zemlji mogu najedanput pogledati prema gore i anticipirati prepreke za koje su sigurni da su izvan njihovih dosega. Kako god, ne treba se miješati u očekivanja. Daleko od njezinih misli bili su pojmovi starina, ruševina, otpadaka, dobitaka. Sva profiterstva drevnih ratova postajala su očitija pod blještavim suncem, koje pred sobom odguruje sivu draperiju uobičajenog obzorja. To dvoje ne ide zajedno, i to nikada nije ni bio njihov zadatak; jedno lagano i prodorno, a drugo teško i statično.

Sunce je ustuknulo. Nježno i postepeno povlačenje boja, koje sada nisu ništa više od sumornog brujanja pod kojim prezreni borave.

Siva je zanimljiva boja. Imala je mnogo nijansi i tonova ovisno o jačini svjetla i temperaturi boje. Zbunjivala ju je teorija boje – crna i bijela su akromatske, to su nešarene boje, pa prema tome ni siva nije šarena, a opet kad bi projicirala obojeno svjetlo jedno preko drugog dobila bi na kraju bijelu. Jesu li se boje međusobno poništile od svojstva apsorpcije, od prezasićenosti, od neumjerenosti?

A opet, siva je ta koja je bila sposobna sve druge boje u sebe upiti i pretvoriti ih u teret, tako da se umjesto refleksije svjetla susretala s tromim i upornim mjerama mase. Čudno je kako se za vrijeme oluje sivilo udeblja i potamni, gomila i povezuje svoj volumen i masu, uporno povećava silu intenziteta svog potiska, spušta se i pokriva pokret odozdo, zgušnjava se sve dok se atomi ne umire, ne utihnu.

Delikatna tema predaje i tuge, pomislila je, tema gubitka i stagnacije.

Miruje vjetar iznad nas, miruju vode ispod nas, pomislila je.

Kao i mnogi unutar i izvan Ujedinjenih naroda, Jasna je posjećivala terapeuta otkad se zaposlila.
Terapeutkinja je imala sobu.
Rekla bi terapeutkinji: "Ja sebe ne doživljavam kao osobu, više kao fenomen i uvjerena sam da će svi, koje sam znala, i svi koje ću znati – umrijeti".
Terapeutkinja bi rekla: "Ako vizualizirate taj fenomen, što vidite?"
"Pa, sivo je i ne zaustavlja se i nema granica", rekla je.
"Možete li pokušati ocrtati obris oko sivila?", pitala je terapeutkinja.
"Kada bi ocrtala obris ne bi u njega stala, mene ima previše da bi nešto izostavila".

Možda joj je zato bilo teško opisati pejzaž Scheveningena, posebno jer se i ona navodno pojavljivala u njemu. Pejzaž se obavijao oko nje, stvarao prostor za nju, punio prostor do nje, granao se, umjesto da je obujmi. Rastvorio bi se, padao na nju i ostavljao prostor koji je ona zauzimala netaknutim, ostavljajući u pejzažu prazninu sa savršenim obrisom osobe, kao selekciju u Chroma keyu za prognozu vremena. Kako se kretala kroz pejzaž selekcija se kretala s njom, ocrtana, bez curenja i bez doticaja. Molekule nisu vibrirale, teksture se nisu doticale, sredstva nisu interferirala, niti se gibanje opiralo. Bilo joj je lakše opisati ovaj pejzaž online. Web-kamere duž obale bilježile su promjene vremena, kretnje vjetra i valova, pretvarajući ovu informaciju u jedno mnogo senzualnije iskustvo. Zrno i mekoća niske rezolucije i neprirodno nizanje kvadrata davalo je slici ljepotu.

Mutna rasplinutost piksela pretvarala je pjenu valova, crvenilo svjetionika i strogu arhitekturu mola u mekoću, u blagost. Posebno su poticajne bile ptice koje lete pred nadzornim kamerama u neprirodnom stop motionu, zaustavljene na kvadrat ili dva, zamrznute u letu. Digitalni stream, iako bez zvuka, prizivao joj je oštar krik gavrana iako je vjerojatno u pitanju bio galeb. Oluje su bješnjele i galebovi čeznuli online.

Koji su bili uvjeti njene opijenosti? Da li se radilo o sjećanju na zlatno svjetlucanje, o prizivanju debelih riba, o povjetarcu koji je u svom planetarnom obilasku na trenutak podigao njeno raspoloženje?
To će završiti u suzama, to uvijek završi u suzama, suzne žlijezde se aktiviraju i prigrle razlijevanje slane tekućine. Zašto moj pas ne plače, pitala se. Ovo sigurno ne spada u više moždane funkcije, ovo nije nikakav apstraktni semantički sustav, to su suze, suzne žlijezde, ništa kompleksnije od straha ili ljutnje, pa to su osnovne stvari, zar nisu? Nema mjesta strepnji od suzne žlijezde.
Tek sitan pomak u njenom afektivnom aparatu, sićušno gurkanje u smjeru radosti ili žalosti, ili ljepote, posebno ljepote. Bilo je dovoljno da se afekt manifestira kao izljev tekućine. Počelo bi negdje duboko u donjem grlu, iza mozga, ispod čeljusti, skupljalo bi snagu i koncentriralo se u grumenkastoj kvrgi, koja bi se razlila i ispunjavala pukotine, putujući u kapilarnoj formi i izlijevajući se iznutra prema van.

Ponekad bi počela vriti i kipjeti. Navirući u valovima slane vode kroz lakrimalni aparat, izlijevanje bi se povremeno zaustavljalo u grčevitim i usporenim inhalacijama i zvukovima otežanog disanja usred muskularnog drhtaja. Kad uz te drhtaje čujemo i konvulzivno dahtanje, to nazivamo jecanje.

Vidjela je sunce kako se diže, pitala se hoće li sunce ikada prekriti ova bespuća, ta ogromna prostranstva koja lebde nad ovom pustoši. Koliko će brzo pasti, hoće li joj stati u ruku, hoće li joj stati u oči, u mali mozak? Toliko je neizmjerno, toliko je žuto, a svi njeni pokušaji da ukroti tu veličanstvenost izjalovili su se. Toliko je intenzivna vrućina koja isijava iz te kugle da proždire sve pod sobom, sva će se vegetacija odvojiti od svojih korijena; korijeni u zemlji će se isušiti, ispariti i ostaviti za sobom samo negative svojih ishlapljenih formi. Tolika je bila moć žute osvijetljene suncem da ju je udarala u očnu šupljinu, u mali mozak i u vrh nožnog palca istovremeno. Pitala se utječe li taj žuti žar jednako na sve, i činilo joj se nepravednim ako je tako. Zašto bi taj sjaj bio toliko demokratičan, zašto toliko ravnopravan, zašto bi obasjavao istovremeno sve bez diskriminacije? Bezuvjetno je sjalo, osvjetljavalo u istoj mjeri i one koji su činili dobro i one koji su činili zlo i one koji nisu činili ništa. Sasvim nenalik na reflektor čiji snop izdvaja.

Jednom je, pod snopom reflektora, 1991. u Kulušiću, sasvim pijana i savršeno netalentirana, pjevala prateće vokale. Jedini dokument njenog prisustva na pozornici bio je zrnati video na YouTubeu. Iako je pozornica bila osvijetljena, slikovni signal se toliko degradirao da su krhki pikseli jedva održavali privid slike. Zvuk je održavao svoj primarni oblik i bio u koliziji sa slikom, pa je odlučila sama degradirati zvuk. Usporeni audio zapis pjesme od grupe Disciplina kičme zvučao je postmoderno, pomislila je.

Pitala se mogu li pikseli nestajati, a ako ne mogu što bi bio ekvivalent njihovog izumiranja. Piksel nije materijalan, njegovo nestajanje moralo bi biti metaforično, pjesnička figura, digitalna figura, figurativna redukcija binarnog koda. Efekt bi bio rasipanje, difuzija, kao da su se fotoni rastali i ponovno sastali s malim raspršenim ticalima, kojima pokušavaju dohvatiti i stopiti se sa susjednim pikselom, uroniti u prašinu piksela gdje se kontura onoga što je jednom bila razlučivost točaka, što je jednom bio DPI, sada pojavljuje ne kao točka, već kao mala

mrlja lomljivih podataka, skrušena i skromna predaja kodnog signala, ponizno rasipanje repozitorija memorije. Ali to je svakako jako lijepo, pomislila je, mali digitalni artefakti, male digitalne umjetnine, a i dirljiva je ova neprepoznatljiva maglica mekih, nježnih i raspletenih piksela. Polje treperavosti, čija je definicija jednom nalikovala konturi osobe, ali sad se rasplinulo u neodređenosti, eksploziji nedisciplinirani fotona. Skriveni među nerazlučenim ostacima slike nalazili su se konstitutivni elementi prikaza nje same. U nekom drugom vremenu.
Razlivena, raspršena i oronula, mreža piksela bila je nedorasla očuvanju forme. Odvojena od svoje poliesterske baze, sve što će ostati od VHS snimke za nekoliko godina bit će mala hrpica zahrđale prašine, ostaci magnetske tvari.

To je sve do širine pojasne frekvencije, sve je to do bandwidtha, pomislila je.
Što bi bila optimalno prihvatljiva količina gubitka podataka? Što bi to bilo?

Zakrpaj to,
učvrsti to,
potegni konac.

Sve je to krivo, pomislila je, sve moje figure su materijalne, sve moje analogije analogne. Ako je moje tkivo analogno, znači li to da su nositelji senzorne percepcije beskonačni ili da su varijable ulaznog signala beskonačne? Da li zato osjećam stranom binarnu formu, koja se pokušava upisati u moju psihu, a ja je odbijam? Udara u moj očni živac i stvara mi mučninu, iritira moju usnu šupljinu i stvara mi vrtoglavicu, putuje u komprimiranom brojčanom nizu adresirana na određenu točku u matrici, u rasteru, a meni ostaje nedokučiva.

Sve svoje metafore moram promijeniti,
upgradeati
refreshati
future proofati, pomislila je, dok je još jednom pokušavala uvećati piksele na ekranu ne bi li pronašla točku bez definicije i nazubljene rubove bitmap slike, u kojem nijedan algoritam više ne može kompenzirati nedostatak podataka, nijedno ujednačavanje boja ne može više izgladiti rupe te minorne pustinje odsutnosti.

Oko prolazi preko rupa, mozak ih popuni, pokrpa. Ništa to nije novo. Nema potrebe za vektorskim projekcijama, nema potrebe da mašina prati nalog kada je konačni korisnik još uvijek analogan. Tehnologije vizije u njoj su proizvodile paradoks – oko sebe je vidjela svijet, izglađen i potapšan, priboden na pano, kao zbirka leptira u muzeju. Preoštra visoka rezolucija, prečiste linije odvajanja koje definiraju konture, preprisutni rasteri, koji čine njene metafore zastarjelima. Nije bilo dovoljno sagledavati stvari u omjeru 1:1, ne, materija se treba gledati iznutra u milimetrima, nanometrima, gotovo je s organima, što meni znači jedno srce, dva pluća, jetra i gušterača, organi su passé, 20. stoljeće, u 21. stoljeću stvari se mjere u nanometrima, u ultrastrukturama, u nanostrukturama, gledaju se ultramikroskopski, gledaju se čestice, organele, koje se ne vide svjetlosnim snopom, one se vide tek elektronskim snopom. Nikakva difrakcijska ograničenja, nikakva brzinska ograničenja. Mene zanima ili ogromno vanzemaljsko ili sićušno ultramikroskopsko ili nemoguće, sve je to nemoguće, sve je to izvan dosega prikazivog, sve je to za nas, za mene, za neljude.

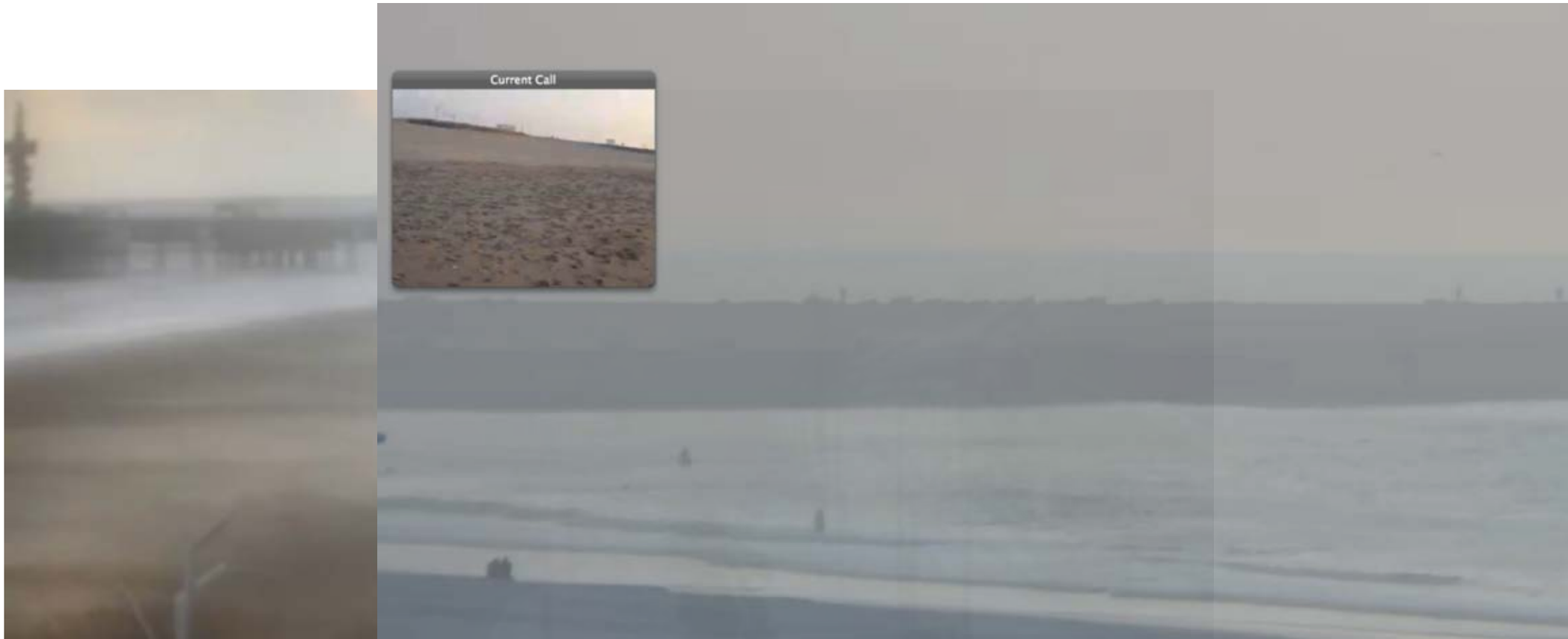

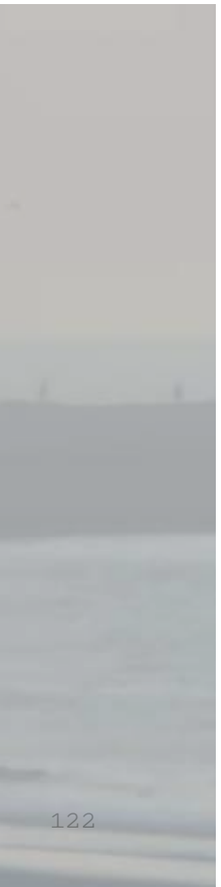

1985. sjedila je na obali Dunava s Velimirom i Ljiljanom, sva u crnom, s debelom crnom olovkom za oči kao Siouxsie, i rekla je:

Mislim da ću se preseliti u Zagreb. Mislim da ću studirati književnost. Prije toga ću pokušati upisati akademiju, ali neće me primiti tako da ću upisati filozofiju i komparativnu književnost na Filozofskom fakultetu. Uvijek sam voljela poeziju i vjerujem u moć riječi.

Neće mi dobro ići jer nisam jako disciplinirana studentica. Vjerujem u univerzitet života i postat ću stručnjakinja za klubove i barove u Zagrebu osamdesetih. Upoznat ću Nicky i Darka, i Igora i Caprija i Jinksa. Plesat ćemo u klubu koji se zove Lapidarij, jer je to kultni klub Zagreba osamdesetih i bebe koje se sad rađaju reći će za taj klub da je ikona zlatnog doba jugoslavenskog urbanog života. Stajat ćemo pijani i zbunjeni od vrućine, dima i vlage pred Lapom u rano jutro i gledat ćemo jedni u druge, ushićeni od noći koju ćemo provesti zajedno.

Učinit ćemo to mnogo puta.

Prošetat ćemo do Ilirskog trga i pozdraviti policajca putem. Ukrast ćemo jogurt ispred dućana jer dućan još neće biti otvoren i hodat ćemo Jurjevskom u međusobnom ushićenju od jutra koje ćemo provesti zajedno. Otvorit ćemo vrata. Zaškripit će. Popušit ćemo cigarete i popiti čaj s mlijekom i ići ćemo u krevet. Neki od nas će spavati jedni s drugima.

Učinit ćemo to mnogo puta.

1990. razgovarat ću s mamom na telefon i reći ću joj da dolazim za vikend u Vukovar i da napravi paprikaš jer je paprikaš moje najdraže jelo. Pogledat ću se u ogledalo i popraviti crnu olovku. Televizor će biti upaljen i vijest o deset ubijenih policajaca lansirat će se u moj mozak, i promijeniti mu kemijski sastav.

Srest ću Jinksa i Darka, i Nicky, i Igora, i Caprija u baru koji se zove Jazovka, u kojem Four Roses svakodnevno pojeftinjuje. Igrat ćemo biljar, jer loptice imaju zvonak zvuk kad se sudare. S vremenom ću ih bolje naciljati. Provjerit ću oči Darka i Caprija, i Igora, i Nicky da vidim je li se kemijski sastav njihovih mozgova također promijenio, i vidjet ću da je.

Učinit ću to mnogo puta.

Otići ćemo u klub koji se zove Đuro i plesat ćemo. Završit ćemo u Mlinarskoj 21 u 6 ujutro i pogledat ćemo se ushićeni zbog plesnih pokreta koje smo tu noć vježbali. Na putu prema kući pozdravit ćemo Specijalce i pitati ih po čemu su tako specijalni.

1991. sjest ćemo u aute i vlakove, i otići ćemo u
Amsterdam i Bonn, i Paris, i London.

2017. otići ćemo na koncert. Srest ćemo se s Caprijem i Jinksom i Nicky. Slušat ćemo bend koji se zove Seksa i otići ćemo u bar koji se zove Krivi put. Srest ćemo se s malim bebama koje su odrasle i piti ćemo pivu. U 3 ujutro ćemo stajati ošamućeni od pića, dima i znoja, i gledat ćemo jedni u druge ushićeno. Pogledat ću u oči malih beba da provjerim je li se kemijski sastav njihovih mozgova izmijenio i vidjet ću da nije.

Učinit ću to mnogo puta.

http://www.autobusi.hr/medugradski-vozni-red/zagreb-vukovar-584A

11:00 16:30
13:30 18:20
13:30 18:20
14:30 19:20
19:00 23:35

Razmišljala je o mogućnosti ponovne migracije

Gdje bi mogla sad otići?

Možda je najbolje rješenje bila Arusha. Kad bi mogla otići što je dalje moguće od smrti svog psa i uroniti u svakodnevnost umiranja, mogla bi doći do malo zraka i disati i van sebe. Po težini je tuđa bol ipak lakša od vlastite.

Bol, pomislila je, je ionako precijenjena, uvijek dolazi s raznih strana i na razne načine. Tekla je u valovima i činila stvarnost realnijom. Usprkos Lacanu. Naime, Jasna je žudjela za stvarnim, ali upravo je kroz fantaziju ili kroz nestvarno doživljavala bol svijeta. To je bila njezina vizija, ulovljena u snu kojeg je sanjala, nje same na vrhu planine.

Na samom vrhu, okrenuta prema van,
gledajući prema van, prema nepreglednom i nepoznatom,
gledajući u uzvišeno, viđena okrenuta s leđa, u cilindru.
Ona će gledati u daljinu kao bizon u njujorškom prirodoslovnom muzeju, junački i hrabro gledajući odostrag i iznad nepoznatih teritorija, ako ne svakome, onda barem njoj. I Jean-Luc Picardu.

Eto je na vrhu brijega. Izvikuje bol svijeta jer je u njezinoj glavi upravo ona konduktor boli, na njoj je bilo da je provodi, kako zna i umije.
Često je pokušavala samoj sebi pomoći, provesti bol različitim mjerama. Za sada je našla najbolji omjer u jednoj travarici i dvije pive. Nakon nekoliko tih kombinacija osjećaji bi joj se napokon napuhali do euforične empatije i usta obložena alkoholom bi se otvorila kao kod lika iz Petog elementa, a ona bi proizvela inverzni krik – umjesto zvuka koji eksplodira na van, skupila bi sav strah svemira i provela ga na unutra.
Tada joj se činilo da je njezino napuhano i nabubreno tijelo konačno sito.

Razmišljala je o migraciji. Kao službenica Ujedinjenih nacija mogla bi otići u Arushu. U Arushi je puno boli, obilje afričke boli. Pitala se je li afrička bol drugačija od evropske i je li istočnoevropska važila za više ili manje, ili je bila u ravnoteži na ljestvici boli svijeta.

Migracija je otvarala razne mogućnosti. Kao useljenica u Nizozemsku mogla bi remigrirati. U tom bi slučaju oslobodila nizozemski mirovinski sustav svoje starosti u zamjenu za skroman mjesečni doprinos s kojim bi se mogla ponovno naći u Hrvatskoj. Ona bi bila povratnica s redovitom naknadom od 412 eura mjesečno dok ne umre. Nije znala kada će umrijeti, ali vjerojatno nizozemska vlada jest, s obzirom na to da je izračunala da je isplativije platiti joj da ne doživi zlatnu dob u Nizozemskoj. Oni bi radije da ne doživi zlatnu dob u Nizozemskoj.

Upravo je navršila 50 godina. To nije lak rođendan ni za koga, pa i nizozemske žene smatraju 50. rođendan teškim, ali nitko im ne nudi novac da odu. Ne postoji takva privilegija za nizozemsko zlatno doba. 412 x 7,5 je 3.090,00 hrvatskih kuna, što nije puno, a zanimljivo je da je isti iznos ponuđen građanima i građankama čija je zemlja porijekla npr. Surinam, Španjolska, Turska, Bosna.
Za taj iznos ona će se odreći svog nizozemskog državljanstva. Nizozemske žene nisu imale tu opciju. Čak i nakon njihovog 50. rođendana nije im bila ponuđena mogućnost da se vrate kući, iako su mnoge od njih željele ići kući. Vidite, Evropa je sada bila puna pedesetogodišnjakinja koje su se željele vratiti kući.

Na koga se odnosi remigracijski program?

Tri su kategorije potencijalnih korisnika remigracijske olakšice. Za svaku od kategorija postoje posebni uvjeti.

1/ **Ako ste rođeni u zemlji koju zahvaća Zakon o remigraciji i želite se vratiti živjeti u nju, morate biti ili ste bili državljanin iste.**

2/ **Živite li u Nizozemskoj i imate priznati status izbjeglice ili dobivatelja azila, nije bitno iz koje zemlje dolazite.**

Možete remigrirati samo u zemlju svoga porijekla.

Koliku podršku možete dobiti?

Iznos vaše remigracijske naknade ovisi o:

/ **zemlji u kojoj ćete živjeti**
/ **broju osoba koje se sele s vama**
/ **dobi osoba koje žive s vama**
/ **živite li sami ili s članovima obitelji**
/ **jeste li pokriveni nizozemskim zdravstvenim osiguranjem**

Mogu li biti korisnik remigracijske subvencije?

Odaberite vašu odredišnu zemlju.

Ako ona nije navedena na sljedećem popisu, kontaktirajte nas.

Popis zemalja obuhvaćenih Zakonom o remigraciji:

/ **Bosna i Hercegovina**
/ **Grčka**
/ **Italija**
/ **Cape Verde**
/ **Hrvatska**
/ **Makedonija**
/ **Maroko**
/ **Crna Gora**
/ **Portugal**
/ **Srbija**
/ **Slovenija**
/ **Španjolska**
/ **Surinam**
/ **Tunis**
/ **Turska**

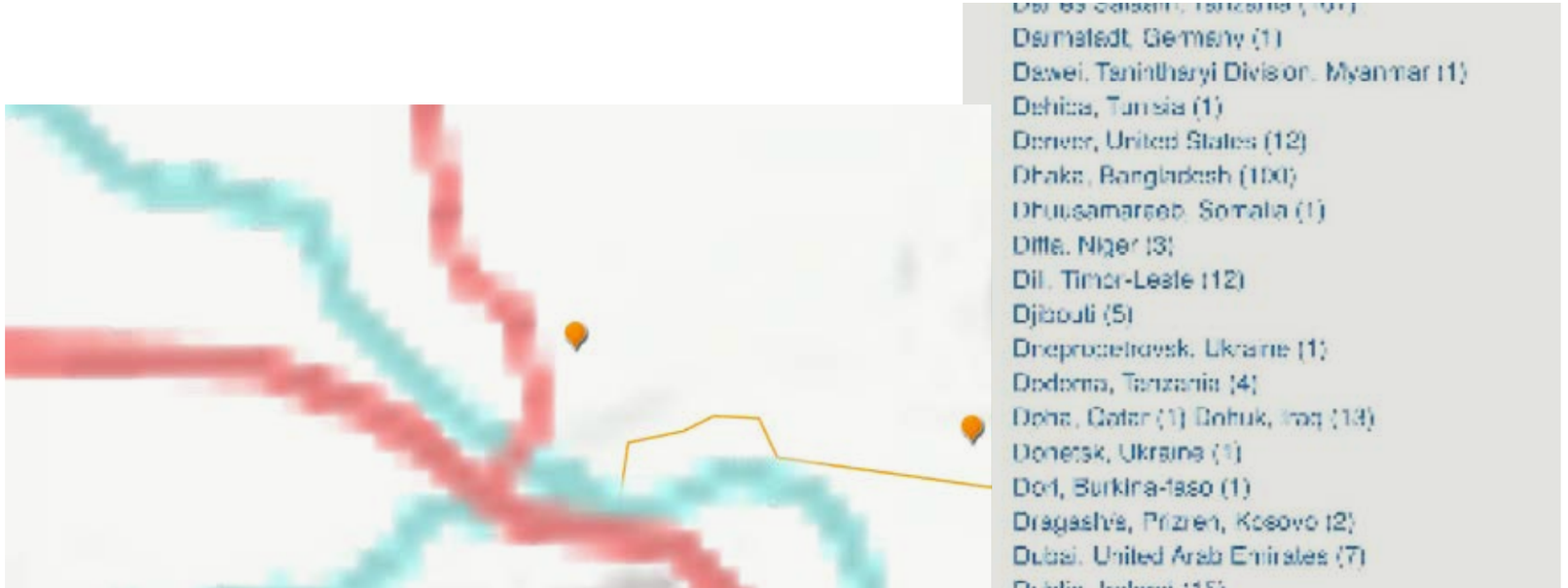

Ako se želite vratiti u Nizozemsku
Slobodni ste vratiti se u Nizozemsku za kratki boravak
Slobodni ste vratiti se u Nizozemsku za praznike
Slobodni ste vratiti se u Nizozemsku kako biste posjetili rodbinu

Ako se želite vratiti u
zemlju vašeg porijekla
Želim se vratiti u zemlju
mog porijekla
Ti se želiš vratiti u
zemlju tvog porijekla

Hoću ići kući
Htjela bih sada ići kući
Mislim da ću ići kući
Idem kući
Kod kuće je najljepše

Pitala se kako bi bilo skameniti se
što bi to značilo biti okamina,
pripadati litosferi,
petrificirana na naglo
hlađenjem i zagrijavanjem ovisno o tome koliko je
blizu površine i u kojem dijelu svijeta .
Pitala se da li bi bilo prostora za skeptike,
objektne skeptike,
objektno orijentirane skeptike
poput nje.

Biti objektom, pomislila je, je biti primateljicom neke vrste vezanosti i istovremeno biti i objekt i djelovanje vezanosti .

Bi li svijet propao da nema ni djelovanja ni objektnosti?
U kojem obliku postojanja nema objektnosti?
Bi li nužno bila neprepoznatljiva ili jednostavno nevidljiva?

Nedostižan objekt, nepojmljive dugovječnosti. Prestar, prastar, pretpovijestan, u vremenskom rasponu koji ne pripada ljudskom, u nadljudskom rasponu, u rasponu od bespuća do neživoga koji ne pripada ni ženi ni ljudima ni djeci. Prostor udaljenosti, nikad blizine.

Biti blizu je biti dlaka na koži, mrtve stanice na usnama, perut na tjemenu, slina na nosu, s onu stranu znoja, topline, mirisa - sve je mjera udaljenosti.

Stalno je curila. Stalno je nalazila komadiće sebe. Njeno čelo, na primjer, bi izbilo kroz tisuće kapljica znoja. Sitni mjehurići bi se okupili oko obrva. Istovremeno bi se oči ovlažile i malene kapljice bi počele curiti niz obraze. Ponekad bi završile na vrhu nosa i pridružile se sveukupnoj vlažnosti slina, a onda bi se spustile do brade, iza ušiju i dolje niz vrat. Znoj s čela bi se proširio po vratu, tako da bi joj s kose kapale i suze i znoj, a ponekad i masnoća. Na to bi i dlanovi krenuli lučiti vlagu, kao i vršci prstiju. Znala je da smo 90% voda, i znala je da je vodi potrebna zaštita pa je zaključila da i 90% nje također treba zaštitu. Njena borba za opstanak djelomično je ovisila i o postotku vlage, navlaživanja i ovlaživanja. Bez vlaženja nema suza.

Zaključila je da je i ona ugrožena vrsta i da je njeno pravo boriti se za nastavak svog tekućeg postojanja. Osim fluidne utrobe bila je i u kontinuiranom toplinskom kaosu. Pitala se iz kojeg izvora ta vrelina vrije i što mora učiniti da održi sagorijevanje goriva. Njezina tjelesna temperatura bi se ponekad naglo digla i po nekoliko stupnjeva. Krv koja joj je srljala niz obraze je bila tako vruća i vatrena da bi njena površina postala grimizna. Žena grimizne površine hodala je svijetom sa suzama koje su tekle, nosom koji je curio, krvlju koja je srljala i obrazima koji su pulsirali kao hodajuća sekrecija krvi i vode.

Stalno je nalazila komadiće sebe, u avionu, u vlaku i u autobusu. Neprimjetno ih je odbacivala, sijala oko sebe. Ako joj je unutarnja klima bila povišena ili ako je pritisak bio visok za radnim stolom u Haagu našla bi zbirku organskih i anorganskih predmeta na podu; olovke, dlake, mobitel, slušalice, upaljač i cigarete. Kako god, vratila se do svog stola i odlučila usredotočiti na životopis:

Ja sam slika oduševljenja, spremnosti na rad.
Ja sam prikaz vještina u međuljudskim odnosima.
Moje međuljudske vještine se eksponencijalno povećavaju.
Ja sam potpuno uronjena.
Ja sam predana i prijateljska.
Ja sam atomizirana i razgradljiva.
Ja sam usklađena s mojom izvedbom.
Vjerujem u etiku skrbi i timski rad.
Osjećam crpljenje radne snage koje cirkulira kroz mene
i stvara polje sjećanja i tjelesnih praksi.

Mogla je na zrak na mutno sunce ili u treperavi hlad ili na plažu s psom.
Mogla se uputiti do mola, isprekidanog vertikalnim stupovima koji su sada rozi, plavi i zeleni, a koji su u to vrijeme bili blijedi, krhki i krti i između kojih su se napuštene ptice zaletavale s krikovima koji su odzvanjali pučinom i ostavljali iza sebe trag prepečenog svijetla, žustrog i oštrog.

Nebeski svod i oblaci i nebo, u to vrijeme su bili napunjeni vlagom i vjetrom toliko burnim da je utjecao i na let galebova i na sjenu njihovog leta, a oštrina sjene bi brzo ustupila mjesto raspršenoj zamućenosti koja bi sasvim nestala prije nego što bi ju stroga zraka sunca ponovno izoštrila tako naglo da bi zaskočila i galeba u kriku nad britkim bljeskom vlastitog traga.

Govorila je kako je žudila za nečim više od stabilnog prihoda, za poslom od smisla, čiji bi je smisao, tako je mislila, ispunio osjećajem mira. Nitko u vremenu u kojemu je srednja klasa iščezavala i proglašavala s ogromnim trudom prava ljudskog bića nije prepoznavao pripadajuću duševnu bol toliko koliko Jasna, koja je samo željela zaustaviti mahnito kovitlanje straha i prezira koje se neprestano vrtjelo u njenoj duši.
Iščekivala je ponovno neizbježan trenutak kada će joj olovka ispasti iz ruke, mobitel sa stola i fascikl s police. Dokaz kako je najviše od svih podvrsta ljudi, žena, izmještena u prostoru, odmaknuta od svoje mladosti i izvan vremena, pod utjecajem sve većeg osjećaja odvojenosti, neizlječivo nepovezana.

Ona udiše.

Jednom je čula nekog kako govori:
“Zvuk daha od kojeg se riječi sastoje ulazi
kroz uši ne u mozak nego u pluća”.

Ona izdiše.

Delikatan je signal transkribiran u kadru,
njegovi zastoji prekidaju strujanje zrna,
u brzom slijedu vriju pa se umire.

Ona udiše.

Žarne niti trepere,
nesigurne u vlastiti značaj,
nesigurno odmjeruju svoju izlaznu kvotu
s krhkom strujom.
Povremeno struja oslabi
ometa protok fotona
koji fulaju svoj red
i malaksaju u tamnoj struji.

Dok mi, koracima koji izmiču,
osluškujemo slabašno pucketanje bijelog šuma.
Koja utjeha, hm.

Ona izdiše.

Gramatika se ponovno izmjeni
i umjesto budućeg savršenog futura
imamo
perfekt potencijalni.
Faze i ono između
kreću se unaprijed.

Ona udiše.

Ona izdiše.

Kad bi mogla izdvojiti jedan piksel skinut s interneta i ugrabljen iz digitalne slike i smjestiti ga pored ljudskog bića koji daje glas svom svjedočenju da li bi komunicirali? Da li bi piksel govorio? Zamišljala je ljudsko biće i do njega piksel. Bi li piksel lebdio, bi li mirovao, nevidljiv ljudskom oku,
bi li ga ljudsko biće moglo držati na dlanu i dotaknuti ga?

Analogni svijet, pomislila je, ostavlja traga na nama, utiče u nas, diše zajedno sa svijetom, sa svjetlom, sa zrakom, s optičkim nervom. Rancière govori o svjetlu koje jednako obasjava sve protagoniste povijesti i one velike i one male.

Ovo svjetlo pada na ova tijela, ovo svjetlo padalo je na ta tijela, odbilo se od tih tijela, ovo svjetlo ulovljeno je na filmsku emulziju, ovo svjetlo kad ga projiciramo, to svjetlo Prvog svjetskog rata, to svjetlo Drugog svjetskog rata, to svjetlo našeg svjetskog rata sije na nas. Među nama je kemija, ona nas spaja.

A što svijetli iz digitalnih tehnologija? Nepregledna mreža piksela. Kodirani brojčani nizovi prosvjetljavaju. Ona vidi Sirijca na Facebooku i pomisli - tvoje

memorije egzila rodile su se tu, tvoja svjetlost preusmjerena tu, tvoj binarni kod redistribuiran tu u meni, tebi, nama. Simulacija piksela se preustrojava u mobilnim napravama, u numeričkom zapletu s mekim tkivom mladih ljudskih bića.

Jedva je čekala da svi preživjeli poumiru. Kad će zadnji preživjeli umrijeti neće više ničega biti da nas veže uz živu memoriju. Svi će zapisi biti komprimirani i neće više toliko boljeti, a negdje s onu stranu živućih, fotografska generacija će oklijevati u čistilištu prestrojavajući se i razmišljajući o prisutnosti i odsutnosti, kategorijama koje više nisu postojale među živima. Novi preživjeli, mladi preživjeli, koristit će drugačiju tehnologiju.

Ona izdiše.

Koliko daha uzmemo prije nego što ih sve potrošimo, prije nego što moramo pronaći drugačiji način da uredimo svoje vlažne tamne duše?

Ona udiše.

Više ne postojimo u sadašnjosti, živimo u podzemlju i samo ponekad, kada nas iz praktičnih razloga sadašnjost iščupa iz nizina, izronimo zajedno sa slikama koje vučemo za sobom, a kad se vratimo opet dolje, memorije su se pomaknule tako da se osjećamo izgubljeno čak i tamo dolje na dnu.

Ona izdiše.

Bilo je mnogih indikatora stvarnosti
međutim ona nije bila jedna od njih.
Možda kamen
možda stablo
definitivno ne
oblak.

Pospremi vjetar. Raskrči more. Provjeri da su galebovi na svom mjestu. Smanji zvuk valova i pogasi procijepana stabla. Stupove trebaš podmazati za ujutro. Prije nego što odeš provjeri svjetionik i namjesti ga na crveno. Morsku pjenu će trebati ponovno presložiti za ujutro, pijesak prosijati i naplavine posložiti. Svaki predmet unesi u datoteku. Svaku kovanicu i svaki kondom uknjiži. Provjeri zalihe i ako treba naruči još narudžbenica i provjeri jesu li kašete za nalaze očišćene. Kada izgasiš maglu i pospremiš zvukove prometa u fascikle, prošeći po molu i provjeri da nema pasa koji oklijevaju. Posebno obrati pažnju na njihov lavež, ali i na otiske u pijesku. Kišu moraš ukloniti s rasvjete, a ako je koja ptica pred web-kamerama, izbriši je. Ako si odstranila maglu s horizonta, izbriši noć i posebno pazi na rubove, da ne ostanu mrlje. Provjeri stupove i makni daske, prije toga provjeri da su svi sigurnosni izlazi pristupačni. Pregledaj utore na stupovima i odstrani praznine. Poništi Sjeverno more i provjeri vozni red, postoji direktna linija od luke do Svjetskog foruma. Kad je luka mirna, zatamnjena i osigurana protiv krađe, provjeri zvukove bicikla i teretnih brodova. Ako se još čuje jeka tramvaja isključi ju i poravnaj dine da se vide ostaci Atlantskog zida.

Odmakni se.
Ako si zadovoljna i misliš da će inhibicija potrajati do zore, zaustavi dah dok se ne sapleteš, blago, i otpadneš.

Odakle?
Odavde.

Ljudi su napustili Amsterdam
i napustili su Haag
napustili su Zagreb
i napustili su Hvar
napustili su Berlin
napustili su Prag
ljudi su napustili Rotterdam, Vukovar i Lenjingrad
napustili su Pariz
napustili su Bonn
napustili su Beograd
Bukurešt je pust
napušten je London i Moskva i Mainz
ljudi su napustili Sarajevo
napustili su Beč
napustili su Aleppo i Stuttgart i Calais
napustili su Dresden, Bolognu i Graz
prazan je grad.

09
/**Sinkope**

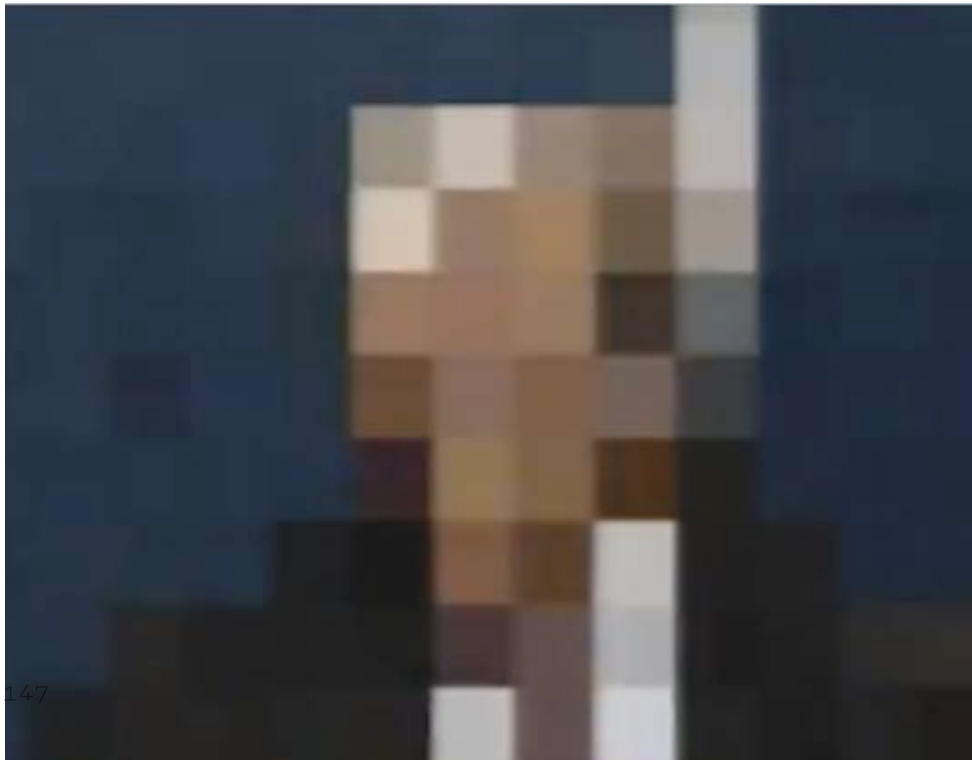

Lako je govoriti.
Trebaju ti jedna usta.
Treba ti jezik,
zubi i dvije usne.
Trebaju ti pluća, i zrak.
Trebaš grkljan.
Bez grkljana ne možeš govoriti.

Kad otvoriš usta nećeš odmah govoriti.
Moraš prvo istisnuti zrak.
Kad istisneš zrak kroz usta opet nećeš odmah govoriti.
Nije svaka zvučna komunikacija govor.

Možda ćeš se glasati ali moraš ustima oblikovati oblike
i istisnuti zrak.
Ako otvoriš usta i razvučeš obje strane s mišićima obraza
i istisneš zrak
proizvest ćeš zvuk.
Zvučat će kao da govoriš AA.
Zvučat će kao da govoriš EE.

Ali to još uvijek nije govor.
Nitko te neće razumjeti.
Ako se igraš malo s oblicima i kombinacijama vidjet ćeš
da možeš proizvesti i druge zvukove.
Naprimjer glasnice trepere poput usana kad izvodimo brrrrr.
Jednostavan zvuk za proizvesti je M.
Jer njemu su potrebne samo usne...

Ušna resica je bila mekana, pomislila je.
Mekana i hrskava. Drsko je branila pristup bilo kojem zvučnom inputu.

Njezino uho se opiralo razglasanim glasovima spikera, odupiralo se žamoru publike u javnoj galeriji, zatvorilo se kohlearnim pojavama i umjesto toga usmjerilo na vibrirajuće molekule zraka.
Pokušala je zamisliti te dlakave vlaknaste lovke,
milimetarske, centipedne, milipedne, nanometarske.
Sitna nitasta vlakna klate se kao anemone na koraljnom grebenu,
prijemnici primaju mimo njezine potrebe za inputom
mimo njezine želje da prepozna aktivnost zraka koji posreduje, kao i uvijek, valove zvuka, zvukove glasa, glasove autoriteta.

Sjetila se mita o Eho i Narcisu i zapitala se ako postoji ekvivalent Ehu –
kašnjenju zvuka kojeg prenosi neživo, što bi onda bilo kašnjenje saslušanja?
Možemo li privoljeti to kašnjenje? Možemo li upisati u naše uši potencijalnu rezonancu prostora da bismo izbrisali izvedbene glasove? Pitala se o kulturnoj specifičnosti izgovorenoj kroz geografske specifičnosti naglašenog engleskog. Međunarodni engleski, kontinentalni engleski, EU engleski. Govor oblikovan kroz jezik, presađen kroz ritam nekog drugog jezika. Odjekuje kao intonacija koja otvoreno i beskonačno raste i oblikuje se u pitanje, iako ništa nije pitano, uzlazi i silazi u pravilnom ritmu i oblikuje se u zarez, iskaz koji ne staje, nego ustraje u nekoj vrsti samozadovoljnog jezičnoga izražavanja, izgovorenog bez posljedica.

Zašto moja pužnica ovo čuje, pitala se.
Opet zvučni valovi titraju kroz zrak.
Stvar s valovima je da im je potreban medij.
Odbijam, pomislila je, biti taj medij.

Izgradit ću oko sebe zvučno izoliranu diverziju na kojoj će se valovi razbijati i odbijati, izgradit ću toliko golem zvučni plašt, da do mene neće dopirati nikakve frekvencije sve dok je on vidljiv.
Nego će skretati
odbijajući se umjesto toga
o tvoju glavu, tvoja prsa, tvoje zubalo,
i neće moći prodrijeti kroz moj zvučni plašt.

Moj će me zvučni plašt štititi, zakloniti,
poštivati ugovor koji smo potpisali
da nećete iskorištavati moju ranjivost
da nećete iskorištavati moju vidljivost
da nećete ometati moje povlačenje
od tebe
od A,B,C
od 1,2,3
od lijevo, desno, centar
od sjever, istok, jug.

Ovo nije mjesto za neposluh, zasigurno ne, pomislila je.
Zar je ovo mjesto za pobunu?
Mjesto za reći neću čuti
moj sluh više neće zaprimati,
sigurno ne, resku struju niske recepcije
dvije linije na šestolinijskom indikatoru
jak signal sonografa koji prevodi slušno u urezanu
partituru
ponovljenu partituru
skriptiranu partituru
na kontinentalnom engleskom,
EU engleskom,
međunarodnom engleskom.

Basta, pomislila je, dosta je
samodopadnosti obesvijećenih
ravnodušnosti obezriječenih
i mokrine jezika.

Palijativnog,
palatalnog,
frikativnog,
piskavog,
labijalnog,
pomislila je.

Mogu vam reći da nije govorila tečno, posrtala je i zaustavljala se, manirističkи je završavala svaku rečenicu pitanjem. Zastala bi nakon nekoliko riječi, s očima prema gore, kao da traži riječi koje bi prenijele njezine misli i kao da su te misli bile neobične i njoj samoj. Uspijevala je prepričati svakodnevne događaje kao što je gubljenje ključeva ili kupovina kruha, što bi teklo bez prekida, iako bi je ponekad, ovisno o okolnostima, čak i jednostavno prepričavanje odlaska u dućan zaplelo u pitanje i ne bi više znala koliko je detalja potrebno. Znala je da su detalji bitni, ako ne i presudni, ali ponekad bi se tako zdušno predala beznačajnom da bi postala frustrirana nemogućnošću obuhvaćanja svih vidljivih fenomena. Shvatila je da nikada neće moći osmotriti sve. Ono što je izlazilo iz njenih usta nikada se nije podudaralo s onim iza usta. Čula bi svoj glas kako izlazi ispred nje, kao što je uvijek sprijeda, naš glas nije nikada straga, niti sa strane, nego uvijek na istom mjestu. Putuje prema naprijed u valovima i pojavljuje se kao zvuk, odvaja se od usne šupljine - jednom pušten, nikada se ne može povratiti. Pitala se zašto zvuk kojeg proizvode njena usta nije uvijek isti, ili barem manje obilan? Sigurno bi bila jednako voljena ili nevoljena da jest, pa ona je voljela svoga psa i zvuk kojeg ona proizvodi. Riječi istisnute iz njezinog grla nisu bile ni u kakvom odnosu s onim što je htjela reći, fonemi koje je izgovarala su bili u zvučnom odnosu, ali ne i u odnosu s njezinim mislima. Da li bi bilo isto da zalajem, zapitala se.

Bilo bi šteta ne prenijeti informaciju, no sigurno ima više nego dovoljno stručnjaka za informacije i komunikacije koji pokrivaju osnove kao što su smjerovi, upozorenja od poplava, prometni znakovi i vozni redovi. To bi se sve dalo standardizirati, a paralelno bi tekao i opisni jezik, netaknut kao antička umjetnost ekfraze, poetika notacije gdje jedna nota nema veću vrijednost od one koja joj prethodi ili slijedi.

Probudila se jednog jutra i zalajala.

Mislim da ne bi trebala govoriti tim jezikom, rekla je.
Zašto ne?

Suglasnici su tvrdi i sintaksa razlomljena, osjećam kao da ovaj jezik oduzima nešto od mene.
Pa možda bi vam bilo lakše na nekom drugom jeziku, možda nizozemskom?

Nizozemski isto ima čudan odnos prema samoglasnicima, postaju grleni, iako u nekim slučajevima pretvore škripanje u milovanje dok se govorni aparat usklađuje kako bi proizveo te strane zvukove. Meni se čini jako strano te glasove oblikovati u neizvježbanoj usnoj šupljini. Vidite malu djecu, vidite kako su im usta plastična, njihovi jezici toliko mladi da upijaju zvukove i raduju se onima koje ne znaju proizvesti.

Zašto se moj jezik opire?

On želi da zvukovi zvuče zvonko i oštro i ne prepoznaje vlastiti neuspjeh.

P/ Da li ovo vjerno odražava ono što ste rekli prije deset godina?
O/ Da.

1 … Imali smo signal čak i kada je tuđi telefon zvonio,
2 i bili smo spremni stisnuti pauzu što bi
3 odmah započelo snimanje. Doduše, ako su ti razgovori bili
4 vrlo kratki, nekada ih nismo mogli snimiti ili uloviti njihov početak
5 jer smo bili zaokupljeni nečim drugim. Razgovor
6 bi započeo prije nego što bismo uključili pauzu.

P/ Dakle, ako sam dobro shvatio, UHER mašina je već naštimana da snima, ali je na pauzi, što sprječava snimanje. I kada razgovor koji operator želi snimiti započne, on isključi ‘pauzu’i kreće snimanje?

O/ Točno tako.

P/ [Mikrofon nije aktivan] Sad spominjete da bi ponekad, spominjete da je bilo trenutaka kada ne biste uspjeli uloviti početak snimanja jer ste bili zaokupljeni nečim drugim.

O/ Desilo se. Ne znam koliko često. Operator je bio spreman snimiti primateljevu stranu, no nije bilo razgovora. Onda bi se prebacio na drugi uređaj koji je koristio za skeniranje frekvencije i pronalazak druge potencijalno zanimljive konverzacije. Moglo se desiti da netko pokrene vezu i kaže, “Dobar dan, ovdje taj i taj, moram razgovarati s tim i tim,” i mi ne bismo mogli reagirati toliko brzo i odmah isključiti ‘pauzu’. Ali, zabilježili bismo da je razgovor između X i Y započeo na tom i tom kanalu u tom i tom vremenskom intervalu.

Jasna je bila na krovu Haškog suda i pušila. Pitala se da li je prošlost već bila.
Patila je od kronične žalosti niskog intenziteta od koje joj je tijelo postalo otporno
na pokret. Rezultat je bio 5 kg viška i neznačajna osamljenost.
Bavim se zanemarivim nezgodama, pomislila je, i pokušavam se redovito hraniti.
Hranim se piletinom radi proteina, ponekad i graškom i grahom.

Pitala se kako dokumentirati život ovih osoba. Mogla bi to pisanjem, usmenom
predajom osobnih povijesti, osobnim narativima, svjedočenjima, sjećanjima,
popravljačkim, bez privrženosti, bez transformacije, konverzije. Razmišljala je
o tome kako sjećanje niče
i o organizaciji sreće.

Niti u njenim nogama
prele su nježni pokrov
sa svakim korakom.

Taktički pristup
za polaganje zamki za nju
i za njih.

Potrajalo je neko vrijeme dok se nije usavršila
tehnika.
Niti
su bile osobito teške za položiti
po krhkoj zemlji, ali trudila se.

Prvo sam sletjela u Amsterdam,
ili je to bio Leiden?
Nizozemci su nam se veselili
u to vrijeme.

Liberalni, osigurali su nam savjetovanje i organizirali skvotove.
U vilama, na kanalima, na rijekama.
Čak su i policajci rekli kako je lijepa
moja srebrna haljina.
Ipak,
našla sam načina da se udaljim
od njih,
i od sebe.

Svila u mojim nogama
isprela je i čahuru, raspršenu
preko širokog terena. Pazila sam
ostaviti prohodne putanje
od jednog
preostalog srodnika do drugog.

Obavila sam ostatak u bijelu mrežu
s tankim nitima koje vode natrag
do moje točke odlaska.

U međuvremenu se pomakla
neki mrtvi, neki naborani, neki izbjegli.

Sada smo plaćeni da iselimo, tako
ponovno skupljamo naše ljepljive linije
i remetimo mrežu.

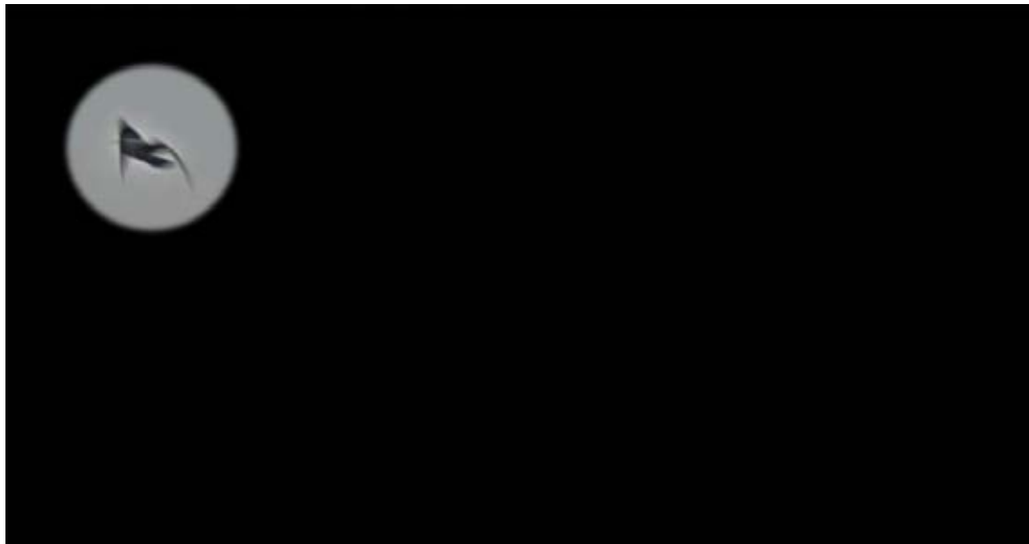

Poštovani,

ovim pismom želim iskazati zanimanje za radno mjesto u vašoj organizaciji, kao odgovor na vaš oglas za zapošljavanje u Misiji za praćenje izbora u Bosni i Hercegovini, za posao političkog analitičara / analitičara izbora / analitičara medija, na kojem bih, vjerujem, mogla iskoristiti stručnost koju sam stekla tijekom rada u raznim međunarodnim organizacijama u proteklih dvadeset godina.

Živjela sam u Hrvatskoj do 1991. godine kada sam preselila u Nizozemsku. Nakon više od dvadeset godina boravka u inozemstvu željela bih raditi u zemljama bivše Jugoslavije kako zbog profesionalnih tako i osobnih razloga. Ja čvrsto vjerujem da je potpora stabilnosti u zemljama bivše Jugoslavije preduvjet za održivi mir i demokratski i gospodarski razvoj i uvjerena sam da mogu pridonijeti nastavku tih procesa.

Imam profesionalno iskustvo i opsežnu obuku u području dokumentiranja, obrade podataka, analize, prevođenja i na području mirovnih kampanja i prevencije sukoba, koje sam stekla u više od petnaest godina rada na Međunarodnom kaznenom sudu za bivšu Jugoslaviju (UN MKSJ, Den Haag), kao i ranije, za vrijeme rada u nevladinom sektoru. Od 1999. g. radim pri UN MKSJ (Međunarodnom kaznenom sudu za bivšu Jugoslaviju u Haagu), u početku u Tužiteljstvu, gdje sam radila s istražiteljima, odvjetnicima i analitičarima kao pomoćnica za informacije, upravljanje podacima i jezičnu podršku, a od 2007. godine u Odsjeku za pružanje usluga podrške sudskim vijećima u Tajništvu Suda, gdje radim kao pomoćnica za podršku žrtvama i svjedocima u Jedinici za operativne djelatnosti i podršku svjedocima.

Moj materinji jezik je bosanski / hrvatski / srpski, a izvrsno vladam engleskim i nizozemskim. Osim toga, imam solidno radno znanje njemačkog i francuskog jezika. Moje poznavanje jezika i znanje o političkoj, društvenoj i povijesnoj situaciji zemalja bivše Jugoslavije su mi omogućili da pružim učinkovitu podršku različitim projektima u Tužiteljstvu i Odsjeku za pružanje usluga podrške sudskim vijećima kroz identifikaciju, analizu i razvrstavanje raznih informacija koje se koriste u istragama i suđenjima u MKSJ-u. Moje jezične sposobnosti i stručno usavršavanje također su mi omogućili da pridonesem institucionalnim ciljevima kroz izradu dokumenata i smjernica za projekte i za standardnu operativnu praksu različitih ureda. S jakim analitičkim, empatičkim i komunikacijskim vještinama već godinama uspješno pružam psihosocijalnu i informativnu podršku žrtvama i svjedocima pozvanima da svjedoče pred MKSJ-om.

Nadalje, zbog svoje kompetencije na računalu uspjela sam poboljšati obradu dokumenata, kao i pretraživanje i pristup pohranjenim informacijama, kako u Tužiteljstvu tako i u Odsjeku za pružanje usluga podrške sudskim vijećima. Želim naglasiti da su moja sposobnost djelovanja u vremenski kritičnim uvjetima, te iskustvo i sposobnost rada u multikulturalnom okruženju vrijedan doprinos svakom radnom okruženju.

Molim vas da detaljnije informacije o mom profesionalnom iskustvu, potražite u priloženom Prijavnom obrascu i životopisu, pohranjenom pod mojim profilom u vašoj bazi podataka Izbornih stručnjaka. Također, molim vas da mi se javite trebate li bilo kakve dodatne informacije.

J XX
UN ICTY
M 025
Churchillplein 1
2517 JW den Hague

Bila je uvjerena, koliko god se bijednim i izazovnim činio neki događaj, da je uvijek bilo potrebno izdignuti se nad trenutkom, povući se od indikatora vremena i uroniti duboko i potpuno u prošlost. Tamo, na kraju krajeva, izgledno je da bi se moglo naći pitanje ili dva na koje postoji odgovor. Barem su pitanja uvijek bila na mjestu, iako i izmijenjena, ne samo protokom vremena, nego i trikovima koje vlastiti um odigra po pitanju pravilnog pohranjivanja podataka iz prošlosti. Nije bio problem u podatkovnosti kao takvoj, nije uvijek bio problem fiksirati činjenice na za njih predviđeno mjesto. Doduše, točna pozicija njihove lokacije nije nužno bila ispravna. Da li je stvarno problem ako detalji nekog događaja nisu solidni. Izblijedjeli bi da nije u nekom trenutku tijekom njihovog puta njen mozak rekao: “Dosta! Sad ćete mirovati ovdje, udobno ušuškani s obje strane mekim tkivom mog zaborava.”

Voljela je šetati na obali mora. Mogla je gledati oko sebe i zamišljati da nema ničega iza. Ni dina, ni zida, ni brana. Mogla je zamišljati ocean i narative njegove preobrazbe.
Nekoć sam bio tako velik, pogledaj me kako sam sad malen. Nekoć sam bio tako divlji, pogledaj me kako sam sada pitom. Nekoć sam curio iz svake pukotine, pogledaj kako sam sada zatvoren i vodootporan. Nekoć sam bio tako izoliran, pogledaj kako sad upijam. Nekoć sam bio tako mokar, sada sam suho tlo.

Kao Catherine Clément, ona se radije fokusirala na prazninu, ne samo kao nedostatak nego i kao stanku iz koje se mogla izdići. Reći će za nju da je diskronična, neuštimana i melankolična jer melankolija označava strastvenu privrženost prošlosti. Tako i čak kad su joj oči bile uperene u horizont, vidjela bi:

Protupješačke mine
čelične nosače
ježeve
i željeznu rudu.
Ispred horizont,
crn od brodova.
Na desno
mol.

Skeletno stoji nad bijesnim vjetrom,
ispružen na stupovima preko Sjevernog mora.
Nebo je tmurno, kao pod teretom taložnih stijena,
koji ga stišće stalno prema dolje.

Pitamo se kako uopće vjetar puše,
postoje li rupe u nebeskom svodu?

Ključ je u valovima.
Inače bi mirovali.
Ne bi se pomjerili
niti nabrekli
ni slamali u ritmu
na krtim stupovima,
prašnatim i strogim.

Zalihe robe i robne rezerve,
na tisuće metričkih tona čelika
u frigidnim vodama.

Crvene se mjehurići,
ljudi
se pjenuše, grgoću,
grgljaju, glogoću.

Izlijevaju se muškarci,
posrtaju brodovi,
pramenovi dima i
tragovi čamaca
zacrne horizont
i ispare
da se podudare s plimom.

Zalihe robe i robne rezerve,
riznica arhaičnih strahota.

Zaustavi
sliku pare,
zaustavi paru,
zaustavi frigidno more,
jezik i metaforu.

Bilo je crvenog u slici.

Bila je to eksplozivna crvena, da paše uz crvenu crvenog planeta
ili crvene planine, crvenog mora i krvavog Mjeseca.

Bila je umrežena, slika živa i streamana za vrijeme i razonodu dobro
živućih, onih koji šetaju ili trče, ili surfaju i brinu o svojim sebstvima.

Htjela bih sada ići kući

Mislim da ću ići kući.

Kod kuće je najbolje.

Financije su iscurile, želja za reparativnom pravdom nije dala ploda, režije su bile previsoke, zgrada prevelika za samo jedan rat ili dva, privremeni ugovori opterećivali su resurse, sindikat je bio beskoristan. Sud se zatvorio 31. prosinca i od tada su se održali brojni oproštajni domjenci, oproštajna pićenca, oproštajni ručkovi i oproštajna primanja s kojih su se svi primali, predavali i napredovali. Bilo je plesanja i pjevanja sa svih strana svijeta, sve da se obilježi kraj. Bilo je vrijeme za pokret. Prema kamo? Prema ESA-i, prema Arushi, prema Beču. Ostati na mjestu sama, pretvoriti Svjetski forum u muzej, preseliti se u Beč kao knjižničarka?

Prazno je sad. Hodnici lijevo, hodnici desno, uz stepenice lijevo vrata, iza vratiju soba. Niz stepenice nema boja, zidovi su bez boja, vrata su bez boja, kaputi su nestali, ljudi su nestali. Stan je bio prazan, svi su stanovi bili prazni, kuća je bila prazna, sve su kuće bile prazne, stolica je prazna, sve su stolice prazne, zahod je prazan, svi su zahodi prazni, pepeljare su prazne, stepenice su prazne, sve su stepenice prazne, sobe su prazne, sve su sobe prazne, spavaća soba je prazna, trosjed je prazan, polica je prazna, aparat za kavu je prazan, fotelja je prazna, stolić je prazan, lonac za biljku je prazan.

> "Mehanizam za Međunarodne kaznene sudove (Mehanizam) pokrenuo je malu izložbu odabranog materijala iz arhiva Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju (ICTY). Pod imenom ICTY: Pogled unatrag, izložbu je pripremila Sekcija arhiva i spisa (MARS) kako bi obilježila 25. godišnjicu osnivanja ICTY-a. Izložba predstavlja dio bogatog materijala koji se nalazi u ICTY arhivima, što uključuje odabrane kopije sudskih spisa, fotografije, publikacije, umjetnička djela."

Svidjela joj se pomisao da ICTY postane muzej. Muzeji, u pravilu, imaju sposobnost zamrznuti i zadržati emanaciju objekata. Memorija na njih postane objektificirana i stavljena na mjesto izvan živućeg. Objektima je oduzeta moć, njihovo djelovanje neutralizirano, oni miruju izvučeni iz svog okruženja i premazani slojem glatkih narativa.

Ona bi bila dobra muzejska kustosica, dobra muzejska intendantica, dobra kustoska asistentica, ispunjavala bi obrasce minuciozno, obilježila svaki predmet, unijela u datoteku njeno stanje, njenu funkciju, njen opis. Brižno i s puno ljubavi rukovala bi svakim nalazom, stavila bi svaki da miruje u podrumu, obrisala bi prašinu u kredencu, rekla bi; "... da ne bi zaboravili", ubrizgala bi malo drame, rekla bi; "... ne ponovilo se ... " Emotivno bi izgovarala riječi, ne bi dopustila suhoparni vokabular taksonomije. Imala bi ekskluzivan pristup rukovanju objektima.

Ona i još nekolicina odabranih imali bi moć dodira koja bi im dopustila da ponovno dožive proživljeno iskustvo posredstvom kontaktne i simpatetične magije u jednakoj mjeri. O, pa davno je to bilo kad je čitala Taussiga, ali sada sve počinje imati smisla, to kako se mimetička funkcija spaja s afektivnim kapacitetom i ponovno povezuje s neuronskom mrežom traumatskih loopova. Posebno u odjevnim predmetima. Toliko su bili blizu tijelu. Pogledala bi u Adidas tenisice, koje su bile zakopane 20 godina i pitala se da li bi bile tako dobro očuvane da su u njima stopala koja su ih nosila šetala. Divila se kvaliteti njihove izrade. Kožni se predmeti bolje očuvaju od kože pod zemljom.

Rekla bi:

Voljela bih vam predstaviti ova čudesa traume i svjedočanstava.
Voljela bih preimenovati arhive i misliti ih kao oblik intimnosti, način na koji mogu otkriti svoje empatijske moći i naći zajednički jezik za našu vrstu.
Vidite, ovi izlošci u sebi ne sadrže samo materijalne dokaze, forenzične dokaze, objektne narative, nego sada, ovako izloženi, oni su i kurioziteti za podražiti naš osjećaj pravednosti ovog svijeta.

Svaki je predmet ovdje sad uzdignut daleko iznad svojih skromnih početaka, aktivan i mobiliziran, emotivan, nabijen i napunjen tranzicijskim afektom.

Nije to više drvena puška, već dokument, zasigurno nije mišljen kao objekt kontemplacije koji su muškarci prvo koristili kao vježbu za metu ili za mamac, za ljepljive zamke i eliminaciju raznih vrsta.

Muzej neživog, pomislila je i nasmijala se morbidnoj šali, i pasivnoj imenici.

Napisala je sonet:

Htjela bih predstaviti sebi i vama
kolekciju jednu, neku vrst arhiva,
čudesno prepun svjedočenja, drama,
da nas intimnosti razbiju nežive.

Primijenite, molim, svoj osjećaj straha,
Mislite na dobit, gubitak od prije,
Gledajte u ovom život, sad bez daha,
Udaljen, napušten, koji život nije.

Lišen krvi, tuge i sve suvišnosti
Kako ne bi bilo još gorih zlodjela,
Pozitivno mjereć' nivo uspješnosti
U kalkulaciji sitnijih nedjela.

Izvadila je iz džepa kutiju bijelog Marlbora i pokrila upaljač rukom, da ga zaštiti od Sjevernog vjetra. S crnim šalom oko vrata, glavom i vratom nagnutim prema naprijed, zabrinuto je uvlačila dim cigarete.
Beč je lijep. Beč je prazan. Blizu je. Ima knjižnicu.

Voljela je knjige.
Voljela je pokret.
Zapela je, prilijepila se, slijepila se.

Nije bilo nikakve koristi od priljepljivanja, pomislila je, i odmah počela kalkulirati mogućnosti koje se otvaraju iz stanja adhezije. Biti slijepljen nekako je dopuštalo da se nova supstanca spoji sa starom, što joj samo po sebi nije smetalo. Bilo je samo pitanje da se ono što se lijepi ne stvrdne.

Ipak je bilo vrijeme za pokret.

Stručni suradnik/ica knjižničar/ka G5

Radno mjesto u Knjižničnoj službi Ujedinjenih naroda u Beču, Odjel za englesko izdavaštvo i knjižničarstvo, Služba za vođenje konferencija, Odjel za menadžment, Ured Ujedinjenih naroda u Beču. Zaposlenik/ica će raditi pod direktnim nadzorom Glavnog knjižničara.

Opis poslova

Unutar doznačenih odgovornosti stručni/a suradnik/ica knjižničar/ka bit će odgovoran/a za sljedeće:

/obnašanje funkcije distribucije
/provođenje osnovnog istraživanja
/obnašanje katalogizacije
/modificiranje postojeće arhive
/izvođenje zbirke
/podržavanje knjižničnih službenika
/asistiranje u razvoju publike
/pružanje tehničke podrške
/obnašanje radnji
/zadovoljavanje zahtjeva
/izvođenje funkcija
/sudjelovanje u produkciji
/pružanje dostave
/pružanje podrške

/Kompetencije: Imam znanja o poslovanju knjižnica. Imam sposobnost provođenja relevantnog istraživačkog rada, održavam knjižni fond na sistematski način i preuzimam potrebnu građu brzo i točno. Ponosim se svojim radom i svojim dostignućima, pokazujem profesionalnu kompetenciju i vladanje svojim područjem, savjesna sam i efikasna u ispunjavanju obveza, poštujem rokove i postižem rezultate, motivirana sam profesionalnim, a ne osobnim načelima. Pokazujem postojanost kad sam suočena s problemima ili izazovima, ostajem mirna i staložena u stresnim situacijama. Predana sam implementaciji cilja rodne jednakosti osiguravanjem ravnopravne participacije i potpunog angažmana žena i muškaraca u svim aspektima posla.

/Timski rad: Uspješna sam u suradničkom radu, tražim povratnu informaciju, spremna sam učiti od drugih, stavljam timski cilj ispred osobne agende, podržavam i djelujem u skladu sa, čak i kad te odluke ne odražavaju moje osobno stajalište, dijelim zasluge.

/Usmjerenost prema klijentu: Uspostavljam i održavam produktivna partnerstva s klijentima kroz ostvarivanje povjerenja i poštovanja. Prepoznajem potrebe klijenta i pratim razvoj situacije unutar i izvan klijentove okoline, kako bih ostala informirana i mogla predvidjeti problem. Smatram sve one kojima se usluga nudi "klijentima" i trudim se vidjeti stvari iz njihove perspektive.

Ako bih odšetala u pejzaž, bez da dokumentira svoju šetnju bi li se to računalo? Ta toliko osobna, toliko intimna, toliko podgledana šetnja, koju nitko ne vidi, bez selfieja i web-kamera, jednostavna akcija polaganja jednog stopala ispred drugog u jedno poslijepodne, večer, suton, civilni suton 24. veljače 2018. u Scheveningenu. Vjetar spor, more uljasto, sunce oskudno, ptice iznenađene vlastitim krikom...

Migrirala sam, nisam migrirala, bila bih migrirala, neću migrirati, ukopat ću se i zaglaviti u oluji bistrog neba mrtve zone i kada se kubični metar zemlje i zraka učvrsti, naći će me fosiliziranu, mene u pijesku, pticu u gustom kisiku, u kojem nitko više ne može disati. Vjetar kao smola, zarobljen u komadu sjevernomorskog pejzaža. Sve što je žitko pretvara se u kamen, pomislila je.

Čvrsto kao stijena moje je porijeklo, kalcificirane moje kosti, očvrsnuti signali,
koji putuju kroz škriljac koji nevoljko prima. Daj mi prepariranu papigu, bilo kad.
Kućna papigica, uzorak ili par cirkona bili bi dovoljni da mikrobi i ja izgmižemo,
iskliznemo, izližemo se i još jednom iz početka.
Bez samoglasnika, bez reda riječi, bez vremena, bez pitanja, bez neodređenih
članova.

Određena svojim prirodoslovljem, odbijam osjećati na neoznačeni način.
Pauziram menstrualno u rodnom obliku, prigrljujem fond javne neuroze.
Zauzet ću svoje mjesto unutar žanra povijesnog očaja
i počivati u memoriji melankolije.
Osamljena, govorit ću svojoj jetri, svojim bubrezima i slezeni.
Misliš da dijelimo nešto zajedničko kroz jetru i pluća?
Misliš da proizvodimo udruženu ljudskost
kroz zajedničku biologiju?
Ne, to nikako ne, ti oštećeni i odumrli pogrebniku,
ti beskrvni buldožeru, ti polupametni kopaču zemlje,
ja dijelim više života i više forme s jednom stanicom, s murvom, s krastavcem
nego s tobom,
rekla je.

Cijelim putem od Haaga do Vrpolja, bilo je ljepljivo među predmetima i riječima,
bilo je ljepljivo između Vukovara i Amsterdama, između materijala postavljenog
za zamku, postavljenog za štetu i za prste, između obale mora, korita rijeke i
knjižnice, u knjizi njemačke poezije. Ljepilo je bilo u daru, u košulji, u zelenim
naušnicama od žada, u zalascima sunca na Dunavu i izlasku mjeseca na Amstelu,
u cipelama s platformom, u oseki, u srebrnoj haljini, u kutijama i vrećama, u
412 eura.
Ljepilo je bilo ljepljivo i vuklo se između donora i nje u loopovima smolaste
supstance, na horizontu Sjevernog mora i istočnog grada, u blatu i pješčanim
dinama, ispod WiFi-ja i u žicama, u pametnim telefonima, na Facetimeu i na
Snapchatu. Ljepilo je bilo u prstima i u očima priljubljenim uz izloške online
izložbe MICT-a, bilo je u kostima i u dugim sjenama, u web-kamerama i u obla-
ku, hvatalo se za kosu i za nokte, pojavljivalo se u komadićima sudaca, čistača,
djelatnika osiguranja i prevoditeljica, i prijanjalo je na tastature.
Hvatam se za autobuse, hvatam se za vjetrove, hvatam se za atmosferske prilike,
rekla je.

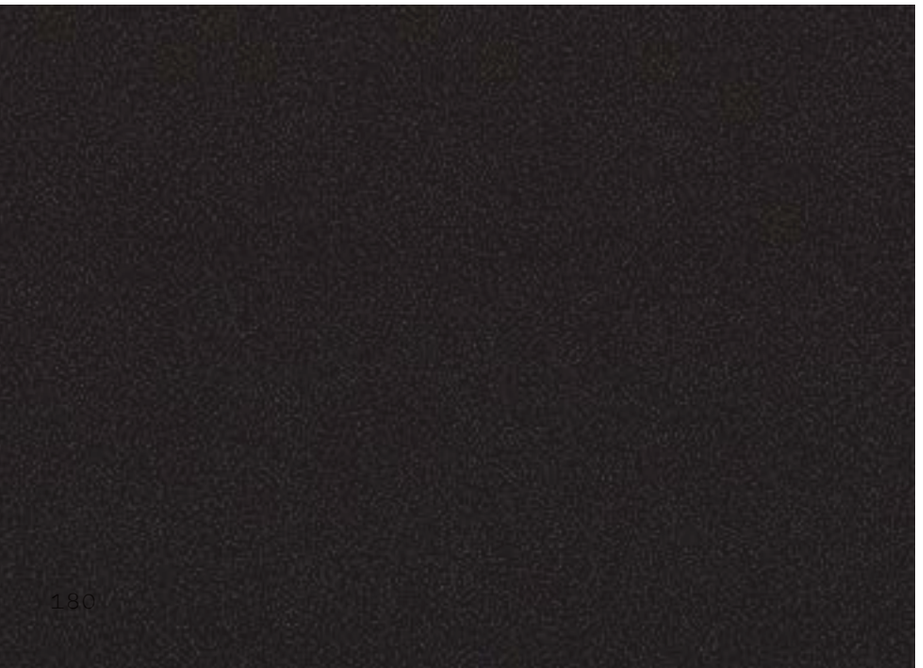

Izvori

JASNA 01/ Slike

Tjednik *Polet*, Savez socijalističke omladine Hrvatske, 1967.-1990.

Markita Franulić, Poletova mitologija grad Pečat vremena, 2004. https://www.matica.hr/vijenac/265/Pe%C4%8Dat%20vremena/

Kelvin Smith Library, Case Western Reserve University, Digital Case - *The United Nations Commission of Experts for the Investigation of Atrocities in the Former Yugoslavia Archive*, https://digital.case.edu/islandora/object/ksl%3AUN780CommissionArchive

Peter Gidal, *Structural Film Anthology*, BFI, 1976. *Materialist Film*, Routledge Library Editions, London & New York, 1990. Against Sexual Representation in Film, *Screen*, Volume 25, Issue 6, November-December 1984, str. 24-30, https://academic.oup.com/screen/article-abstract/25/6/24/1605337?redirectedFrom=PDF

Webstranica *United Nations International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia (ICTY)* https://www.icty.org/en/cases

Webstranica *United Nations International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia Court Records* http://icr.icty.org/ Transkript https://www.icty.org/x/cases/mladic/trans/en/130205ED.htm

JASNA 02/ Mrtve Prirode

Russ Meyer, *Supervixens* (1975) www.imdb.com/title/tt0073768/

Webstranica *Rijksmuseum* https://www.rijksmuseum.nl/en

Webstranica *United Nations International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia (ICTY)* http://www.icty.org

Norman Bryson, *Looking at the Overlooked, Four Essays on Still Life Painting*, Harvard University Press, Cambridge MA, 1990.

Peter Gidal, *Materialist Film*, Routledge Library Editions, London & New York, 1990.

Tim Judah, "Serb mayor's suicide ends key war trial", *Independent*, 30 June 1998, http://www.independent.co.uk/news/serb-mayors-suicide-ends-key-war-trial-1168592.html

Peter Gidal, *Structural Film Anthology*, BFI, 1976.

Majstor ciklusa Sv. Elizabete, *Poplava na dan Sv. Elizabete*, između 1490. i 1495. Rijksmuseum, Amsterdam.

Jan Jansz Mostaert, *Pejzaž s epizodom otkrića Amerike*, oko 1535. Rijksmuseum, Amsterdam.

Dirk Bouts [mlađi ili stariji], *Triptih Biser Brabanta, lijevo krilo: Sv Ivan Krstitelj*, oko 1470. Alte Pinakothek, München.

Lucas Cranach Stariji, *Kupidon se žali Veneri*, oko 1525. The National Gallery, London.

Jan van Scorel, *Marija Magdalena*, oko 1530. Rijksmuseum, Amsterdam.

Nicolaes Piemont, *Talijanski pejzaž*, oko 1690.-1709. Rijksmuseum, Amsterdam.

Hercules Segers, *Dolina rijeke*, oko 1626.-1630. Rijksmuseum, Amsterdam.

Jan van Scorel, *Pejzaž s Bathshebom*, oko 1540.-1545. Rijksmuseum, Amsterdam.

Josephus Augustus Knip, *Napuljski zaljev s otokom Ischia u daljini*, 1880. Rijksmuseum, Amsterdam.

Simon Bening, *Časoslov*, 1530.-1535. The Metropolitan Museum, New York.

Roelant Savery, *Pejzaž s pticama*, 1628. Kunsthistorisches Museum, Beč.

Bosschaert d. Ä. Ambrosius, *Buket u niši*, oko 1618. Mauritshuis, Den Haag.

Adriaen Coorte, *Mrtva priroda sa šparogom*, 1697. Rijksmuseum, Amsterdam.

Adriaen Coorte, *Ribiz na stolu*, 1701. Cleveland Museum of Art.

Adriaen Coorte, *Tri breskve na kamenoj ploči s leptirom Ljepokrilim admiralom*, oko 1705. Rijksmuseum Amsterdam.

Adriaen Coorte, *Mrtva priroda s divljim jagodama*, 1705. Mauritshuis, Den Haag.
Adriaen Coorte, *Dva oraha*, 1702. Szépművészeti Múzeum, Budimpešta.

Adriaen Coorte, *Mrtva priroda s tri mušmule i leptirom*, 1696.-1700. Privatna kolekcija.

Adriaen Coorte, *Vanitas Mrtva priroda s lubanjom i pješčanim satom*, 1686. Privatna kolekcija.

JASNA 03/ Ruševine

Mathew Gumpert i Jalal Toufic, ur. *Thinking the Ruin*, Istanbul Studies Center, 2010.

Brian Dillon, ur., *Ruins*, Whitechapel MIT press, 2011.

Stan Lee i Jack Kirby, *"Invisible Girl"*, *Fantastic Four*, Marvel Comics, 1961.

Transkripti javnog saslušanja održanog 24.07.2013. (81 stranica na engleskom jeziku) http://www.icty.org/x/cases/mladic/trans/en/130724ED.htm

Webstranica *Središnjeg državnog ureda za obnovu i stambeno zbrinjavanje*, https://sduosz.gov.hr/

"Dr. William Haglund Testifying at the Trial of Radovan Karadzic", *Physicians for Human Rights (PHR)*, 12 February 2012, http://physiciansforhumanrights.org/library/multimedia/dr-haglund-at-radovan-karadzic-trial.html#sthash.4YuPYxUn.dpuf

Eric Stover i Gilles Peress, *The Graves: Srebrenica and Vukovar*, Scalo, Zürich, 1998.

Portal Rhizome, https://rhizome.org/community/27888/

Eyal Weizman, *The Least of all possible Evils: Humanitarian Violence from Arendt to Gaza*, Verso, London, 2012.

Jacqueline Balen, Sarvaš-neolitičko i eneolitičko naselje https://www.academia.edu/745805/Sarva%C5%A1_neoliti%C4%8Dko_i_eneoliti%C4%8Dko_naselje_Sarva%C5%A1_neolithic_and_eneolithic_settlement

JASNA 04/ Utvare

Lloyd Biggle Jr.,*“Glazbotvorac (Tunesmith)”*,u:Sirius,1957.

Webstranica *Danijela Reponje*, http://www.danijel.info/astronomija/danijel.html

Webstranica *European Space Agency*, http://www.esa.int/hr/PDF/ESA-VN-HO-2014-005,REV.1,CORR.1.pdf, https://www.esa.int/ESA

Fotografije na flickr ICTY pritvornog centra, https://www.flickr.com/photos/icty/14377099068/in/album-72157645077490759/

Jezični portal, http://hrvatskijezik.eu/naglasak-u-hrvatskome-standardnom-jeziku/

Webstranica United Nations *International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia (ICTY)*, http://www.icty.org/en/about/registry/translation-and-interpretation

Webstranica University of Washington, https://slavic.washington.edu/courses/2015/winter/bcs/402/a,

Webstranica University of Texas at Austin, Department of Slavic and Euroasian Studies, https://liberalarts.utexas.edu/slavic/courses/index.php

Astrološki portal, www.astro.com

Paul Virilio, *Bunker Archaeology*, Princeton Architectural Press, New York, 1994.

Fotografije na flickr ICTY pritvornog centra, https://www.flickr.com/photos/icty/14562890662

Aleksandar Durman. *Vučedolski Orion i najstariji europski kalendar*, Arheološki muzej, Zagreb, 2000.

Vučedolski hromi Bog: zašto svi metalurški bogovi šepaju?, Gradski muzej Vukovar, Vukovar, 2004.

Webstranica https://www.tapatalk.com/groups/istorijabalkana/najstariji-europski-kalendar-t844.html

Star Trek - The Next Generation, *Realm of Fear*, s6 e2, 1992, https://www.imdb.com/title/tt0708761/

Marina Tenžera, *Najstariji europski kalendar*, 23. 01. 2003., http://istorijabalkana.yuku.com/topic/844
Marina Hoti, *Vučedol magijski ritual i dvojni grob*, Opuscula Archaeologica, Zagreb, 17, 1993.

Jalal Toufic, *Vampires - An uneasy essay on the Undead in Film*, The Post-Apollo Press, Sausalito, California, 2003.

JASNA 05/ Laži

Dubravka Ugrešić, *The Ministry of Pain*, preveo Michael Henry Heim, Telegram, London, 2005.

Webstranica leksičkog analizatora, http://tomato.banatao.berkeley.edu:8080/parser/parser.html

Webstranica Penn Treebank II tags, https://web.archive.org/web/20130517134339/http://bulba.sdsu.edu/jeanette/thesis/PennTags.html

Sean Cubitt, *The Practice of Light: A Genealogy of Visual Technologies from Print to Pixels*, MIT press, Cambridge MA, 2014.

Webstranica ICTY, Tehnologija u sudnici http://www.icty.org/bcs/o-mksj/sekretarijat/tehnologija-u-sudnici

Radovan Lučić, *Hrvatsko-nizozemski rječnik*, Dominović, Zagreb, 2013.

Walter Benjamin, *The Author as Producer*, New Left Review 1 (62), 1934.

Webstranica *Irrigation Water Management: Training Manual No. 2 - Elements of Topographic Surveying*, http://www.fao.org/3/r7021e/r7021e03.htm#TopOfPage

JASNA 06/ Metafore

Pisma Heloise i Abelard, oko 1130.-1140., preveo oko 1736. John Hughes, ur. Israel Gollancz i Honnor Morten, 1901.

Biblija, Stari i novi zavjet, *Tužaljke* (1,1-5,22); *Pjesma nad pjesmama*, (1,1 - 8,14), Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1994.

JASNA 07/ Sjene

Biljana Plavšić, *Anatomske karakteristike biljaka inficiranih stolburom*, https://dizbi.hazu.hr/a/?pr=iiif.v.a&id=171379

Lacan, Jacques, *Écrits*, Routledge, London/New York, 2001.

Sean Cubitt, The Practice of Light: A Genealogy of Visual Technologies from Print to Pixels, MIT press, Cambridge MA, 2014.

Snimka koncerta Discipline kičme, Kulušić, 1991. https://www.youtube.com/watch?v=lM1Mk9yT184

Web stranica nizozemske vlade, https://www.government.nl/documents/questions-and-answers/am-i-entitled-to-remigration-benefit

JASNA 08/ Sinkope

Villa Omval, http://www.iisg.nl/staatsarchief/archieven/kraken-amsterdam/villa-omval.php

JASNA 09/ Gradovi

Osobna sjećanja na Siouxie and the Banshees.

Web stranica Autobusnog kolodvora u Zagrebu, https://voznired.akz.hr/VozniRed.aspx?lang=

Web stranica nizozemske vlade, https://www.government.nl/documents/questions-and-answers/am-i-entitled-to-remigration-benefit

Jacques Rancière, *Figures of History*, Polity Press, Cambridge, 2014.

JASNA 10/ Opisi

Catherine Clément, *Syncope, The Philosophy of Rapture*. University of Minnesota Press, Minneapolis, 1994.

Webstranica United Nations International Residue Mechanism for Criminal Tribunals https://www.irmct.org/en/news/ictr-looking-back-exhibition-display-mechanism%E2%80%99s-premises-arusha-and-hague

Michael Taussig, *Mimesis and Alterity*. Routledge, New York, 1993.

Prijevodi s engleskog na hrvatski jezik tekstova ICTYa su, ako nije navedeno suprotno, vlastiti (autorica i uredništvo).

Popis slika

01

8-10 fotografije djevojaka iz Poleta s intervencijom
14 fotografije namještaja preuzete s interneta
15 privatna kolekcija fotografija, Amsterdam 90-ih, s autoričinom interevencijom
16-17 opisi fotografija iz datoteke Komisije 780, Komisije eksperata za istraživanje i analizu informacija, Kelvin Smith Biblioteka pri Case Western Reserve University, preuzeto s interneta https://digital.case.edu/islandora/object/ksl%3AUN780CommissionArchive)
18 zoom na fotografiju iz datoteke Komisije 780
20 detalji gumenih odjevnih predmeta preuzetih s interneta
22-24 zoomirane fotografije sudnice i osoblja ICTYa-Međunarodnog suda za ratne zločine počinjene na području bivše Jugoslavije u Haagu, screenshotane s live streamova saslušanja s Međunarodnog suda za ratne zločine počinjenih na području bivše Jugoslavije

02

27-29 fotografije privatnog mobitela
30 Dirk Bouts, *Sv. Ivan Krstitelj u propovijedi*, oko 1470. (radionica), detalj
30 Dirk Bouts, *Sv. Ivan Krstitelj u propovijedi*, oko 1470. (radionica), pikselizirani zoom
31 Hans Memling, *Alegorija čednosti*, 1480. a autoričinom intervencijom
34 Lucas Cranach stariji, Kupid i Venera, 1531.s intervencijom
34 Lucas Cranach stariji, *Kupid se žali Veneri*, 1526.-1527. s intervencijom
35 Jan van Scorel, *Marija Magdalena*, oko 1530. s intervencijom
37 skenirana brošura Rijksmuseuma u Amsterdamu
38-39 Adriaen Coorte, *Dva oraha*, 1702., Szépművészeti Múzeum, Budimpešta; *Mrtva priroda s tri mušmule i leptirom*, 1696.-1700. Privatna kolekcija ; Ribiz na stolu, 1701. Cleveland Museum of Art.
39-41 izlošci iz ICTY arhive, online

03

45-47 skica po fotografijama iz datoteke Komisije 780, Komisije eksperata za istraživanje i analizu informacija, Kelvin Smith Biblioteka pri Case Western Reserve University, fotografije preuzete s webstranice https://digital.case.edu/islandora/object/ksl%3Amps17-photo-civdist000002
48-49 screenshotovi Google Maps
50-51 osobni digitalni kolaži
52-53 stillovi iz videorada *Ova žena se zove Jasna 03 / Ruševine, 2015*.
54-55 Arheološki lokalitet, fotografije snimljene tokom iskopavanja 1942, snimio I. Marović, preuzeto iz Jacqueline Balen, *Sarvaš neolitičko i eneolitičko naselje*, Katalozi i monografije Arheološkog muzeja Zagreb, Svezak II, Arheološki Muzej Zagreb, 2005.
56-57 Ulomak keramičke posude ukrašen reljefom ženskog lika, *Sarvaš, starčevačka kultura*, 6-5. tisućljeće prije nove ere, Muzej Slavonije u Osijeku, snimio M. Topić.
58-59 fotografije iz datoteke Komisije 780, Komisije eksperata za istraživanje i analizu informacija Kelvin Smith Biblioteka pri Case Western Reserve University https://digital.case.edu/islandora/object/ksl%3AUN780CommissionArchive)

04

63 zoom na fotografiju s webstranice ICTYa
64-65 fotografije s online arhive Danijela Reponje http://www.danijel.info/astronomija/danijel.html
66-67 obrađeni screenshotovi sa službene stranice ESAe, http://www.esa.int/ESA_Multimedia/Videos/2014/04/Earth_from_Space_Sampling_Sentinel
68-69 fotografije keramičkih artefakata s webstranice ICTY pritvornog centra, radionica keramike
72 fotografija mjeseca Europa preuzeta s interneta
72-73 fotografije Wilhelmininog mola u Scheveningenu preuzete s interneta
74-75 scan dijapozitiva screenshota s nadzorne kamere u Scheveningenu

05

77-78 zoomirana fotografija korzeta s autoričinom intervencijom, privatna kolekcija
78 detalj fotografije preuzete s webstranice demask.com
82-83 dijagrami preuzeti s interneta
88-89 zoomirani arheološki štapovi
90-91 screen shotovi Parser lingvističkog analizatora

06

93 scan makete okova od fimo mase
94-95 scan modela okova i lopte, žica i fimo masa
95 scan modela ptica i žica od fimo mase
98-99 UZV slike glasnica preuzete s interneta
100 scan okvira dijapozitiva s kolažom pepeljare
100-101 fotografija okvira dijapozitiva s kolažom sofe
102-103 dijapozitiv makete ptica koje lete unatrag
104-105 zoomirane i kolažirane fotografije sudnice ICTY

07

107 zoom screenshota s nadzorne kamere u Scheveningenu
108 fotografija insekta s pozlatom za scaniranje elektronskim mikroskopom, snimio Peter Halasz, preuzeta s interneta https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Golden_insect_01_Pengo.jpg
113 fotografija elektronskim mikroskopom, biljnog virusa (TMV) preuzeta s webtranice Ohio State University, Odjel Virologije, https://mcdb.osu.edu/research/virology
114-115 screenshot s youtube snimke emisije Van Struje koncerta Discipline Kičme u Kulušiću 1991.
116-117 scanovi dijapozitiva s kolažom stolice i stola
120-121 screenshot projekcije web kamere i Skype poziva, Scheveningen

08

124-125 digitalne snimke dijapozitiva iz osobne kolekcije snimljene na rezaču za dia film
126 digitalne snimke dijapozitiva iz osobne kolekcije
130-131 zoomirani screenshot google maps, vizual preuzet s webrstranice International Organisation for Migration https://www.iom.int/
133 fotografije iz osobne kolekcije snimljene u Jazovci prije rata 90-ih
134-135 autoričina intervencija na fotografiji diorame iz American Museum of Natural History, NYC
135 vlastita intervencija na reprodukciji slike Caspar David Friedricha, *Lutalica nad morem magle*, 1817.
138-144 screenshotovi nadzornih kamera u Scheveningenu

09

147 screenshot live streama suđenja na ICTYu
148-151 osobna kolekcija, squat Omval, Amsterdam
155 fotografija Uher aparata preuzeta s interneta

10

157-159 screenshotovi nadzornih kamera u Scheveningenu
170-180 scanovi dijapozitiva screenshotova s nadzornih kamere u Scheveningenu

Ova se žena zove Jasna kontinuirano se razvijala kroz hibridne medijske i tekstualne forme, kao i raznorodne prezentacijske formate od 2013. do 2018. godine.

Skica za povijesni roman u filmskom obliku jedan je od mogućih sažetaka dosadašnjih iteracija, medijskih translacija i izvedbenih eksperimenata, koje je Nicole Hewitt ostvarila u suradnji s Vidom Guzmić i Ivanom Slipčevićem.

Ova žena se zove Jasna 01/Slike

/ premijera u sklopu projekta O MM-u,
kustosica Nives Sertić, MM centar, Zagreb 6/7/2013.
/ Noć performansa Festival Perforacije, Domino,
Dom omladine Beograd 21/11/2013.
/ film prikazan na 13. festivalu Vizura aperta,
kustosica Davorka Perić, Momjan 31/7/2013.

Ova žena se zove Jasna 02/Mrtve Prirode

/ 13. Festival Vizura Aperta, kustosica Davorka Perić, Momjan, srpanj 2013.
/ Noć performansa, Festival Perforacije, Domino, MM centar, Zagreb 21/9/2013.
/ tekst objavljen u zborniku Komentatorki, uredila Ana Walewska,
kustosica Leonida Kovač, Zaklada Katarzyina Kozira, 2013.

Ova žena se zove Jasna 03/Ruševine

/ Galerija 90/60/90, Pogon Jedinstvo, Zagreb 19/06/2014.
/ međunarodna konferencija Konstrukcije pamćenja,
u organizaciji Instituta za povijest umjetnosti i ALU, Zagreb 10/11/2015.
/ tekst objavljen u zborniku Postmedia and Non Institutional Art Practices
Since the 1960s, urednice Sandra Križić Roban i Leonida Kovač,
Institut za povijest umjetnosti, 2017.

Ova žena se zove Jasna 04/Utvare

/ Galerija 90/60/90,
kustosica Marijana Stanić, Pogon Jedinstvo, Zagreb 30/12/2014.
/ 14. Festival Vizura aperta,
kustosica Davorka Perić, Momjan, rujan 2014.

Ova žena se zove Jasna 05/Laži i vještice

/ Galerija Prozori,
kustosica Irena Bekić, Zagreb 22/12/2014.

Ova žena se zove Jasna 06/Metafore

/ izložba Skretanje pogleda,
kustosice Ana Kovačić i Irena Borić, GMK, Zagreb 2/10/2015.
/ Izazovi humanizmu, repriza, 51. zagrebački salon vizualnih umjetnosti,
kustosice Marijana Stanić i Suzana Marjanić, HDLU, Zagreb 7/7/2016.

Ova žena se zove Jasna 07/Sjene

/ Vox Feminae Festival - Zločinke,
Dvorana Müller/Kino Europa, Zagreb 3/11/2015.
/ Blick zurück nach Vorn,
kustosica Constanze Fritzsch, Kunstkraftwerk, Leipzig 14/10/2016.

Ova žena se zove Jasna 08/Gradovi

/ Između tamo i tamo: anatomija privremenih migracija,
kustosice Irena Bekić i Duga Mavrinac, MMSU, Rijeka 20/3/2017.
/ Između tamo i tamo: treće mjesto pripadanja,
kustosice Irena Bekić i Dušica Dražić, Galerija Out of Sight,
Antwerpen 16/5/2019.

Ova žena se zove Jasna 09/Sinkope

/ izvedbena konferencija Ranjiva tijela, Četveroruka,
Akademija dramske umjetnosti, Zagreb 15/10/2017.

Ova žena se zove Jasna 10/Opisi

/ Sonic Acts Academy: Unpacking the Processes of Artistic Knowledge,
kustosica Mirna Belina, Amsterdam 25/2/2018.
/ 6. Izlog suvremenog zvuka,
kustosica Davorka Begović, MM Centar, Zagreb 2/5/2018.